A PROJECT OF
BAIS HAVAAD
HALACHA CENTER

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות

עומקא דדינא

הלכות קנינים ד

COMMITMENTS & KINYANIM

THIS VOLUME HAS BEEN DEDICATED

לזכר ולע"נ ר' אברהם דוב ב"ר יצחק מנחם הכהן וועגנגראוו ז"ל
נפטר י"ב סיון תשמ"ז
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י משפחתו

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות

עומקא דדינא

Prepared by Rav Eliezer Cohen
Dayan at the Bais HaVaad and Rosh Kollel Choshen Mishpat

Rav Dovid Grossman
Rosh Bais HaVaad

Rav Baruch Fried
Dayan and Yorucha Project Editor

Rabbi Yaakov Tescher
Director of Torah Projects

Rav Ariel Ovadia
Yorucha Content Editor

Reb EC Birnbaum
Chief Marketing Officer

Rabbi Chaim Belsky
Head of Yorucha Development

A project of BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

1.888.485.VAAD(8223) | 732.232.1412
WWW.BAISHAVAAD.ORG/YORUCHA
YORUCHA@BAISHAVAAD.ORG
105 RIVER AVENUE, SUITE #301, LAKEWOOD, NJ 08701

BAIS HAVAAD DIVISIONS

- Business Halacha Services
- Bais Din & Dispute Resolution
- Zichron Gershon Kollel for Dayanus
- Medical Halacha Center
- Kehilla & Bais Din Primacy Initiative
- Halachic Awareness & Education

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

the program that is transforming the way frum business is conducted

CORE COMPONENTS OF OUR PROGRAM

1

MAREH MEKOMOS BOOKLET

A set of carefully curated source sheets created by expert Dayanim in the field, which enables you to learn the sugya in depth and gain a thorough understanding of the topic and its intricacies.

2

AUDIO BLATT SHIUR

A daily 15-minute audio shiur delivered by a Dayan who serves as your "virtual chavrusa" and walks you through the entire limud for the day, helping to connect it into a cohesive sugya.

3

WEEKLY OVERVIEW VIDEO

At the culmination of each week's learning, an overview/halacha l'maaseh shiur is presented, where the concepts internalized through the week come to life in real-life workplace scenarios.

4

BUSINESS HALACHA DAILY Q&A

Daily 3-5 minute videos that are in sync with the topics of the Yorucha Curriculum, and go through practical questions and answers on the subject at hand.

ATTENTION CHABUROS: Additional zoom Q&A sessions can be arranged | Need help finding a Rosh Chabura? Contact us

Join as an individual, as a community with your shul and chavrusos, or a business!

Receive your content via

WhatsApp | EMAIL | WEBSITE | Listen on Apple Podcasts | LISTEN ON Spotify | Listen on Google Podcasts

732.232.1412 | 888.485.VAAD(8223) #302 | yorucha@baishavaad.org | baishavaad.org/yorucha

תוכן הענינים

חלק א' – הסכם לקנות ומחוסר אמנה

- אין המקח נגמר בדברים 8
- דובר אמת בלבבו 9
- מחוסר אמנה 13
- מחוסר אמנה בתרי תרעי 20
- חזרה מהסכם עם עכו"ם 25

חלק ב' – קנין כסף ומי שפרע

- דין מי שפרע וטעמו 32
- אם נתבטלה קנין כסף לגמרי 34
- עשו תנאי שהכסף יקנה 40
- מי שפרע במקום שעומד להפסד 43
- קנין מעות לדבר מצוה 48

חלק ג' - דעת ומעשה בקנינים

- קנין צריך מעשה וגם כוונה 56
- סוגי קנינים והגדרתם 60
- תנאים המעכבים את הקנין 64
- קנין סיטומתא 70

חלק ד' – קנינים בזמן הזה

- שטר על מעות [טשעק] וכרטיס אשראי 80
- דברים שלא באו לעולם 85
- קנינים עם עכו"ם 90
- קנינים בקטן 94
- טענות והכחשות בין מוכר ללוקח 97

In memory of
HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"L
לע"נ הרב יוסף ישראל ב"ר משה גרוסמן זצ"ל

LOWINGER FAMILY
ר' מאיר משה בן בן ציון הלוי ז"ל • מינקא בת משה שמואל
ע"ה • ר' דוד בן ברוך בענדיט ז"ל • גאלדא בת משה דוד
ע"ה • ר' יונה בן יצחק ז"ל • מרים בת חיים ע"ה

ARYEH WEISS
& FAMILY

THE KUTOFF FAMILY
לע"נ ישראל ליב בן מרדכי ז"ל, ברכה
לאה בת ארי ה לייב ע"ה

MR. HOWARD לז"נ
ZUCKERMAN Z"L
ר' צבי יעקב בן פסח יהודה ז"ל
By his wife Mrs. Rosalyn Zuckerman

BARRY LEBOVITS
& FAMILY

KINYANIM

Sugya Introduction

Concepts that will be discussed in this series of shiurim

In the following *shiurim*, we will discuss *kinyanim*, acts of acquisitions to finalize transactions, such as gifts, sales or the like. We will begin by explaining the various stages of a transaction and how much each level of commitment obligates the two parties.

THE FOUR LEVELS OF COMMITMENT:

There are four basic levels of commitment, each with its own set of rules. The first stage is when someone decides in his mind to accept an offer to buy or sell an item. The second stage is a verbal agreement. The third is when the buyer presents payment to the seller. The fourth and final step is when a *kinyan* is made.

The following is a brief outline of each step, all of which will be explained in more detail in the upcoming *shiurim*.

1. **Dover Emes Bilvavo:** When a seller comes to the decision in his mind to accept an offer and sell an item, even though he has not said anything and no one else knows he has made this decision, he still has already accepted some form of commitment. This falls under the verse that states, *"dover emes b'livavo"*, one should speak truth in his heart. Chazal discern from this verse that if one reached a decision in his heart, he should not change course; rather, he should follow through with his commitment and should not retract.
2. **Devarim:** A verbal agreement is not enforceable in bais din, and both sides could technically back out with no tangible punishment; however, that does not mean that it is permitted. In fact, the Shulchan Aruch says (in Siman 204) that it is forbidden to back out after reaching a verbal agreement. One who reneges on such a commitment is known as "*mechusar amanah*", untrustworthy, a very unfavorable title for anyone to have.
3. **Kesef:** If someone is buying land or real estate, the remittance of payment does constitute a *kinyan* that finalizes the transaction, barring other circumstances. However, if one is buying a movable object, Chazal specifically enacted that paying the money is not a final *kinyan*, and the transaction is not concluded until an act of physical acquisition is made on the actual item. Instead, they designated a specific curse known as "*mi shepara*", which would be placed upon the reneging party. The reason for this enactment, and it's limitations, will be discussed at length.
4. **Kinyan:** The final stage of the transaction is the actual *kinyan*. Once the act of the *kinyan* has been made, ownership has been transferred completely. There are many different types of *kinyanim* recognized by Chazal, as well as others that have become kinyanim due to common practice. These common-practice kinyanim are perhaps the most relevant in today's world of commerce, wherein formal kinyanim are generally impractical.

EXCEPTIONS TO THE RULE:

It must be noted that there are several cases where a physical act of *kinyan* is not required for a transaction to be finalized. Some of these will be discussed within the segment.

When the Shulchan Aruch Harav codifies the laws of kinyanim, he focuses primarily on explaining how important keeping one's commitment is. He only briefly discusses the different manners of kinyan - mostly because this varies depending on the common custom of the time - and instead focuses on describing how one must keep his word when he makes a commitment. This teaches us that trustworthiness is the basic foundation of commerce in halacha.

BUSINESS HALACHA daily

BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

QUESTIONS ON Kinyanim

Below are some practical scenarios that will apply to the material

1 I made up my mind to accept an offer a prospective buyer made on my house. Before I got a chance to respond, the same buyer made a higher offer; can I insist that he pay the higher price?

---

2 I run a Bargain Basement as a cash-only business. After receiving payment for a particularly large shipment of boys' suits, a careless person left a cigarette butt on the floor and a small fire damaged the suits. Who takes the loss?

4 My neighbor reads the daily newspaper by removing it from my mailbox, reading and then replacing it. Is he guilty of theft? At which point is the newspaper considered mine?

---

3 My child took money from my wallet without permission and purchased 10 bars of chocolate. When I discovered what had happened, I went back to the storeowner and explained the situation, requesting to void the transaction. The owner did not want to cooperate; can I force him to? Is he wrong?

Join BHD and receive a 3-5 minute video post derived from the current Yorucha topic.

JOIN "BUSINESS HALACHA DAILY" TODAY!

For answers to these questions, and for more Q&A topics like these, visit baishavaad.org/daily
To sign up to the Business Halacha Daily WhatsApp group messages 732.232.1412

חלק ד'

קנינים בזמן הזה

תוכן הענינים

- שטר על מעות [טשעק] וכרטיס אשראי 80
- דברים שלא באו לעולם..... 85
- קנינים עם עכו"ם..... 90
- קנינים בקטן..... 94
- טענות והכחשות בין מוכר ללוקח..... 97

For overview on Part 4, see pages 104-105

עין משפט נר מצוה

קנב א מיי' פ"ד מהל' עבדים הלכה ג:
קנג ב מיי' פ"ב מהל' עבדים הלכה ח והלכה יג:
קנד ג מיי' שם הל' יא:

[א] **בעובד כוכבים שישנו תחת ידך** או אינו אלא בעובד כוכבים שאינו תחת ידך אמרת וכי מה אפשר לעשות לו הא אין הכתוב מדבר אלא בעובד כוכבים שישנו תחת ידך: **ובשטר:** מנלן אמר עולא אמר קרא [א] אם אחרת יקח לו הקישה הכתוב לאחרת מה אחרת מקניא בשטר אף אמה העבריה מקניא בשטר הניחא למ"ד שטר אמה העבריה אדון כותבו אלא למ"ד אב כותבו מאי איכא למימר דאיתמר שטר אמה העבריה מי כותבו רב הונא אמר אדון כותבו רב חסדא אמר [ב] אב כותבו הניחא לרב הונא אלא לרב חסדא מאי איכא למימר אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא [ב] לא תצא כצאת העבדים אבל נקנית היא כקנין עבדים ומאי ניהו שטר ואימא אבל נקנית היא כקנין עבדים ומאי ניהו חזקה [ג] אמר קרא [ג] והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם אותם בחזקה ולא אחר בחזקה ואימא אותם בשטר ולא אחר בשטר הכתיב לא תצא כצאת העבדים ומה ראית מסתברא שטר ה"ל לרבויי [ג] שכן מוציא בבת ישראל אדרבה חזקה ה"ל לרבויי שכן קונה בנכסי הגר [ד] באישות מיהת לא אשכחן אי בעית אימא להכי אהני אם אחרת ורב הונא האי לא תצא כצאת העבדים מאי דריש ביה ההוא מיבעי ליה שאינה יוצאה בראשי אברים כעבד ורב חסדא א"כ לכתוב קרא לא תצא כעבדים מאי כצאת העבדים ש"מ תרתי: **וקונה את עצמו בשנים:** דכתיב [ד] שש שנים יעבד ובשביעית וגו': **ביובל:** דכתיב [ה] עד שנת היובל יעבד עמך: **בגרעון כסף:** [ה] אמר חזקיה דאמר קרא [ו] והפדה מלמד שמגרע פדיונה ויוצאה תנא [ו] וקונה את עצמו בכסף ובשוה כסף ובשטר בשלמא כסף דכתיב [ז] מכסף מקנתו שוה כסף נמי [ז] [ו] ישיב גאולתו אמר רחמנא לרבות שוה כסף ככסף אלא האי שטר ה"ד אילימא דכתב ליה שטרא אדמיה היינו כסף אלא שיחרור שטר למה לי לימא ליה באפי תרי זיל א"נ באפי בי דינא זיל [ז] אמר רבא [ג] זאת אומרת עבד עברי [ח] גופו קנוי והרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול: **יתירה עליו אמה העבריה:** אמר ר"ל [ט] אמה העבריה קונה את עצמה במיתת האב מרשות אדון מק"ו ומה סימנין שאין מוציאין מרשות אב מוציאין מרשות אדון מיתה שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון מיתיבי [א] רב הושעיא יתירה עליו אמה העבריה שקונה את עצמה בסימנין ואם איתא ניתני נמי מיתת האב [י] תנא ושייר מאי שייר דהאי שייר שייר מיתת האדון אי משום מיתת האדון לאו שיורא הוא דכיון דאיכא נמי באיש לא קתני ואלא ניתני תנא דבר שיש לו קצבה קתני דבר שאין לו קצבה לא קתני והא סימנין דאין להם קצבה וקתני אמר רב ספרא אין להם קצבה למעלה אבל יש להם קצבה למטה

רש"י

לאחרת. לקיחת קידושין: **הניחא כו'.** פלוגתייהו לקמיה: **אדון כותבו.** בתך קנויה לי ונותנו לאב כדרך שאר[ב] קידושין שהבעל כותב בתך היא[ג] מקודשת לי: **אלא למ"ד אב כותבו.** לא יליף משאר[ד] קידושין ומגליה דקני ליה שטרא: **לא תצא כצאת העבדים.** בשן ועין וראשי איברים כעבד כנעני שאם סימא את עיניה וכן עינו של עבד עברי אינו יוצא בכך אלא נותן לו דמי עינו וזה משלים שש ויוצא: **אבל נקנית היא כקנין עבדים.** כנענים והם נקנין בשטר כדלקמן (דף כב:) דאיתקש לקרקעות דנקנין בשטר בכסף ובחזקה: **ומאי ניהו חזקה.** ולקמן (שם) מפרש כיצד בחזקה שכופהו לעשות מלאכה אחת: **והתנחלתם אותם.** בעבד כנעני כתיב אותם כאחוזה הנקנין בחזקה ולא אחר: **בנכסי הגר.** שמת ואין לו יורשין ונכסיו הפקר: **להכי אהני אם אחרת.** הקישה הכתוב לאחרת לגלות על הלימוד של כצאת העבדים שבא ללמדנו על קנין השטר ולא על החזקה אבל עיקר שטר לאו מקידושין יליף דתימא אדון כותבו אלא משטר קרקעות יליף כשטר עבד כנעני ואב כותבו כי היכי דשטר שדות מוכר כותבו כדילפינן (לעיל דף ט.) מן ואקח את ספר המקנה[ה]: **שאינה יוצאה בראשי איברים.** ולגופיה איצטריך ולא למידק מיניה אבל נקנית כקנין עבדים דכל קרא דמיבעי לגופיה לא אתי לדוקיא: **מאי כצאת.** [ו]לדוקיא נמי אתי לומר לך מדין יציאה לבדה מיעטתה ולא מדין הקנין: **למה לי שטר.** הא אין גופו קנוי אלא חוב ממון עבודת שש שנים שיש עליו: **נימא ליה באפי תרי זיל.** לית לי עלך מידי ונפטר: **גופו קנוי.** עד שיגיעו ימי חיפושו ולפיכך הרב שמחל על גרעונו אינו מחול וצריך שחרור ואם לאו חוזר ומשתעבד בו אם ירצה דלא שייך בו מחילת ממון אלא לשון שחרור וכי כתב ליה לשון שחרור ונתן ליה נפיק דלא גרע מכנעני דנפיק בשטר דכתיב[ז] או חופשה לא ניתן לה וגמר לה לה מאשה[ח]: **במיתת האב.** אביה: **מיתה שמוציאה מרשות אב.** שאין מעשה ידיה ליורשיו כדקיימא לן בכתובות (דף מג.) אמר רב יהודה אמר רב בת הניזונית מן האחין מעשה ידיה לעצמה אמר רב כהנא מ"ט דרב דכתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם אותם לבניכם ולא בנותיכם לבניכם מגיד שאין אדם מוריש זכות שיש לו בבתו לבנו: **שייר מיתת אדון.** דקי"ל לקמן (דף יז:) דאינה עובדת את הבן: **דאיתא נמי באיש.** דנרצע נמי יוצא במיתת אדון דאינו עובד את הבן כדתנן במתניתין (לעיל דף יד:): **ואלא ניתני.** מיתת האב הואיל ולא שייר מידי: **שיש לו קצבה.** וכסף מקנתו ושש שנים ויובל כולהו ידעי לאימת וכמה: **והא סימנין כו'.** שיש שממהרת להביא ויש שמאחרת: **למעלה.**[ט] אימת דמייתא לאחר י"ג[י] שנים הוו סימני נערות: **למטה**

תוספות

בעובד כוכבים שישנו תחת ידך. פי' בקונטרס אם לא יגאל יסתעבד בו עד היובל ואין אתה רשאי לבא עליו בעקיפין וא"ת תיפוק ליה מדכתיב (ויקרא כה) וחשב עם קונהו משנת המכרו לו עד שנת היובל דאי בעובד כוכבים שאינו תחת ידך לא ליית וי"ל דאי מהתם ה"א דמיירי בעובד כוכבים שאינו תחת ידך דאתי קרא למימר שמודיעין לו את הדין לעובד כוכבים אם ירצה לשמוע לקבל עליו דין תורה אבל בעובד כוכבים שישנו תחת ידך ה"א לא ניתיב ליה כלל קמ"ל הא קרא דאייתר שהרי הרבה יובל כתיבי בפרשה לומר שאפילו יכול להוציאו בעל כרחו לא תבא עליו בעקיפין[י] ולא יצא אא"כ ישלם כסף ואע"ג דכתיב וחשב עם קונהו דדרשינן ליה[כ] שידקדק עם קונהו ולא יכעוס[ל] עליו ואע"פ שאינו תחת ידך פעמים שיכול להערים עליו ולהטעותו בדין ובחשבון וא"ת אי בעובד כוכבים שישנו תחת ידך מה שייך יובל[מ] ולמה לי נמי לדקדק כלל וי"ל דהכא שהעובד כוכבים בטוח עליו ונתן לו מעות על מכר גופו בא הכתוב להשמיענו שצריך לדקדק: **שכן** מוציא בבת ישראל. הא דלא נקט שכן מכניס דהוה דמי טפי משום דבגט כתיב בהדיא: **לימא** ליה באפי תרי זיל. תימה אמאי פריך גמרא לימא ליה באפי תרי זיל אמאי לא פריך[נ] ויפקירנו שהרי אפילו עבד כנעני שגופו קנוי יצא[ס] בהפקר לשמואל דאמר המפקיר עבדו יצא לחירות וא"צ גט שחרור בפ' השולח (גיטין דף לח.) ולמה לי שטרא ואפילו למ"ד (שם:) דהמפקיר עבדו יוצא לחירות וצריך גט שחרור היינו משום הפקעת איסור כדי להתירו בבת ישראל וא"כ בע"ע למה לי שטרא דבלאו הכי מותר וי"ל דאין ה"נ ומיהו לא הוה קשה[ע] למה לי שטרא ליפקיה בהפקר דפשיטא דיש יציאות אחרות לבד משטר אלא הכי קשיא ליה אף כשבא להוציאו בשטר למה לי שטר אותו לשון הכתוב בשטר דהיינו הרי את בן חורין הרי את לעצמך כדתנן בהמגרש (שם דף פה:) אותו לשון עצמו יאמר לו בע"פ דס"ד דאין צריך אלא מחילה כמו מחילת חוב בעלמא ולבסוף דמסיק ע"ע גופו קנוי לשון הכתוב בשטר אין מועיל בעל פה[פ]: **אמר** רבא זאת אומרת עבד עברי גופו קנוי. מדלא חשיב במתניתין שטר משמע דסבר דעבד עברי אין גופו קנוי ותימה דרבא דקאמר עבד עברי גופו קנוי היכי פליג אמתניתין וליכא למימר דרבא דייק מברייתא הכי וליה לא סבירא ליה הכי דאמר לקמן בפירקין (דף כח.) עד היכן גלגול שבועה ומסיק רבא לטעמיה דאמר רבא עבד עברי גופו קנוי וי"ל דמתני' נמי סברה דגופו קנוי והא דלא חשיב שטר משום דתנא דמתני' לא חשיב אלא יציאות שהם בע"כ של אדון אבל שטר מדעתו של אדון: **והרב** שמחל על גרעונו. אבל אם לא היה גופו קנוי היתה מחילה מועלת ויש לדקדק מכאן דמחילה לא בעי קנין ומיהו יש לדחות דכיון שהוא מוחזק בגופו אין לך קנין גדול מזה[פ]: **מיתה** שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון. ואם תאמר חופה תוכיח שמוציאה מרשות אביה ואין מוציאה מרשות אדון דאי חופה מוציאה מרשות אדון אין אדם קונה בת חבירו שהרי יכול להכניסה ולהוציאה מרשות אדון וי"ל מה לחופה שכן אינה מוציאה מרשות אב אלא מדעתו ולכך אינה מוציאה מרשות אדון תאמר במיתה שמוציאה מרשות אב בע"כ: והא

מסורת הש"ס עם הוספות

א) ת"כ פרשת בהר סיני, פסיקתא פ' בהר סיני, ב) [כתובות דף מג.], ג) [לעיל ה:], ד) [לעיל ה.], ה) [לעיל יא: יד:], ו) [לעיל ה.], ז) ב"ק קיג:, ח) [לקמן כח.], ט) [ועי' תוס' ב"מ קיב. סד"ה חוזר], ...

תורה אור השלם

א) אִם אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע: [שמות כא, י]
ב) וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים: [שמות כא, ז]
ג) וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא תִרְדֶּה בוֹ בְּפָרֶךְ: [ויקרא כה, מו]
ד) כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִעִת יֵצֵא לַחָפְשִׁי חִנָּם: [שמות כא, ב]
ה) כְּשָׂכִיר כְּתוֹשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ: [ויקרא כה, מ]
ו) אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר לֹא יְעָדָהּ וְהֶפְדָּהּ לְעַם נָכְרִי לֹא יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ בְּבִגְדוֹ בָהּ: [שמות כא, ח]
ז) אִם עוֹד רַבּוֹת בַּשָּׁנִים לְפִיהֶן יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ: [ויקרא כה, נא]

ליקוטי רש"י

והתנחלתם אותם. עבדים כנענים [כתובות מג.]. **מוציא בבת ישראל.** גט אשה [לקמן כו.]. **והפדה מלמד שמגרע פדיונה.** ...

תוס' ר"י הזקן

באפי תרי זיל. דקס"ד דלית ליה זכותא בגויה דעבד ולא הוה אלא כלוה ולמה לי [שטר] שחרור יאמר לו בפני עדים כדי שלא יחזור בו ...

חשק שלמה על תוס' ר"י הזקן

הגהות וציונים

גמרא קידושין דף טז ע"א תנא וכו'

עבד עברי יוצא לחירות ע"י כסף, שוה כסף, ושטר. מדברי הגמרא מבואר שמי שכתב שטר על דמים נחשב לדמים ממש ולא שטר. *וכפשוטו, כתיבת "טשעק" (check) הוא שטר על דמים, ועל כן צריך להיות דינו כקנין כסף.*

A Jewish slave can gain emancipation through money or a written document. The Gemara takes for granted that a written IOU would be the equivalent of cash. *The writing of a "check" would seem to fit this definition and would be considered the equivalent of paying with money.*

לו כסף [ד]שוה פרוטה קנה ואין אחד מהם יכול לחזור בו [ו]ואפילו נתן הכסף [ב]על מנת שיחזירהו לו קנה.

ג [ה]האומר לחבירו [ג]תן מנה לפלוני וקנה לך קרקע שלי כיון שנתן קנה.

בשביל שיווי המקח, אלא שנותן לו פרוטה שבפרוטה זו נשתעבדו זה לזה, זה לקנות וזה למכור, ושאין אחד יכול לחזור בו, דומיא דקנין שטר וחזקה וקנין סודר, דזה אינו, דהא קנין כסף נלמד משדה עפרון [עיין קדושין ב' ע"א] וכסף הנזכר בשדה עפרון היה דמי שיווי השדה, ועיין פרישה [סעיף ב']*: **ב] על מנת שיחזירהו לו.** משה"א סק"ב

דמתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה וקנין בכל דבר חוץ מקדושי אשה, וכמ"ש באה"ע סימן כ"ט [סעיף א'] ע"ש: **סעיף ג' ג] תן מנה לפלוני וקנה כו'.** דין זה נלמד מערב, דכשאומר ראובן לשמעון הלוה מנה ללוי ואני

אמרו בירושלמי [קדושין פ"ב ה"ה] ר' חייא בשם ר' יוחנן קדושי מלוה [*לחומרין, ו]בקרקעות לא קנה ובמטלטלין אין מוסרין אותו למי שפרע, וע"ש, וכ"כ הרא"ש פ"ק דקדושין [סי' ה'], ועיין בפרק שנים אוחזין בתוספות דף (ע"ו) [ט"ז] ע"א ד"ה האי שטרא, ובחידושי מהרש"א שם ודוק. ע"פ הירושלמי

מעשה בא לפני בראובן שקנה קרקע משמעון ולא החזיק בה רק שנתן לו ממרנ"י שיש לו על לוי בדמי הקרקע, ויש שהיו רוצים לומר, כיון דשטרות אין גופן ממון ואין בהן דין אונאה ושומרין ושאר דברים, אין המקח נקנה בהם. ופסקתי דנקנה המקח בנתינת ממרנ"י זו ואינו יכול לחזור בו. ורא"ה ממאי דגרסינן בפרק האיש מקדש [סוף דף מ"ז] התקדשי לי בשטר חוב, רבי מאיר אומר מקודשת וחכמים אומרים אינה מקודשת, וקאמר התם דפליגי בדשמואל דאמר המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול, ואי בעית אימא דכו"ע אית להו דשמואל והכא באשה קמיפלגי, מר סבר אשה סמכה דעתה מימר אמרה לא שביק ליה לדידי ומחל ליה לאחריני, ומר סבר אשה לא סמכה דעתה, ע"כ. הרי דאפילו אשה מתקדשת בממרנ"י כזו, דעד כאן לא פליגי אלא דלא סמכה דעתה וסברה דילמא מחיל, וא"כ נהי דקי"ל [אה"ע סימן כ"ח סעיף ח'] דבקדשה בשט"ח דאחרים הוי ספק קדושין וכמו שנתבאר, אבל היכא דלא שייך האי טעמא מקודשת בודאי, ואם כן בממרנות שאינו יכול למחול דנכתב לכתחילה לשם מוליא זה וכמו שנתבאר לעיל סימן ס"ו סעיף א' [ש"ך סק"י], א"כ מקודשת בודאי, וא"כ פשיטא דה"ה במכר קנה, וכדאיתא בפ"ק דקדושין* דהיכא דבמכר לא קנה באשה אינה מקודשת. ע"ש ג' ע"א. ו' ע"ב

ואע"ג דשטרות אימעטו מקרא משבועה ואונאה [ב"מ נ"ו ע"ב, נ"ז ע"ב] ושאר דברים מטעם דלאו גופן ממון, והאי טעמא שייך נמי בממרנות, מ"מ לענין קדושין ומקח וממכר לא שייך האי טעמא, אלא תלי כיון דאית להו הנאה גמרי ומשעבדי נפשייהו. מיהו אם היה נותן לו שט"ח על לוי בדמי הקרקע באופן שיכול לחזור ולמחלו, לא היה נקנה לו הקרקע כלל, ואע"ג דבקדושין הוי קדושי ספק בכה"ג, במקח לא נקנה וליכא ספיקא, וכדמשמע לישנא דש"ס והכא באשה קמיפלגי. וכן פירש"י התם [מ"ח ע"א] להדיא וז"ל, והכא באשה קמיפלגי, כלומר אם היה מקנהו קרקע בדמי שטר זה ודאי לא קנה המלוה את הקרקע דלא סמכה דעתיה דבעל הקרקע, אבל באשה סבר רבי מאיר דסמכה דעתה, דכיון דאיתתיה אנא לא שביק דידי ומחיל לאחריני, ע"כ. וליכא למימר דהיינו למאן דלא דאין דינא דגרמי, אבל לדידן סמכה דעתיה דאמר מסתמא לא מחיל דאי מחל יתחייב לשלם מדינא דגרמי, דהא קאי התם אליבא דרבי מאיר, ורבי מאיר הוא דדאין דינא דגרמי בהגוזל קמא [דף ק' ע"א]. ועוד, דהא הר"ן נמי כתב בפרק האיש מקדש [כ' ע"א מדפי הרי"ף] דבמלוה בשטר אע"פ שהקנהו (לו) [לה] בכתיבה ומסירה אינה מקודשת, דכיון דיכול למחול לא סמכה דעתה, ובמכר לא קנה, עכ"ל. והא דבקדושין הוי קידושי ספק, היינו משום שמא קי"ל כאידך אי בעית אימא בש"ס התם דפליגי בדרבי ורבנן או בדרב פפא וכו"ע אית להו דשמואל ואשה סמכה דעתה, אבל באינש אחרינא כו"ע מודו, וכדמשמע בש"ס ורש"י דאשה שאני*. מיהו כל זה בקרקע, אבל במטלטלי לא שייך האי דינא, דנהי דסמכה דעתיה מ"מ לא עדיף השטר חוב ממעות עצמו דאין מטלטלין נקנין במעות אלא במשיכה, ולכך כתב רש"י קרקע דוקא, וכל זה ברור: קצוה"ח סק"א משה"א סק"א

טורי זהב

סימן קצ שו"ע סעיף ב'. **שוה פרוטה.** מ"ש סמ"ע סק"א דכל שלא נתן בתורת שיווי מקח אינו קנה, לא הבנתי דבריו, דהא כתב רמ"א סעיף (י"א) [י'] באמר ערבוני יקון קנה הכל. ועוד, הא גם גבי קנין דאשה בכסף נלמד מעפרון כמו דאיתא ריש קדושין, וזה פשוט דבאשה קונה אותה דרך נתינה לחוד ולא בתורת שיווי מה שהיא שוה*: משה"א סק"ב

באר הגולה

ד. וכ"כ הרמב"ם בפ"א מהלכות מכירה דין ד'. וכתב הרב המגיד, מימרא פ"ק דקדושין, וכ"כ רבינו ירוחם [נתיב י"א ח"א]. וכתב הבית יוסף [סעיף ב'], דהיינו מדאמרינן שם [ג' ע"א] ואשה בפחות משוה פרוטה לא מקנייה, וכמו שכתבו התוס' שם [ד"ה ואשה] דפחות משוה פרוטה לא מיקרי כסף. ה. טור [סעיף ג'], ממסקנת הגמ' שם סוף דף ו' משמיה דרב אשי ורב הונא וכו'. **סעיף ג'** ו. שם [בטור] **סעיף ד'**, מימרא דרבא שם [קדושין ו' ע"ב] גבי אשה דמקודשת, ואיתמר שם דף ז' ע"א משמיה דרבא וכן לענין ממונא, וכ"כ הרמב"ם [פ"א ממכירה] **דין ו'**. ומה שהשמיט הרמב"ם דינים הנזכרים בסעיף ד' ה' ו', כתב בב"י [סעיף ד'] **ובכסף משנה** [שם] דנ"ל דרבינו הוה גריס הא דאמר רבא וכן לענין ממונא סמוך לתן לו ואקדש אני לך מקודשת מדין ערב, וטעמא דרבא דלא אמר מדין עבד כנעני, אפשר מטעמא שכתב הר"ן [שם ג' ע"א מדפי הרי"ף] **דדוקא לענין קדושין גמרינן**

ביאור הגר"א

סעיף ב' ג. **שוה פרוטה.** קדושין י"ג א': ד. **ואין כו'.** כנ"ל בסימן שקדם: **סעיף ג'** ה. (ליקוט) **האומר כו'.** הרי"ף [קדושין ג' ע"א מדפי הרי"ף] ורא"ש [שם פ"א סי' ו'] השמיטו לגמרי, וצ"ע (ע"כ): (ליקוט) *(י"א) [האומר] כו'. והרי"ף השמיט דרבא [קדושין ד' ע"א] לגמרי, ונראה שלא גרס ולריכא שם, דאין לו שחר, דלמעלה [ו' ע"ב] אמר ג"כ במכר לא קנה באשה כו', וכן שם ה' ב' קאמר וכן בגירושין ולא קאמר ולריכא, והרבה כיוצא. ומפרש איתמר נמי משמיה לענין ממונא, היינו ההיא דרבא בב"מ מ"ז א' אמר ליה רב הונא מדסקרתא כו', ואתירוץ דמר זוטרא [קדושין ד' ע"א] קאי, והוא נכון (ע"כ): (ליקוט) עיין מה שכתבתי לעיל דרי"ף השמיט מ"ש וכן לענין ממונא, דס"ל דאתירוץ דאדם חשוב אמרה, ואע"ג דבב"מ שם [מ"ז א'] איתמר דוקא ללוי וגם באדם שאינו חשוב, כבר תירץ הר"ן שם בקדושין [ג' ע"א מדפי הרי"ף] דאף באדם שאינו חשוב חשיב הנאה ללוי, אלא שאינו שוה פרוטה

במהדורת קניגסברג נדפס ליקוט זה אחרי הליקוט הבא, ואנו סידרנום כפי סדרם בבת"י מוסקבה, וכן נראה מלשון הליקוט הבא שמקומו אחרי ליקוט זה

באר היטב

דכי היכי דאמרינן דהמקדש במלוה דמלוה להוצאה ניתנה, ה"ה הקונה במלוה אינו קנין מהאי טעמא. וכ"כ העיטור וכ"כ הריטב"א בקידושין, וכתב שכן אמרו בירושלמי ר' חייא בשם ר' יוחנן קדושי מלוה [לחומרין ו]בקרקעות לא קנה ובמטלטלין אין מוסרין אותו למי שפרע, וע"ש, וכ"כ הרא"ש פ"ק דקדושין, ועיין בב"מ דף (ע"ו) [ט"ז] ע"א בתוס' ד"ה האי שטרא, ובחידושי מהרש"א שם ודוק, עכ"ל הש"ך [סק"א]. וכתב עוד וז"ל, מעשה בא לפני בראובן שקנה קרקע משמעון ולא החזיק בה רק שנתן לו ממרנ"י שיש לו על לוי בדמי הקרקע, ויש שהיו רוצים לומר, כיון דשטרות אין גופן ממון ואין בהן דין אונאה ושומרין ושאר דברים, אין המקח נקנה בהן. ופסקתי דנקנה המקח בנתינת ממרנ"י ואינו יכול לחזור כו', ע"ש שהוכיח כן בראיה מהש"ס: ג. פרוטה. והיינו דוקא בשנתן לו השוה פרוטה על דמי הפרעון והשאר זקף עליו במלוה, או לא עייל ונפק אזוזי ועל דרך שיתבאר בסעיף י', וקיצר כאן וסמך אמ"ש שם. אבל אין לומר דאינו נותן לו בשביל שיווי המקח, אלא שבפרוטה זו ישתעבדו זה לזה, זה לקנות וזה למכור, וכל אחד אינו יכול לחזור בו, דומיא דקנין שטר וחזקה וקנין סודר, דזה אינו, דהא קנין כסף נלמד משדה עפרון ושם היה הכסף דמי שיווי השדה, עכ"ל הסמ"ע [סק"א]: ד. שיחזירהו. דמתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה וקנין בכל דבר חוץ מקדושי אשה, וכמ"ש באה"ע סימן כ"ט ע"ש. שם [סמ"ע סק"ב]: סעיף ג' ה. קנה. דומיא דערב דנשתעבד באמירתו אם נתן המלוה על פיו המעות ללוה, ה"נ בזה נקנה השדה לזה בנתינת

פתחי תשובה

אשה כו', מיהו נראה דיש חילוק, אם המוכר מכיר שהמעות הוא גזל, אזי אין הלוקח קונה בגזל דלאו מידי יהיב ליה כיון שאין המעות שלו, וגם המוכר צריך להחזיר המעות לבעל המעות, משא"כ אם המוכר לא ידע שהמעות הוא גזל כו', ע"ש:

חידושי רעק"א

באר הגולה אות ד'. וכתב הב"י דהיינו. נ"ב, הקשה לי חכם אחד, הא כן הוא מימרא מפורשת קדושין י"ג [ע"א], כשם שאין אשה מתקדשת בפחות משוה פרוטה כן אין קרקע נקנית בפחות משוה פרוטה, וצ"ע:

If a buyer used a written IOU from a third party to pay for real estate, the Shach ruled that the sale is final as if he had given cash. However, if it was a regular loan document [that could technically be voided by the buyer even after he gave it], it would not be an effective *kinyan. Ketzos Hachoshen disagrees on this point and says that the sale would be final even with a regular loan document. This opens a discussion if one paid for goods with a check that he can still cancel at will.*

ש"ך סימן קצ סק"א מעשה בא לפני כו'

לוקח ששילם ב"ממרנ"י" [שטר חוב שכתוב בו אני חייב כו"כ לכל מי ששטר זה בידו] של אחר כדי לקנות קרקע, פסק הש"ך דהוי כאילו נתן לו מעות, ובקרקע קנה לגמרי ובמטלטלין אינו קונה קנין גמור. מיהו, אם הי' שטר חוב של אחרים שמעיקר הדין יכול הנותן למחול החוב שבשטר, לא קנה. *אולם בקצה"ח פליג עליו וס"ל דלא חיישינן למחילה וחל הקנין. ומעתה יש לדון אם שילם ב"טשעק" שביד הנותן לבטלו כל זמן שלא הופקד.*

קצות החושן

בקרקעות, ומותן תליפין דשוה בשוה יתן בין בפירות בין בקרקעות בין בעבדים, עכ"ל. תמהני לשיטת הפוסקים [סוף סעיף א' בהג"ה] דפירי לא עדיפי תליפין שוה בשוה, ק"ו צריך לומר הא דתניא המלוה קרקע בקרקע דנתחייב בתליפין, משום דקבדי דקרקע ממי כלי מיקרי, וק"ו עבדי תליפין דאפילו אינו שוה בשוה כיון דכלי הוא.

הגה (כג)המלוה מעות ומטלטלין או מעות וקרקע ניתן בג"מ הולכין ומליפין אין קונין במעות נמכטל כל הקנין [ח]כידוע"ז דכל הקנין קיים. וי"ז דקיים אגב הקרקע והמטלטלין ובטל אגב המעות והוה הדין אם קנו בחוה דבר המועיל בו קנין עם דבר שאין בו ממש דהוי קנין דברים. כ"שניש שקנו מזה לזה להמליף על כל אשר להן (כד)וי"ז דלא מהני דזה קנין (כה)כיוי"ז דמהני אך כל אחד יעמוד בשלו ואבירו יתן לו המוטר בנכסיו דעיקר כוונתו היתה להרויח ולא להמליף ממש ועיין לקמן סימן ר"ט סעיף ג'.

כשהמוכר כופר שקיבל המעות הוי כגבר שלא קיבל הדמים על המקח כלל ולא אמר שנתן לו המעות דרך הלואה או פקדון ומחזיר המעות, עיין מה שכתבנו בסימן פ"ו סקכ"ג דלכ"ע דמין זה כפירת ממון אין מוכרין אותו לנוכח כיון שכופר, ולא אמרינן שמא שקר הוא, הוא יפרע ממי שלוה עומד בדיבורו.

קצות החושן

סימן רד (א) **וחייב לקבל מי שפרע.** ומסקנא דלא קיבל הדמים על המקח כלל ולא אמר שנתן לו המעות דרך הלואה או פקדון ומחזיר המעות, עיין מה שכתבנו בסימן פ"ו סקכ"ג דלכ"ע דמין זה כפירת ממון אין מוכרין אותו לנוכח כיון שכופר, ולא אמרינן שמא שקר הוא, הוא יפרע ממי שלוה עומד בדיבורו.

סימן רד

אימתי מקבל החוזר בו מי שפרע ומתי נקרא מחוסר אמנה

ובו י"א סעיפים

א [א]מי שנתן דמים ולא משך המטלטלים אף על פי שלא נקנו לו המטלטלים כמו שנתבאר כל החוזר בו בין לוקח בין מוכר לא עשה מעשה ישראל (א)(ב)[א]וחייב לקבל מי שפרע ואפילו לא נתן אלא מקצת הדמים.

ב [ב]נתן דמי המקח ונאנס קודם שיקחנו ואמר ליה תן לי מקחי או החזר לי מעותי אף על פי שיש עדים שאבד באונס ולא היה כח במוכר להצילו ולא נתרשל בדבר הרי זה מחזיר הדמים ואין כאן מקום למי שפרע [ג]ויש אומרים דהוא הדין למי שחוזר בו (ג)[3]מפני שהוא ירא להפסיד (ג)כל המקח.

ג הפוסק על שער שבשוק וקיבל דמים ולא היה לו אותו המין שפסק עליו (ד)[7]נתבאר בסימן ר"ט (ועיין לקמן סימן ר"ט סעיף ו').

ציונים ומקורות כג. מרדכי שם ב"ב סי' תר"ה ושם תומרים קן. ד"מ שם. כד. שם במרדכי ובד"מ ושם תומרים קן. ועיין לקמן סימן ר"ל סעיף ג' בהגה. כה. ריב"ש בתשובה סי' רס"ג. ד"מ שם. כו. מרומזת המגן סי' ש"ל. ד"מ שם.

סימן רד א. לשון רמב"ם פ"ו ממכירה ה"א. ב. טור סימן קל"ח סעיף י"ד ובמרב"ם שם פ"ג ממכירה ה"ו. ג. טור בסימן זה סעיף (י"ו) ט-י' כשם הלל"ם ב"מ פ"ד סי' י"ג, וי"א פרק הי"הב שם ב"ח ע"ב מדפי הרי"ף כשם הלל"ד וכ"ת שם מ"ז ע"ב תוד"ה אי. ד"מ י'.

נתיבות המשפט

משפט האורים - ביאורים

[ח] **וי"א דכל הקנין קיים.** נראה דלא פליגי רק בקנין קודם, אבל כשקונה קרקע במחקה, אין קנין על המעות עולה בתמידו כלל, דבטיעול המעות לא נתבטל מבירו למוד, לא שייך לומר מיגו דקנה זה קנה זה, משא"כ בקנין קודם, דבתליפי שניהם מקנה לו הסחורה, מתרינן מיגו. וזה אפשר ליפשוט קושית המרדכי [ב"ב סי' תר"ה] מתגב קרקע, די"ל דמשכחת לה כגון שקנה קרקע במחקה. אך קשה להך דעה דס"ל דקנה הכל, מהא דמקשה בגמ' [מ"ו ע"א] למאן דס"ל דמטעא נקנה בתליפין, מהך דהיה עומד בגורן, וא"כ עדיין קשה, אפילו למ"ד דמטעא אין נקנה בתליפין, מ"מ ליקני לו המעות עם דבר מתר בקנין קודם, דיקנה הכל.

כשהלוקח נסטלטלין נו עצמו, הא קנ

ליתר עיון

סימן רד [א] **וחייב לקבל מי שפרע.** הגיע לידי ספר מחנה אפרים ולמימי שכתב בהלכות קנין מעות סי' ה' בשם קנה מטלטלין ולא היו לו מעות ונתן שט"ח על עצמו, ופסק דקנה לגמרי, היון שכתבו התוספות בב"מ מ"ו [ע"א] ד"ה שמע מינה מטעא נעשה מליפין, דבקנין קודם ליכא למימר נשמע יימר נשרפו מיטין בעליה, מטעם דהיון שלא נתן המעות עדיין טרם ומגיל, ה"נ נמצן לו שט"ח י"ל כך דטרם ומגיל, ע"ש. ולפענ"ד הא ולמי ליתא, דלפי דבריו ז"כ הכסף אמאי היו קונה הזהב [ב"מ מ"ד ע"א], הא במעות לא שייך נשרפו מעותיו כמ"ש התוס' בב"מ מ"ג [ע"א ד"ה מאין], וכן בקנין קודם אם כבר נתן המעות לא ניקני דהא שוב לא שייך מיטין התום'. אלא ודאי דלא פלוג רבנן, וכל שאם שאר קנין מעות עליו לא קנה, וכל שאם שאר קניעס עליו, אף לפעמים שייך נגזיה החשם דנשרפו מיטין, מ"מ היון שבשוב קנין זה לא שייך החשם, לא פלוג רבנן. וכן כתב הסמ"ע בהדיא בסימן ר"ג ס"ק ט"ו, וכיוצא בזה כתב השיטה מקובצת בב"מ (מ"ה) [מ"ז ע"ב ד"ה הז"ל הרישב"א] ע"ש. וכ"כ שט"ח ולמי קנין מעות שמו ולא קנה ולא פלוג רבנן, וק"ו הוא מנתן לו מקצת מעות, דכשנתן לו שט"ח אפשר לומר דהוי כמילו נתן לו כל המעות, דהא יכול למכור השט"ח לאחר ולקבל מעותיו כפי שומת. ועיין ש"ך סימן ל"ט ס"ק מ"ט דמשמע דלא קנה.

משפט הכהנים - חידושים

(כג) **החליף מעות ומטלטלין.** בכדי להעתיק כאן לשון המרדכי [ב"ב סי' תר"ה] הביא כל הג' דעות, ובסימן ר"ט סעיף ד' סתם כדעת רבינו שמחה דהלכתא כוותיה, דקנה מחצה, וגם בכאן הלכה כדיעה זו. ועוד, הא קי"ל בסימן ר"י [סעיף ג'] גבי קני את וחמור דקנה מחצה. וגם דעת הי"א דס"ל דכל הקנין קיים לא שייך בדבר שלא בא לעולם, דדוקא מעות דשייך בהו עכ"פ קנין הגבהה או משיכה אמרינן דחל עליהם הקנין במיגו דחל אמטלטלין, משא"כ בדבר שלא בא לעולם דלא שייך ביה שום קנין, לא אמרינן מגו ולא קנה (רק) הדבר שלא בא לעולם. ועיין לקמן סימן רי"ב סעיף ג' בהג"ה. סמ"ע [סק"ט].

(כד) **י"א דלא מהני.** דהוי כהקנה לו דבר שאין מינו ידוע דהוי כאסמכתא, דמבואר בסימן ר"ט [סעיף ב'] דלא מהני.

(כה) **וי"א דמהני.** והש"ך [סק"ו] כתב דאין כאן מחלוקת, דגם הי"א מודה היכא דאיכא אסמכתא דלא קנה, רק דהתרומת הדשן [סי' שי"א] מיירי היכא שהיה באופן המועיל.

סימן רד (ה) **וחייב לקבל מי שפרע.** וה"ה אם נתאנה בשיעור שתות שהדין כן דקנה ומחזיר אונאה, כל שהמאנה רוצה להחזיר האונאה והמתאנה אינו רוצה לקיים המקח, צריך לקבל עליו מי שפרע. ש"ך [סק"ב]. עוד כתב הש"ך [סק"א] דכל שיכול לחזור מהמקח וכופר ואומר שלא עשה כלל מסחר עמו, א"צ לישבע היסת כיון דאין כאן כפירת ממון, דבלא"ה יכול להזור. ועיין ביאורים [סק"א] דה"ה אם לא נתן מעות רק שנתן שט"ח על עצמו, וכן באמר המוכר תן מנה לפלוני ויקנו לך המטלטלין שלי, בשניהם לא קנה רק למי שפרע, ודלא כספר מחנה אפרים.

(ג) **מפני שהוא ירא.** ואין המוכר יכול לומר כל זמן שלא הפסדת אין עליך לחזור ואם תפסיד אחזיר לך הדמים ממקחך, שהלוקח יכול לומר לא ניחא לי למיקם בדינא ודיינא, וגם שמא לא יהיה לך אז מה לפרוע. סמ"ע [סק"ד].

(ג) **כל המקח.** אבל במקצת מקח, כגון שקנה יין וירא שיחמיץ, חייב לקבל מי שפרע. סמ"ע [סק"ה].

(ד) **נתבאר בסימן ר"ט.** שם מבואר דבפוסק בהיתר צריך לקבל מי שפרע, ופוסק באיסור אינו צריך. סמ"ע [סק"ו].

יתר עיון: נתיבות המשפט סימן רד סק"א

דעת המחנה אפרים שאם הלוקח נתן שטר התחייבות כדי לקנות הוי קנין גמור, אפילו במט־לטלין, כיון שימסור המוכר נפשו להציל כל עוד שלא קיבל כסף. ודעת הנתיבות המשפט דלא פלוג רבנן וכל דשם קנין כסף עלה לא קנה. *ונפק"מ דלכמה פוסקים אם שילם בטשעק דינו כשטר התחייבות.*

Further Iyun: Machane Efraim suggests that a written IOU will be an effective *kinyan* even for movable goods, because Chazal's fear that the seller will not protect the goods does not apply so long as the money hasn't been collected. Nesivos Hamishpat rejects this and argues that although the reason doesn't apply, the rule that Chazal instituted remains intact, that cash or its equivalent are not an effective method of *kinyan* for movable goods. *This discussion would appear to be applicable to a check payment for movable goods.*

אוצר החכמה

בבנק, ולכאורה היה נראה שיכול להקנות לאחר ע״י מעמד שלשתן, והיינו שבעל החשבון יכנס לבנק עם פלוני שרוצה לתת לו כסף ויאמר למנהל הבנק או לפקיד הממונה על כך, שיתן לפלוני סכום מסוים מתוך חשבונו (וזה מועיל רק כשיש לו כסף בבנק, אבל מתוך חשבון דיביטורי אין דין מעמ״ש במה שהבטיח הבנק להלוות לו כמבואר בפרק יא), אבל בהוראה בכתב אין דין מעמד שלשתן. ופשוט ששום בנק לא יקיים הוראה בעל פה, וגם נוגד את כללי הנוהל הבנקאי, ועוד מסתבר שהפקיד או המנהל אינם אלא שלוחים, ואין דין מעמ״ש בשליח, כמבואר בפרק יא, ועי׳ להלן בדין חשבון משותף או יפוי כח. צד אחר אפשר למצוא מקור בהלכה לגבי שיק, מדין שליחות, שהלקוח עושה את הבנק שליח (וגם אם נאמר שלא שייך דין שליחות בגוף משפטי, אפשר שעושה את פקיד הבנק כשליח) שיפרע מכספו למוטב, ושליחות יכול להיות גם ע״י הוראה בכתב. ולפי זה אין בשליחות זו שום צד קנין במה שנותן את השיק למוטב, שהרי השליחות חלה על הבנק, וכל זמן שלא הגיע השיק לידו ולא קיבל את ההוראה אין הוא שלוחו, וכשם שהעושה שליח יכול לבטל השליחות, יכול גם בעל החשבון לבטל את ההוראה קודם שיבא בעל השיק לבנק, והיינו שיכול לבטל את השיק, או למשוך את הכסף, וממילא לא יכבד הבנק את השיק. ואפילו נתן שיק תמורת חוב או הלואה, וכ״ש כשנתן שיק במתנה, שלכאורה אינו אלא כדיבור בעלמא (עי׳ ספר צדקה ומשפט פרק ד סעיף יז ובהערה שם לענין שיק שנתן לצדקה). ואין לומר שזכה בעל השיק בכסף מצד תן כזכי, שהרי לא אמר לבנק כלל אלא שלח הוראה בכתב, וכל זמן שלא הגיעה ההוראה לבנק הרי זה כשולח לנפקד שלו ע״י שליח שיתן לו פקדונו, שנראה פשוט שכל זמן שלא הגיע השליח אצל הנפקד עדיין לא זכה. ועוד נראה דלא שייך תן כזכי אלא כשנותן לו עתה שיזכה לפלוני, אבל כשהמעות כבר מופקדים בידו לא קנה, כמבואר בסימן קכא סעיף ז (עי׳ פרק ה), אפילו אם נאמר שהכסף המופקד בבנק יש לו דין פקדון ולא הלואה. אלא שאפשר שמכיון שהכסף הופקד מתחלה לשם העברתו ע״י שיקים, הרי זה כבא לידו מתחלה לשם כך, ובכה״ג אמרינן תן כזכי. וכל זה כשהגיע השיק ליד הבנק. ומ״מ יש נ״מ בין אם נאמר שהוא מדין שליחות לבין דין תן כזכי, שאם מדין שליחות, אף כשהגיע השיק לבנק, כל זמן שלא פרע יכול הבנק שהוא השליח, וגם בעל החשבון שהוא המשלח, לחזור מהשליחות, אבל אם נאמר שהוא מדין תן כזכי. מיד כשהגיע השיק ליד הבנק, שניהם אינם יכולים לחזור. ומ״מ גם לטעם תן כזכי פשוט שכל זה כשיש כסף בחשבון ושייך זכיה, אבל מחשבון דיביטורי לא שייך זכיה, אע״פ שהסכים הבנק מתחלה להלוות לו, ובפרט שהבנק יכול בכל עת לבטל את הסכמתו למשיכת יתר. ועל פי המבואר שכל זמן שלא הגיע השיק לבנק אין בו שום חיוב, אפשר שגם לענין העברת שיק אינו נקנה אפילו בכתיבה ומסירה, והרי זה דומה למ״ש הרמ״א סימן סו סעיף ד בשם הרשב״א בענין שטר שנתן בו המלך רשות לגבות הכנסות כפר אחד, שכיון שאין על המלך שום חיוב ויכול לחזור בו, אינו נקנה אפי׳ בכו״מ (עי׳ סעיף יז). מיהו אפשר דשאני התם שאינו אלא כמתחסד עמהם, וכמ״ש הרשב״א, משא״כ בשיק שניתן תמורת חיוב, אפשר שעכ״פ שייך בו קנין כל זמן שלא חזר בו. ומכל מקום יש למצוא צדדי זכות וקנין שיש למקבל השיק, מצד מנהג המדינה, וכמ״ש לעיל בדין שטרות, שעל פי מנהג המדינה המחזיק בשיק דינו כמחזיק בשט״ח (ואפשר לדחות שאינו אלא כהוכחת חוב, אבל למעשה אפשר לגבות בו), ונמצא כאילו התחייב כותב השיק לשלם למוטב הסכום הנקוב בשיק, וממילא יש לדון בו כדין שטר חוב, מיהו כל זה כשכבר מסר את השיק ליד המוטב (ונראה דה״ה שיק לפקודת ״עצמי״ לאחר שהסב את השיק ומסרו ליד המקבל נעשה בר קנין וחיוב) ואע״פ שעדיין יכול לבטל את השיק, אין זה אלא בינו לבין הבנק, אבל אין זה גורע מן ההתחייבות שקיבל על עצמו כלפי מקבל השיק, כל זמן שלא יברר שהשיק ניתן בטעות. ומשמע מדברי כנה״ג סוף סי׳ קכו שבמקום שיש מנהג הסוחרים להמחות בשטר קאמביו, אינו יכול לחזור על הנותן, ולפי״ז גם בנ״ד לגבי שיק יש לדון כז.

פתחי חושן דיני הלואה פ״י הערה כא

אף אם יכולים לבטל טשעק, מ״מ י״ל שנחשב הטשעק כסיטומתא מדין מנהג המדינה [פי׳ ובקרקע יהיה קנין גמור, ובמטלטלין יקבל מי שפרע]. וכעי״ז י״ל לגבי שילום בכרטיס אשראי *(credit card)*.

Although a check can be canceled by the buyer, it can still be effective under the doctrine of *minhag*, accepted trade customs [which would make the sale final with regards to real estate, and require a *mi shepara* with regards to removable goods.] *This would apply to credit card payments as well.*

ג) **או שאמר ליה המוכר רשום מקחך.** נ"ל, דלפילו אמר לו פתח זיל קני והלך ולתמו אפילו שלא בפניו, אם דרך מוחו מקום לקנות בהשימה קנה בזה, ולא ממרינן שדעת המוכר הוה שיקנה דוקא בקנין גמור. ועיין לעיל בסימן (ק"ן) [קצ"ב סעיף ב'] וקל"ו [סעיף ג-ד] וקל"ח [סעיף ז']:

סעיף ב' **דן בגון על ידי שנותן הלוקח פרוטה למוכר.** ולא תמו בהני גווני שיאמר המוכר נשרפו מיטיך בעלייה, דכבר כתבתי [סימן קצ"ח סק"ז] דלא תמו זה אלא בתקום שכבר קיבל המוכר כל דמי שויו של המכר, ועיין לריטב [סעיף ג']: **הן או על ידי שתוקע לו כפו.** פירש ר"ל שמונח לו בתקיעת כפו שהיא שבועה על זה, דהא לא מיירי כאן בשבועה אלא שיקנה מדרכי הקנין, אלא דרך התגרים בקנות מקומות כשמוכרים בלבם ובפיהם זה למכור וזה לקנות מכין זרועותיהן זה על גב זה: **ז שמוסרים** לקונה **המפתח.** בסימן קל"ג [סעיף ב' וסמ"ע סק"ג] מתבאר לתין קונין קלקל ע"י מסירת מפתח, ומשו"ה תין לפרש כאן דר"ל שיקנה המדל ע"י מסירת המפתח והמדל יקנה לו הסמורה, אלא [234567]

> **מי שפרע ואם מנהג המדינה הוא שיקנה הרושם קנין גמור נקנה המקח ואין אחד מהם יכול לחזור בו וחייב זה ליתן הדמים [ד]והוא שרשם בפני המוכר [ג]או שאמר ליה המוכר רשום מקחך.**
>
> **ב [ה]וכן כל דבר שנהגו התגרים לקנות בו [ו]כגון [ז]על ידי [ח]שנותן הלוקח פרוטה למוכר [ט]או על ידי שתוקע לו כפו (או [י]שמקום שנוהגים הסוחרים [יא]שמוסרים לקונה המפתח) וכן כל כיוצא בזה.**

סעיף ב' **ב שנותן הלוקח.** עיין בתמונת מהר"ם מינץ סי' ס' דף י"ב ע"ג ובתמונות מהרי"ט [ח"א] סי' קכ"ה וקכ"ו ובתמונת לשד"ם [חו"מ] סי' ז"פ [קש"כ]: **ג שמוסרים לקונה בו.** עיין בתמונת רמ"ג סי' (י"ט) [כ'], [קש"כ]:

ציונים ומקורות ג) עור סעיף ג' בשם הרמ"ן ב"מ פ"ה סי' ע"ב. ג) שם בעור סעיף ג' ובמ"ש שם בשם ר"ת. ד) סנהדרין מימוני פ"ו מהלכות מכירה שם אות ה'. ד"מ ג'.

ערך לחם

סימן רא סעיף א'. **ואם מנהג המדינה כו'.** כתב הרדב"ז בתשובה סי' אלף קכ"ח [לפנינו בח"א סי' ש"פ] וז"ל, המנהג בזאת המדינה שאחד עומד לקנות סחורה ובא חבירו ואומר בינינו וחולק עמו, וכך אנו דנין בכל מעשה, כי המנהג ענין גדול בדיני ממונות, עכ"ל. ועיין הר"ם אלשקר סי' פ',

באר הגולה

ד. שם בתמב"ם [ה"ז]. **סעיף ב'** ה. עור סעיף ג' בשם מניו הרמ"ן שם בשפקלו [ב"מ פ"ה סי' ע"ב]. ו. שם [בעור] סעיף ג' בשם ר"ת, וכ"כ הרמ"ן שם בשמו. ולא דוקא שתקנו כפס, אלא שתכין בידם או בזרועותיהן זה ע"ג זה. וכתב הרב ב"ח [שם], ועכשיו נהגו בתקירת תפתח, וכיוצא בדוכא בהגו בתוקע כף לחבירו, מיהו נראה [ש"ך] לתין מנהג אלא בתעלולין אבל לא בקניית

באר היטב

ב. מקחך. נראה, דלפילו אמר לו פתח זיל קני והלך ולתמו אפילו שלא בפניו, אם דרך מוחו מקום לקנות בהשימה קנה בזה, ולא ממרינן שדעת המוכר היה שיקנה דוקא בקנין גמור. ועיין לעיל סימן (ק"ן) [קצ"ב] וקל"ח. **סעיף ב'** ג. פרוטה. ולא תמו בהני גווני שיאמר המוכר נשרפו מיטיך בעלייה, אלא תמו לכך כי אם בתקום שכבר קיבל המוכר כל דמי התכר, כ"כ התמ"ע [סק"ד]. ועיין בתמונת מהר"ם מינץ סי' ס', דף י"ב ע"ג ובתמונות מהרי"ט [ח"א] סי' קכ"ה וקכ"ו ובתמונת רשד"ם סי' ז"פ. [ש"ך סק"ב]: ה. **התפתח.** כתב התמ"ע [סק"ד] **[ב]**וכיוצא בזה **[ג]**שנותן הלוקח פרוטה למוכר **[ד]**והוא שרשם בפני המוכר **[ה]**או שאמר ליה המוכר רשום מקחך **[ו]**וכן כל דבר שנהגו התגרים לקנות בו **[ז]**כגון על ידי **[ח]**שנותן הלוקח פרוטה למוכר **[ט]**או על ידי שתוקע לו כפו (או **[י]**שמקום שנוהגים הסוחרים **[יא]**שמוסרים לקונה המפתח) וכן כל כיוצא בזה.

פתחי תשובה

סימן רא סעיף א' א. **ואם מנהג המדינה כו' נקנה המקח כו'.** עיין בנתיבות המשפט [משה"א סק"א] שכתב דסיטומתא הוא רק קנין דרבנן, דהא קנין דרבנן ודאי דלא גרע ממנהג שנהגו הסוחרים כו', ע"ש. אולם בתשובת חתם סופר חלק חו"מ סי' י"ב [אות ב'] אין דעתו כן, וכתב שם שביאר בתשובה אחרת דנ"ל דזהו קנין דאורייתא ממש, ועדיף מקנינים שתיקנו רבנן שלא ברצון הסוחרים ורק מטעם הפקר ב"ד נגעו ביה, שיש פוסקים דס"ל דהמקדש אשה בקנין כזה אינו אלא קידושי רבנן, עיין בית שמואל [אה"ע] סי' כ"ח ס"ק ל"ה, אבל סיטומתא ומנהג שנהגו כן מעצמם ורצונם הוא קנין דאורייתא לפע"ד לענין חמץ ובכור וקדושי אשה, ובתשובה [שו"ת הרשב"א] מיוחסת לרמב"ן סי' רכ"ה כתב להדיא דקנין ממנהג הוא דאורייתא ופושט מבכורה, עכ"ד. והתשובה אחרת הלא היא בספרו חתם סופר חלק יו"ד סי' שי"ד, ושם הביא דברי הגאון נתיבות המשפט הנזכר דפשיטא ליה דסיטומתא לא הוי אלא קנין דרבנן, דלא עדיף מקנינים דרבנן, והוא ז"ל כתב עליו, ולפע"ד לא דמי להדדי, ועכ"פ בנידון שלפנינו [בדבר השאלה שם בעסק בכור] לו ישקל סברת הגאון הנ"ל עם סברתי הוה ספק ספיקא, ספק אולי סיטומתא קונה מן התורה, ואת"ל מדרבנן, אולי קנין דרבנן מהני לדאורייתא [עיין מה שכתבתי לקמן סימן רל"ה סעיף ד' סק"ד]. ועוד, כיון דמשמע מלשון השאלה דהאנד שלאק קונה מדינא דמלכותא באתרא דהשואל, ודינא דמלכותא בזה הוא מן התורה בלי ספק כר', ע"ש. ועיין מה שכתבתי בפ"ת ליו"ד סימן ש"כ סק"ד: **סעיף ב'** ב. **וכן כל דבר.** עיין בתשובת רע"ק איגר זצ"ל [קמא] סי' קל"ד שכתב דהיינו ש"ח דב"ק סי' ס' הביא בשם המרדכי [והוא בהגהת מרדכי סוף פרק (ט"ן) [י"ט] דשבת [סי' תע"ב-תע"ג] דאסטומתא לא מצינו דקנה רק בדבר שבא לעולם, דהוי כמו קנין גמור, אבל בדבר שלא בא לעולם לא מהני אסטומתא למחשביה יותר מקנין גמור, וכ"כ בתשובת הרדב"ז [ח"א סי' רע"ח], עכ"ל. וכ"כ בספר קצות"ח [סק"א] ובספר נתיבות המשפט [משה"א סק"א] סימן זה, והזכיר שם תשובת רש"ל סי' (ל"ד) [ל"ו] שכתב דבאורענדי מהני שטר אף שהוא דבר שלא בא לעולם כיון שהוא מנהג ודמי לאסטומתא, ע"ש, וכתב דאפשר כיון דשם הוא ג"כ מדינא דמלכותא, ע"ש. אולם בתשובת חתם סופר חלק הור"מ סי' ס"ו [סוף [illegible] כתב בפשיטות דסיטומתא מהני גם בדבר שלא בא לעולם, דכ"כ הרא"ש בתשובה כלל י"ג סי' כ', דאם מנהג העולם להקנות בשטרי חכירות דברים שלא באו לעולם מהני מטעם סיטומתא, וכתב דמ"ש [בהגהות] (ב)מרדכי פרק ר' אליעזר דמילה [שבת סי' תע"ג] בשם רבינו יחיאל [והובא ג"כ בב"י יו"ד סימן (רס"ה) [רפ"ד]] במי שנדר לאחד לתת בנו למול מהני מטעם סיטומתא שכן נהגו, אבל אם עדיין לא נולד הילד לא מהני, דאין סיטומתא [illegible] לדבר שלא בא לעולם, היינו מפני שלא נהגו לידור למוהל טרם שבא הילד לעולם, וזה ששינה מהמנהג לא מהני סיטומתא, אבל הרא"ש [illegible] מיירי שנהגו לחכור דברים שלא באו לעולם, משו"ה מהני. וכתב עוד, דה"ה וכל שכן דמועיל באסמכתא, דהא טעמא דלא קני משום [illegible] אסמכא דעתיה, ומכיון שנהגו שפיר סמכא דעתיה וקני. אך כתב בנידון שהחזכר בשאלה שם, שיהודי קנה עצים משר אחד ע"פ קאנטראקט [illegible] את הקאנטראקט ביד יהודי שני שיפרע להשר ה' מאות זהובים שנשאר חייב לו, והתנה הראשון עם השני שאם לא ישלם לו ליום פלוני [illegible] הראשון מוחלט לו, וזה הוא אסמכתא דלא קנה כמ"ש בשו"ע סימן ע"ג סעיף י"ז, וכתב הרב השואל דליקני מטעם סיטומתא. והוה ליה [illegible] אינו, כי לא שמענו מנהג זה מעולם, אדרבה בכל כיוצא בזה מדיינים עליו בדיני ישראל בדיני אומות וא"כ לא קנה היהודי השני, ע"ש. [illegible] פשט דברי הגהת מרדכי שם לא נראה כדבריו, וכן הוא בתשובת רדב"ז ח"א סי' רע"ח, ע"ש: ג. **הלוקח פרוטה.** עיין באר היטב [illegible] ועיין מה שכתבתי לעיל סימן קצ"ח סעיף ה' סק"ג:

חידושי רעק"א

סעיף ב'. **התגרים.** נ"ב, עיין תמונת מוהר"ם סי' ד' וכתמ"ע לעיל סימן קל"ו ס"ק ט"ו, ועיין [illegible] דבכר שבא לעולם שייך בזה סיטומתא, אבל כדבר שלא בא לעולם (דלא שייך בזה קנין, לא מצינו לישעל המנהג לתקנינו לקנין, ע"ש. ולעצ"ד מבואר בתמ"ע שכתב [illegible] דגם בדבר שלא בא לעולם מהני, וכיון דתמונת אינו כל כ' רמ"ל סי' (ל"ח) [י"ב] [illegible] ע"ש וע"ע:

If the local trade custom is to put down a small amount of money as a *kinyan* it would be effective as a *situmta*. Sema explains that there is no worry here that the seller will not protect the goods from harm, because he did not yet receive the rest of the money.

שו"ע חו"מ סימן רא סעיף ב', סמ"ע סק"ד

אם דרך הסוחרים ליתן פרוטה כדי לקנות בה, הרי"ז קנין גמור מדין סיטומתא. ועיין סמ"ע שלא חששו כה"ג שהמוכר יאמר 'נשרפו חסיך' כיון שלא קיבל כל מעותיו. *ודעת המשפט שלום (הנז' לעיל) דכל כסף יכול להיות מדין סיטומתא.*

שהחליפו על כל אשר להם [י]ועיין לעיל סוף סימן ר"ג ועיין לקמן [יד]סימן רמ"א סעיף ד' מדין המוכר דבר שאינו מסויים.

ג [ד)]המוכר לחבירו בעשרה דינרים חטים ולא פסק כמה סאה מכר לו נותן לו כשער שבשוק בשעת המכירה וכל החוזר בו מאחר נתינת הדמים ולא רצה כשער שהיה בשוק בשעת נתינת המעות מקבל מי שפרע.

ד *[ה][ה)]אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בין במכר בין במתנת בריא [ו]בין במתנת שכיב מרע כיצד [ז]מה שתוציא שדה זו מכור לך מה שיוציא אילן זה נתון לך [ח]תנו מה שתלד בהמה זו לפלוני [ו)]או שאמר מה שתלד פרתי או שפחתי מכור לך או נתון לך לא אמר כלום [ט1]אפילו היתה הפרה או השפחה מעוברת לא

הקנין, מודים דהאומר כל מה שיש בבית זה מכור לך כו' הנ"ל דלא מהני ביה הקנין, וס"ל דשאני התם דהאחד הוא יודע מה שיש לו בבית והשני אינו יודע, משו"ה לא גמר ומקני וכנ"ל [סק"ב], משא"כ בשנים שהחליפו שאין שום אחד מהן יודע מה שבבית השני, ומשו"ה אגב דבעי לקנות גמר ומקנה, וגם אין לשום אחד מהן על מה לסמוך, והוא דומה למשחק בקוביא ואליבא דר"י [בתוס' סנהדרין כ"ד ע"ב ד"ה כל] והרא"ש [ב"מ פ"ה סי' ע', נדרים פ"ג סי' י'] הנ"ל. ומ"ש אם לא שמחלו זה לזה, הא דמהני מחילה להזיק על ידה להצדקה, ה"ט משום דלא הוה על שום אחד חוב ברור ליתן לצדקה, שהרי אם קיימו תנאם והחליפו זע"ז אין כאן חוב כלל, ומשום הכי בידם לומר הרי הוא כאילו החלפנו. משא"כ אם היה עליו חוב, כגון אם חירף את חבירו ונתחייב ע"פ תקנת העיר בה' זהובים ליתן להמתחרף, ואמר לפני הגבאי שיהיו לצדקה, דשוב אין בידו למחול להמתחרף, כמ"ש הרא"ש [בתשובה כלל י"ג סי' ד']

ש"ך כת"י: עיין בתשובת ר"מ ן' חיים סי' ס"ו [קש"כ]

וכתבו המחבר ביו"ד בסימן רנ"ח סעיף ט' ע"ש: [ד] בסימן רמ"א סעיף ד' כו'. עיקר דין מכירת דבר שאינו מסויים נתבאר בסוף סימן רי"ד [סעיף י"ב], ובסימן רמ"א סעיף ד' נתבאר שדין נותן דבר שאינו מסויים הוא שוה לדין מכירת דבר שאינו מסויים לכל מר כדאית ליה, ע"ש ובטור [שם סעיף ו']: סעיף ד' [ה] אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כו'. דוקא מקנה, אבל יכול לחייב נפשו בדבר שלא בא לעולם, כמ"ש הטור והמחבר בסימן ס' [טור סעיף י' ומחבר סעיף ו'] ע"ש: [ו] בין במתנת שכיב מרע. פירוש, ולא תימא משום כדי שלא תטרף דעתו לקנו ביה טפי, כמו שתיקנו מה"ט שדבריו ככתובין וכמסורין דמי וכמ"ש לקמן סימן ר"ן [סעיף א']: [ז] מה שתוציא שדה זו מכור לך כו'. אפשר משום דפירות של שדה עולה לסך הרבה נקט ביה לשון מכירה, מה שאין כן בפירות של אילן אחד, לכך נקט ביה לשון נתינה: [ח] תנו מה שתלד כו'. היינו דברי שכיב מרע דאמר לבניו תנו:

ציונים ומקורות ד) שם ברמב"ם דין ד'. ה) לשון רמב"ם פכ"ב ממכירה ה"א. ו) טור סעיף ג'-ה'.
סימן רט 1) כ"ה ממהדורת רמ"א של"ח ואילך, ובד"ר: לפיכך.

ערך לחם

סעיף ד'. מה שיוציא אילן זה נתון לך כו'. חנטו פירות האילן אע"פ שלא נגמרו עדין, מיקרו דבר שבא לעולם. [ב"י סעיף ג' בשם רש"י ב"מ ס"ו ע"ב ד"ה מוכר].

טורי זהב

סעיף ג'. שהיה בשוק כו'. בפרק איזהו נשך בתחילתו [ב"מ ס"ג ע"ב], האי מאן דיהיב זוזי אתרעא חריפא, פירוש קודם שיצא שער הברור, ויש לו למוכר ומוכר בזול, צריך הלוקח שיראה את עצמו בפני המוכר בגורן, או שיאמר בשוק הריני סומך עליך, ואז המוכר מקבל מי שפרע אם יחזור בו, אבל בלא"ה לא מקבל, שיכול לומר סמכתי עצמי שתקנה במקום אחר. והרמב"ם כתב זה (בפ"ב) [בפכ"ב] דמכירה [ה"ד], ולא ידעתי למה לא הביאו רבינו [הטור] והמחבר דין זה, שלא מצאתי דין זה בשום מקום:

ביאור הגר"א

סעיף ג' ה. המוכר כו' נותן לו כו'. ב"מ ע"ב ב' במתני' יצא השער כו', ואע"ג שלא פסק עמו בכמה, כמ"ש שם ופוסק עמו כשער הגבוה, רבי יהודה אומר כו', ואי בפסק להדיא לא פליג רבי יהודה. ועיין רש"י שם ד"ה תן כו' ואפילו, מכלל דלת"ק מקבל מי שפרע, וכמ"ש שם ע"ד ב' א"ל אי פסקת כו' אנא נמי כו' אי כו': סעיף ד' ו. אין כו' בין כו'. יבמות צ"ג א', המוכר פירות דקל כו' שדה זו שאני לוקח כו'. ומתנת ש"מ בב"ב קמ"ז ב', יאכל פלוני כו'. ועוד בכמה מקומות אין מספר: ז. כיצד מה כו'. ב"ב שם, ופ"ג דקדושין ס"ב [ע"ב] לענין עוברה, ועיין ר"מ [רמב"ם] שם בפירושו.

באר הגולה

ד. ועיין בתרומת הדשן סי' (ש"ך) [שי"א] בשנים שתקעו כפס זה לזה וקיבלו עליהם בקנסות לצדקה להחליף זה עם זה כל אשר להם, ופסק שצריכין לקיים אם לא שמחלו זה לזה. וכתב הסמ"ע [סק"ג], דבכאן יותר גמר ומקני כיון ששניהם אינם יודעים, משא"כ בדין האומר כל מה שבבית זה וכו'. ועיין ביו"ד סימן רנ"ח [סעיף ט'], שאם נדר לצדקה בפני הגבאי מה שנתחייב המחרף לו, שאינו יכול למחול לו. סעיף ג' ה. שם [ברמב"ם פכ"א ממכירה דין ד']. כתב הרב המגיד, זה נתבאר ריש פרק איזהו נשך [ונלע"ד ממשנה [ב"מ ס' ע"ב] הרי מיטיך עשויות עלי בל' דינר והרי לך אלא בהן יין ויין אין לו, הא אם יש לו יין מותר וקנה אע"פ שלא הזכיר בכמה המדה]. סעיף ד' ו. רמב"ם שם ריש פרק כ"ב [ממכירה]. וכתב הרב המגיד, זה מבואר בהרבה מקומות, ופלוגתא דתנאי היא, ואוקימנא ביבמות בהאשה רבה [דף צ"ג ע"א ובקדושין סוף דף ס"ב] הנהו דאמרי אדם מקנה בשיטה, ואינה הלכה. ז. כתב הרב המגיד [שם], מבואר בהרבה מקומות. ח. לשון הטור סעיף ג'. ט. הב"י לא כתב מוצא דין זה. ונלע"ד שלמדו ממ"ש התוס' בקדושין סוף דף ס"ב [ד"ה ואמר] אהא דא"ר חנינא לא שנו [אלא] שאין אשתו מעוברת וכו' דאין הלכה כראב"י, וכן פסק הרא"ש שם [פ"ג סי' ד'] דאפילו מעוברת אינה מקודשת, ועיין באה"ע סימן מ' [סעיף ח'].

פתחי תשובה

סעיף ד' ג. אין אדם מקנה. עיין באר היטב [סק"ד] שכתב אבל יכול לחייב כו'. ועיין בתשובת רע"ק איגר [קמא] סוף סי' קמ"א שכתב בשם הכנה"ג סימן ס' דאפילו בלשון חיוב, אם מת הנותן קודם שבאו הפירות לעולם אין היורשים חייבים ליתן אותם, ע"ש. והוא בכנה"ג שם בהגהות ב"י אות ס' עש"ה: ד. בין במתנת שכיב מרע. עיין מה שכתבתי לקמן סימן רפ"א סעיף א' סק"ג, דה"ה דאינו יכול להנחיל בתורת נחלה, ע"ש: ה. הפרה או השפחה מעוברת. עיין באה"ע סימן מ' [סעיף ח'] ובחלקת מחוקק ס"ק י"ד ובבית שמואל ס"ק י"ב ובספר בית מאיר שם:

באר היטב

ג. שהחליפו. וכה"ג פסק בתשובת מהרשד"ם [חו"מ] סי' קכ"ג באחד שמכר ספינתו שנטבעה, ע"ש וצ"ע. ש"ך [סק"ג]: סעיף ד' ד. מקנה. אבל יכול לחייב נפשו בדבר שלא בא לעולם, כמ"ש הטור והמחבר בסימן ס' ע"ש. סמ"ע [סק"ה]:

דגול מרבבה

סימן רט סעיף ד'. או השפחה מעוברת לא קנה. נעה"ג, ועיין באה"ע סימן מ' בחלקת מחוקק ס"ק י"ד ובבית שמואל ס"ק י"ב:

חידושי רעק"א

סעיף ד'. אין אדם. נ"ב, אמר לשמעון שדה זו אני מוכר לראובן, אם אחזור ואקנה (ממך) [ממנו] או שאחר יקנה מראובן ואני אקנה מאותו אחד יהיה קנוי לך, מהני כיון דבידו להקנותו לו מעכשיו. אבל קיבל ב' פרוטות, ואמר באחת תהא שדי קנויה לך מעתה ובפרוטה הב' תהיה קנויה לך לכשאקחנה ממך יהא חוזר וקנוי לך, מהני. ובזה אם אמר אם תמכור לאחר ואקננו ממנו יהא חוזר וקנוי לך, לא מהני, כן יש ללמוד מדברי הר"ן נדרים דף ל' ע"א [ד"ה ואשה], ולהרשב"א שם [ד"ה אשה] מהני, ודו"ק: באר הגולה אות ט'. ונלענ"ד שלמדו. נ"ב, לענ"ד משם אין ראיה, די"ל דעובר הוי כתפיסת בשר בעלמא או חלק מהאם למ"ד עובר ירך אמו, ולגבי קדושין מיקרי דבר שלא בא לעולם דעובר שהוא כתפיסת בשר לאו בר תפיסת קדושין הוא, משא"כ לענין מכירה יש [לומר] דמיקרי בא לעולם וכמוכר תפיסת בשר הוא. אבל נלענ"ד דילא כן ממ"ש תוס' בכורות ג' ע"ב ד"ה דקא מפקע בשם ר"ת, ועיין שער המלך הלכות נדרים פי"ב ה"י, ועיין מחנה אפרים בהלכות מכירת דבר שלא בא לעולם סי' א':

דבר שלא בא לעולם
שו"ע חו"מ סימן רט סעיף ד'
כלל בקנינים דא"א לקנות דבר שלא בא לעולם, ויכול כל אחד מהם לחזור בו אפילו אחר שבא לעולם.

As a rule, Halacha does not recognize the sale of future goods. Although a *kinyan* was made to this effect, either party can renege on their commitment, even after the goods have come into existence.

ט מיהו גבי אילן כו'. הטעם, דפירות המטוטים הן בעין וממילא קנה רבו, ממצני כדבר שבא לעולם, משמ"כ נעובר שנמעי הפרה ושפחה שילדה אחר שתלד הפרה. והיינו דלמ"ד אין אפילו אחר שתלד הפרה. והיינו דלמ"ד מין מדם מקנה דבר שלא בא לעולם, היינו דוקא כשלא חזר בו עד שבא לעולם, ומינה נלמד דלמ"ד דמין מדם מקנה דבר שלא בא לעולם וקי"ל כוותיה, ס"ל דאפילו אחר שבא לעולם יכול לחזור בו, עיין בריטב"א [דרישה סעיף ג']: יא ואם קדם הלוקח ותפס. פירוש, קודם שחזר בו, וכמו שכתבתי בדרישה [סעיף ד'] לשיטת רש"י. יב אין מוציאין. מין זה מכח ספק, אלא שכן הדין נותן, ועיין בריטב"א [סעיף ג'] שם כתבתי לשון הגמ' שמוכח כן, ע"ש: יג אלא כתב לו שטר כו' כמאן דתפיס דמי. נלפ"ד למילי דאחר שבא לעולם מכר השטר, אז מהני השטר דמכר לו כאילו בא לידו*, וכ"כ בהגהות מיימוני שם [המובא בציונים אות ח'] בהדיא. ועיין לעיל ריש סימן פ"ז בעור [סעיף ד'] ובדברי מוה"ס [סעיף א'] לשיטת השטר כהילך:

קצוה"ח סק"ו משה"א סק"ד

קנה כלום (יב)מיהו גבי מילן מס מנטו הפירות מקרי בא לעולם) (יג)ויכול לחזור בו (יד)אפילו אחר שתלד הפרה או השפחה ואחר שגדלו פירות האילן ובאו לעולם (טו)ואם קדם הלוקח (טז)*ותפס הפירות (יז)אין מוציאין (יח)מידו (יט)והוא הדין בשאר דברים שלא נתו לעולם (כ)ולפילו לא תפס (כא)אלא כתב לו שטר (כב)ומכר ליה השטר כמאן דתפיס דמי) (כג)ואם

ציונים ומקורות ז) רש"י פרק מיטו נשך ב"מ ס"ו ע"ב ד"ה מוכר. ד"מ ג'. ח) מרומות הדשן סי' ס"ך והגהות מיימוני שם אות ג'. ד"מ ד'. ט) שם בתרומת הדשן וכנ"מ (ו') ד'.

ב) תיבת מידו נשמטה ממהדורת רמ"א של"ח ואילך.

בכת"י ציון זה על תחילת הסעיף

**בכת"י ציון זה על המשך דברי המחבר: ואם מכר האילן לפירותיו

נתחוכת ר"ש הן ספר ג' סי' ק"ה ונמצי"ט (מ"מ) [ח"ב] סי' קל"ו *וקל"ב, **ונתחוכת ר"מ מלשין סי' קל"ו *ונמהרי"ט [ח"א] סי' קכ"ח ונתחוכת מהר"מ מלובלין סי' ס' [קש"כ]:

ערך לחם

שם. אין מוציאין מידו. אבל אם תפס משכון אינו מועיל. [ב"י שם בשם בעה"ת שער ס"ד ח"ב ס"ד].

טורי זהב

סעיף ד' בהגה. אלא כתב לו שטר. עיין מה שכתבתי בסימן ר"י סעיף א' מה שהוקשה לי ע"ז. ומ"ש הסמ"ע סקי"ג דמיירי שמסר לו השטר אחר שבא לעולם שכ"כ בהגהות מיימוני, ולא ידעתי ראיה מהג"ה זו, שהרי לשונו שם, וכיון דזבין וכתב שטר כמאן דתפיס דמי, עכ"ל. משמע שמיד שזבין נכתב שטרא. וכן מוכח בסימן (ר"י) [ר"א] בב"י [סעיף א'] שהביא דברי *הרי"ף בשם בעל העיטור [מאמר שני קנין], ושם כתב השטר בשעת מכירה, ע"ש דקאי אגמרא דמי שהיה נשוי [כתובות צ"א ע"ב] בההוא גברא דזבין לכתובתה דאימיה וכו'. ואפשר דהסמ"ע הכי קאמר, שיהא עכ"פ השטר בידו בשעה שבא לעולם*:

לפנינו ל"תא ובמאירי כתובות צ"א ע"ב ד"ה הוסכר הביאה בשם הגהה ספרדית בקצת הלכות

משה"א סק"ד

באר הגולה

י. כמימרא דלכ נמסן ב"מ סוף דף ס"ו, וכ"כ הרמב"ם שם דין ג'. כ. גם זה ממימרא דלכ נמסן שם. כ* פירוש, קודם שחזר בו. בפירוש רש"י שם [ד"ה לא מפקינן]. ל. מיהי כשמסר לו השטר אחר שנתו לעולם, וכ"כ הסמ"ע [סק"ג]. מ. שם [בשור] סעיף (ל') [ה'], מממימרא דלכ נמסן עד שימחר תנו לקל זה לפלוני וימכל פירותיו, ב"ש סוף דף קמ"ו. וטיון לנגבי מתנה מהני קנין גוף לפירותיו, ה"ה דמהני נמכר. וכ"כ הרמב"ם שם דיש פכ"ג [ממכירה].

ביאור הגר"א

ט. ובירושלמי פ"ג דב"ב הלכה ו' ופ"ו דלמעלי הלכה (ג') [ב'] ופ"ק דקדושין הלכה ד', המוכר מעשרות למחירו לו עשה כלום, ולד שפחתו למחירו לו עשה כלום, עובר בהמתו למחירו לו עשה כלום, חויר מורכבו לו עשה כלום, אלא מוכר שדהו ומשייר מעשרותיה, מוכר לו שפחה ומשייר לו ולדה, מוכר לו בהמה ומשייר לו ולדה, מוכר לו תורכה ומשייר לו חויכה כו', ע"ש: ח. מיהו כו'. רש"י שם [ב"מ] ס"ו ב' ד"ה מוכר כו', וכמ"ש שם ס"ד ו' הני מלי כו': ט. ואפילו לא כו'. לטעם המפקיה לה אינו יכול למחור, וה"ה בשמתנה לו בשטר: י. ואם מכר כו'. עיין בה"ג [אות מ'], וכן בפי"ט דשבת [קל"ה ב'] (שמכר) [נלוקח] שפחה לעוברה, וברים בכורות ב' ג' מכר בהמה לעוברה, וגי' הגחומים* מחי מי למיקנן קני כו'. ועיין תוס' שם ג' ב' ד"ה דקנ כו', עוד פכ"ת כו':

בהמקח וממכר לרב האי גאון שער ב', ואסיקנא כו', ועיין בהגהות שמחן ברוקח שם זה"ב אות ע"ז. הרמ"ך

באר היטב

ח. חכמה. הטעם, דפירות המטוטים הן בעין וממילא קנה רבו, ממצני כדבר שבא לעולם, משמ"כ נעובר שנמעי הפרה ושפחה שילדו בעין. שם [סמ"ע סק"ט]: ו. אחר שתלד. דלמ"ד מדם מקנה דבר שלא בא לעולם, היינו דוקא כשלא חזר בו עד שבא לעולם, ומינה דלמ"ד שאינו מקנה וקי"ל כוותיה, ס"ל דאפילו אחר שבא לעולם יכול לחזור בו, כ"כ הסמ"ע [סק"י]. והוא פשוט, לכן מבואר בש"ך, דהא לא מודה לה [נחמן] אלא בממיע ואפילו ומטעם ממילה. ש"ך [סק"ד]: ז. ותפס. כתב הרמ"ך פרק מיטו נשך, דדוקא כשיצא המוכר שתפס הלוקח ומטעם ממילה, והכאמי דבריו לעיל סימן ס"ו סעיף י"ז [סקס"ו], והכי משמע מפירש"י והכ"י שם [רש"י שם ד"ה לא מפקינן ונ"י שם ל"ז ע"ב מדפי הרי"ף], וכן מוכח בתוספות [שם ד"ה התם] ובהגהות מרדכי שם [סי' תל"ו] ובתוספות פרק מוקח הבתים שם ופרק מוקח הבתים, שם [ש"ך סק"ה]: ח. אין. אלא מכח ספק, אלא שכן הדין נותן, ועיין בריטב"א שם בשמתני לשון הס"ם שמוכח כן, עכ"ל הסמ"ע [סק"י]. ובא זה פשוט מטעם ממילה. עיין בתשובת רש"ך סימן ס' סי' קל"ג [ח"ב] סי' קל"ב ומפי"ט [ח"א] סי' קכ"ח ובתשובת מהר"מ מלובלין סי' ס'. שם [ש"ך סק"ז]: ט. השטר. אלא שבא לעולם אז מהני כאילו בא לידו, וכ"כ בהגהות מיימוני שם בהדיא. ועיין לעיל ריש סימן פ"ז בהג"ה דמשכון השטר כהילך. עכ"ל הסמ"ע [סקי"ג]. [ומט"ו כתב דמהגהות מיימוני אין למיקט, שהרי זה לשונו, וכיון דזבין וכתב שטר כמאן דתפיס דמי, ע"כ. משמע דמיד שזבין נכתב שטרא. וכן מוכח בסימן (ר"י) [ר"א] בב"י שהביא דברי הרי"ף בשם בעל העיטור, ע"ש. ומשמר דהסמ"ע ס"ק, שעכ"פ יהא השטר בידו בשעה שבא לעולם, עכ"ל]:

חידושי רעק"א

שם בהגה. אם חנטו. כ"ב, ומס אז מכר הפירות בכיוצא בזה, היין לשתה לאו כמי משיכה ומשיכה בעמשכון [שם ס' ד']: ואם מכר האילן. כ"כ, ממצני כלומר קונטו, אף דהקנין אל רק כשיבאו ואו (הני) [בני] משיכה ניתנו, מ"מ מזלין בתר השתא, כלומר דלון מדברי תה"ד סי' (רנ"ג) [ר"ע] כביאור דברי הב"ח (פ"ד דב"מ) [פ"ט דב"ב סי' ה'] במוכר עובר פרטו לגבר, דמיירי בזמור לכשגדל, ופ"ה מיקרי אי מפשר בתר השתא, עכ"ל. ועיין בתוכת מיים מ"ב [ס"ק כ"א] למוכח מדבריו שם דמהני כמו דקל לפירותיו, עכ"ל. ועיין ש"ך יו"ד סוף סימן כ"ד [סק"ס] ומ"ש שם בגליון [ד"ה ב'יון].

סעיף ד' יז) חייבים היורשים כו'. לפ"ז כתב על שולמנו, פ"ל לפפוקי שיתחייב לזונו בפני עצמו במקום שהוא שם: **סעיף ו'** יח) **הני מילי כשתקנה בלשון מכר או בלשון מתנה.** עיין (לריטב"ה) [פרישה סעיף י"ז] שדקדקתי מדכתב בלשון כו', משמע שהכל תלוי בלשון, ומשום הכי כתב הרמ"א כאן בפני עצמו נפקא ליה לך כו', אף שהוא במתנה והוא דכתב שתיו מלוי בידו, מ"מ המיוב חל על גופו שהוא בעולם, והכתיב עוד רמיה לזה, ע"ש. ומפילו לדעת המומרים דשם קנו מידו ליתן לו אחר, לפ"ז קנה דהוה ליה קנין דברים, וכמ"ש מור"ם בשמע לקמן סימן רמ"ה סעיף ג', מ"מ זה שמיב נפשו ליתן לזה, הכל מודים דקנה, וכן משמע מהג"ה מור"ם שכתב בשמון על שטר שכתוב בו משמע שאתני כו', ז"ל, אפ"ל פ"ש שיעבד עצמו להתחייב, עכ"ל. דמשמע הא שיעבד עצמו להתחייב, היה חייב אפילו בלשון "אתני", אף שלמ"ד זה נתחי הוה כמו אחן, וק"ל, ועיין (לריטב"ה) [פרישה שם] ודוק:

ד יט)**המתחייב לזון את חבירו סתם או לזונו על שלחנו ומת המתחייב** כ)**חייבים היורשים לזונו כמו שהיה חייב מורישו.** (כ)**דשלחנו** ל)**לווקא).** **ה** כא)**שנים** מ)**שנתחייבו לזון לאחד דינו כדין שנים שלוו מאחד.** (ועיין בחן עזר סימן קי"ד סעיף ז'). **ו** נ)**המחייב עצמו** כב)**בדבר שלא בא לעולם או שאינו מצוי אצלו חייב אף על גב דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם** כג)**הני מילי כשהקנה לו בלשון מכר או בלשון**

מינו יורש מלך מחמו, וכן מפיש בלבוש בחן העזר שם [סעיף י"ב] דמינו יוכל מלך מחמו שהוא רמוי, וע"כ לריך לפרש גם דברי הר"ב והעיר שוחן כחן כן. ולפי זה קיל עליו לוונש לזמן וקבב להן קן, אין דיש שוה, דבמזונות שם לזמן פטור לגמרי אפילו מיורשים, וכבב לה קן מיב לשלם ליורשים אלא שפטור מבעלה. זה ל"ל נרול. **סעיף ו'** (יז)) יח) **בדבר שלא בא לעולם או שאינו מצוי כו'.** עיין מזה לקמן סימן ר"ט סעיף ד' ה'. ועיין בחחומא מב"ט (מ"מ) [ח"ב] סי' (ר"ם)

* כ"י"מ [קש"ב]: (יח)) יט) **הני מילי כשהקנה כו'.** עיין בחחומא מהר"ם כהן ספר ב' סי' קם"ג [קש"ב]:

מב

ציונים ומקורות יז) ריטב"א בחמונה סי' קס"ג. ד"מ י'. יח) שם. יט) שם בריטב"א סי' קס"ג ועיין לקמן סימן ע"ו סעיף א'.

טורי זהב

פסק סתם. וכבר היה אפשר לדחוק ולומר דלישנא דברייתא משמע להו שכתב לשון זה, מדתניא הפוסק לבתו, אלא שראיתי להרב מוהרא"י [בתה"ד] בסוף סי' שכ"א דעדיפא מיניה דייק מהכא, שאפילו אם זקף הנדוניה במלוה ולא הוחזר בשטר כלל שהוא ממון הנדוניה, לא זכה בה הבעל, דאזלינן בתר טעמא, דאומדנא שלא כתב אלא ע"מ שתהנה בתו, ומוכח לה מדמשנו התוס' להחיא ברייתא דתורת כהנים דמירי בשהחתן מוחזק, ולא מוקמי לה בזקפן עליו במלוה דהוי ניחא טפי, דסתם פסיקה משמע שעדיין לא גבה. ואי ס"ד דלישנא דהפוסק לבתו לא משמע אלא בכותב שיבואו עמה מבית אביה לבית בעלה, ע"כ לא מוכח מידי, אלא ודאי דגם זקיפה במלוה על שם החתן דהיינו נידון מהרא"י, מיקרי ג"כ פסיקה לבתו, וא"כ כל שכן כשכתב סתם שנותן נדוניה להזוג דזה גם כן בכלל פסיקה לבתו. ואין לומר דהתם מיירי בשכתב בשעת פסיקה שיבוא עמה מבית אביה, אף שאח"כ בשעת כניסה לחופה זקפן עליו במלוה לא מהני, דבתר עיקר שעת פסיקה אזלינן, שאף דשטרא אשתני (גופיה), לא אשתני דינא. דהא לא הוזכר בדבריו ז"ל שום משמעות היאך היה כתוב בשטר תנאים הראשונים. וגם מדכתב וז"ל, אבל בנידון דידן דבטעמא תליא מילתא לפירוש ר"ת דלא זכה הבעל מכח אומדנא דדעתא, דכל זמן שלא גבה אמרינן שלא זיכה לו האב אלא ע"מ שתהנה בתו. משמע בבירור אע"פ שכתובים בכל לשון לא זכה בהן הבעל, ואם כן טעמו של הרב בט"ז צ"ע. וכן הרב רמ"א כתב באה"ע סימן נ"ב [סעיף ד'], הפוסק מעות לבתו או לחתנו, וע"ז מייתי פלוגתייהו דרש"י ור"ת. משמע דאפילו בפוסק לחתנו נמי ס"ל לר"ת דלא זכה, והיינו מטעם אומדנא כאמור ולא מטעם דקדוק הלשון. ואפשר היה לקיים דברי הרב ז"ל, מצד הענין לא מצד הלשון, דדוקא בנדוניה הוא דאמרינן לא זכה הבעל בדברים הללו, שאין עיקרן מתנה לבעל אלא להבת והוא מקבל עליו אחריות, מש"ה לא זכה בה כל זמן שלא הגיעו לידו, לאפוקי מזונות וכיוצא שעיקרן מתנה, מיד שכינס זכה. אלא שמדברי הרב מוהר"א מוזרחי בראשונות סי' ט"ז נראה קצת דאין לחלק בזה, שהרי כמה יגיעות יגע להחזיק החתן במתנות שכבר באו לידו ומטעם מוחזק. ואפשר דלרווחא דמילתא נקיט התם מוחזק, כדי לסתום פי החולקים כנראה מתשובתו, וגם הוא ז"ל גילה דעתו באותה התשובה לחלק בין מתנות לנדוניה מטעם האמור. אמנם לפי מ"ש הרב רמ"א שם דאף באב הפוסק לבנו נמי אמדינן דעתיה שלא כתב אלא ע"מ שיהנה בנו, א"כ אין לחלק בהכי, שהרי האב הכותב לבנו, מתנה גמורה היא וזוכה בה מיד בכל מכל. וכבר תפס עליו הרב בעל חלקת מחוקק שם [סק"ט], ובספר בית שמואל [סקט"ו] לא תיקן כלום, כי מ"ש דהרמ"א מסברא דנפשיה קאמר, היא גופיה קשיא דלא דמו להדדי כי עובלא לדנא. והנלע"ד, דמקום הגהה זו אחרי זה בענין תקנת ר"ת והקהילות. ואיך שיהיה נלע"ד דינו של הרב בט"ז ז"ל אמת מתרי טעמי, חדא דהפרש גדול יש בין נדוניה למזונות, דבנדוניה יש שינוי בין שעת הכתיבה לשעת מיתת הבת, דבשעת כתיבה לא זכה בגוף הנכסים, שהרי הוא חייב באחריותן וגם אינו יכול למוכרם משום שבח בית אביה, ובשעת מיתה הוא בא לירש את הכל, בזה שייך למימר כיון שבשעה שהוא בא לזכות בנכסים אינן ברשותו, לא יזכה, דאדעתא דהכי לא כתבן האב, לאפוקי במזונות ומתנות וכיוצא בהן, שכבר משעת הכתיבה זכה בכל מכל, מהיכי תיתי להפקיע ממנו בשעת מיתת האשה ממון שכבר זכה בו זכיה גמורה, ואף שבנדוניית האב לבנו לא שייך האי טעמא דלעיל, מ"מ סברא גדולה ונכונה היא לע"ד. ועוד, דמתניתין ריש פרק הנושא את האשה [ק"א ע"ב] הויא סייעתין. ועוד, כיון דדיניה דר"ת חידוש הוא אף בנדוניה גופה, אמרינן הבו דלא לוסיף עלה, ודוקא בנדוניה אמרו דלכל יש נדוניה אמדינן דעת כל אדם שוה, לאפוקי זה יצא מן הכלל להוסיף, אמרינן בעין יפה נתן, וגם הוא הפסד מרובה, משא"כ במזונות ומתנות. ובקל יש לחלק בדיני אומדנא כמ"ש התוס' בכמה דוכתי. הנה כי כן תבנא לדיננא, והדין דין אמת כמ"ש הרב בט"ז זלה"ה. ע"כ הגהה], וכן לשון הברייתא שם בפרק נערה שנתפתתה [מ"ז ע"א], כתב לה האב כסות וכלים שתביא עמה מבית אביה לבית בעלה. בזה דוקא אמרינן אומדנא היא דוקא שתהנה היא מזה, כיון שעיקר הנתינה תתיחס על שמה ובשביל זה מקבל הבעל נכסי צאן ברזל שלה, משא"כ בחיוב מזונות ודירה שהאב נותן במתנה לזוג או כדי שישא פלונית, כיון שנשא חל החיוב. שוב כשזכיתי ללמוד השמעתתא דנדוניית חתנים עיינתי בסוגיא אליבא דר"ת, שהעיקר

באר הגולה

סעיף ד' פ. שם בחמונה הריטב"ם [סי' קס"ג]. ע. פ"ל שהתנה כן כדי שלא יתחייב לתת לו דמי מזונות שלימים בכל מקום שהוא שם אם לא ירלה לאכול שם, כדרך שהיה חייב אם נתחייב לו בחתם, ועיין עוד בטור אה"ע סימן ק"י"ד ולקמן סימן ר"ט [סור סעיף כ"ט]. **סעיף ה'** פ. גם זה שם [בחשובת הר"מב"א]. **סעיף ו'** ל. טור סעיף י' וי"ח, כ"כ בשל המרומות בשער פ"ד [ח"ב ס"א].

ביאור הגר"א

סעיף ד' כה. **המתחייב לזון.** מתניתין דפרק הנושא [כתובות ק"א ע"ב] ממו בגמרין כו': כו. **או לזונו על כרי.** שם [כתובות] נ"ב ב' בגן נוקבן דיהוי ליכי כו', ופ"ה בלא מדבש דאל"ע [שם מ"ע ב'] ניחומי לאחר מיתה, ולא מידם בלא מחיים לא: **סעיף ה'** כז. **שנים שנתחייבו.** ירושלמי דפרק שנועת הפקדון [ה"א], והכילו הרי"ף שם [י"ז ע"א מדפי הרי"ף]: **סעיף ו'** כח. **המתחייב כו' בדבר כו' או כו' אע"ג כו'.** יבמות נ"ג ב' ב' לאמר שלא יתחייב באחריותם, לא חלה כלל ההתחייבות. מהרי"ט בתשובה חלק ח"מ סי' (פ"ד) [פ"א]. ועיין בקצות החרשן סימן ר"ג. ועיין בשו"ת הראנ"ח ח"א סי' ס"ו, עכ"ל. ועמ"ש לקמן ס"ק י"ב:

פתחי תשובה

סעיף ו' י. **חייב כו'.** בגליון שו"ע דהגר"ע איגר זצ"ל נ"ב וז"ל, ודוקא שמחייב בעצמו ליתן הפירות דקל ומקבל אחריות באם ישתדפו קודם שיתנם לו שמחוייב ליתן לו דמיו, אבל במחתייב ליתן פירות דקל ומתנה

חידושי רעק"א

סעיף ו'. **או שאינו מצוי אצלו.** כ"כ, ודוקא שמחייב עצמו ליתן פירות דקל ומקבל אחריות כשם שיתחדפו קודם שיתנם לו שמחוייב ליתן דמיו, אבל במחתייב ליתן פירות דצדקל ומתנה שלא יתחייב בחומ"מ סי' [פ"א]. ועיין קצות החרשן סימן ר"ג [שם"ב]. ועיין בחשובת הרמ"ע מ"ל סי' ק"י:

שו"ע חו"מ סימן ס סעיף ו'

אדם יכול לחייב את עצמו לקנות או למכור דבר שלא בא לעולם, אם פירש כן בהדיא ועשו קנין על כך.

Although future goods cannot be bought or sold, one can accept a personal obligation to do a future act e.g. to buy or sell, provided that a *kinyan* was done specifically to that effect.

(יט) ג) **ואפילו נכתב שעבוד כו'**. עיין בתשובת מהרשד"ם [חו"מ] סי' שע"ג [קש"כ]: (ג) נא) **או קבל אחריות כו'**. נתפקר גדולי תרומה שער מ"ג מ"ד [ס"ו ד"ה אך] סוף דף קל"ד הקשה, שהרי מדברי תשובת הרמב"ן שהביא הגעל התרומות שם נשער מ"ג ומביאו ב"י עצמו בתשובתו תיקף ומיד [סעיף י"א], מבואר שמולק, וס"ל לשם קיבל עליו אחריות מיד להעמידה בידו. *ולי נראה להרמב"ן מיירי שמייב עצמו בכך וקיבל אחריות להעמידה בידו, והלכך, הי להקנין לינו כלום, מ"מ המיוב חל על גופו לענין שמייב להעמידה בידו. וזה מוכרח מדברי געל התרומות שם, דמל"כ היכך היה מצינ שם מיד דברי הרמב"ן שהם קושרים דבריו שכתב מתחילה דמקחנרת דלמ מהני כו', וכ"כ עוד הגעל התרומות נתחת נשער ס"ד ס"ב [דפוס בילגוריי סי' קס"ח], ולמ הצינ שם דברי הרמב"ן כלל, למ ודאי כ"ש, כן נ"ל: (כא) כב) **אפילו נתן לו משכון אינו כלום**. וכ"כ נתרדכי ריש פ"ק דקדושין [סי' תפ"ב], תחנת כתב שם [בסי' תפ"ד] דהרבה גמונים מולקים וס"ל דלמ יתן המשכון עד שיתן לו המתנה, וכן הוא נתשובת מיימוני לספר משפטים סי' ס"ו, עכ"ל ד"מ [סעיף י"א]. וכן הוא נתמת שם, ותמיה לי על מה שהתם הרב כאן כדברי הטור [סעיף י"א] והתתבר, ולמ הגיה דים מולקין. ועיין לקמן סימן ר"ז סעיף י"ל וסימן שנ"ג סעיף ג' ומה שכתבתי שם [סק"ה]: (כב) כג) **אבל בלשון חיוב כו'**. עיין נתשובת מהרי"ט שטן סי' (כ"ג) *קכ"ג [קש"כ]: מכ"י

(כג) כד) **שאני מתחייב כו'**. לומר שמייב נפשו, ואפילו לדעת התומרים לקמן סימן רמ"ה סעיף ג' נתג"ה, לשם קנו מידו ליתן או לתתן, למ קנה להוה ליה קנין דברים, מודים כאן שמייב נפשו, כן כתב הסמ"ע ס"ק י"ח: חייב. (כד) כה) *מיהו היינו דוקא נגזות מצוי מרי, אבל נגזות ממעטדי אף שכתב לו שטר על זה למ מהני אפילו הוא דבר קנוב, כגון שכתב לו בית זה או אר זה שתירם מתנה לתי ממייב עצמי ליתנו לך, דכיון שלמ היה נעולם נטעם כמיבה אין קול יוצא לאומה כמיבה, כן מתתר מדברי רש"י והתום' פרק המיזתין קוף דף י' [ע"ב ד"ה לפי] אורים סק"ל תומים סק"ד משה"א סק"ג

להפוסקים דפסקו כמ"ד צריך כתובין, והצתאי דבריהם לעיל ס"ק י"ג. אכן להרמב"ם ופיעטו שהצתאי שם, משמע דעוכך מדבר קנוב כשמתחייב עצמו אשער המפס נשטר אף שלמ היה נעולם, וע"ש ולוק: (כה) כו) **והוא שקנו מידו**. *נלפה שהמתתר הוצית כן מנעל התרומות שער ס"ד [ח"ב ס"ב], וכן נרשם קצוה"ח סק"ח

מתנה ב)ואפילו כתב לו שעבוד על שדה כא)או קבל אחריות על כל נכסיו יט)כב)ואפילו נתן לו משכון אינו כלום כג)אבל בלשון חיוב כד)שאני מתחייב לפלוני כך וכך כה)חייב כו)והוא שקנו מידו. ז)ראובן

ציונים ומקורות ב) כן מוכח מנעל התרומות שער ס"ד ח"ב ס"ב. ובציוני הש"ך: כן הוצית מנעל התרומות. עיין ש"ך סקכ"ו.

יט) **ואפילו נתן לו משכון אינו כלום כו'**. הטעם מפורש נהטור [סעיף י"א], דכל להקנין לינו אל זולת המשכון, גם המשכון לינו מועיל לו כלום, ועל כיוצא מזה ממרינן [קדושין ח' ע"ב] מנה אין כאן משכון אין כאן, אם לא שאמר לו קנה לך מגוף המשכון כך וכך, וכ"כ

טורי זהב

לרבנן דר' נתן דס"ל דלא זכה החתן בנדוניה, היינו מטעם שכתב האב פסיקתו שיבואו הנכסים עם בתו מבית אביה לבית בעלה, משום הכי אע"פ שכנסה, כל זמן שמחוסר מעשה דהיינו ההבאה מבית אביה לבית בעלה, לא זכה, ועל כן אזלינן בתר אומדנא, דרבנן מדמו מחוסר זה המעשה להוה מחוסר מעשה דר"א בן עזריה התם שמחוסר כניסה לחופה, ורבי נתן מחלק בין מעשה דַּהֲהֲבָאה למעשה דכניסה, נמצא לפי ההלכה דקי"ל כרבנן דר' נתן דלא זכה החתן, דוקא כשמחוסר דבר אחד ממה שהתנה, דהיינו הבאת הנכסים לרשות הבעל, וע"כ לענין מזונות בת אשתו דשם לא מחוסר מידי, אף דנתגרשה האם אח"כ מחויב לזונה, וזה ברור ואמת גמור, *וע"כ נראה שצריך לשלם חלק כלתו במזונות ודירה לפי הדין: בשם מהרש"ק. בב"י סעיף ט"ו. ד"ה ומה שכתב רבינו וא"א כתב ברישׁ פרק אעפ"י וכו' עד ולי נראה דאינם וכו'. ולי נראה דמטעם אורים סק"ד תומים סק"ם

ביאור הגר"א

ל. **ואפילו כתב לו כו' ואפילו**. כמ"ש נקדושין מ' ג', זכן הוא ממתג נפריטי וכו', וכל שכן שעבוד שהוא גדוע ממשכון כמ"ש לקמן נסימן ס"ז סעיף ג' וסעיף י"ג וסעיף י"ג: (ליקוט) **ואפילו נתן כו'**. עיין סימן ר"ז סעיף י"ז (ע"כ): לא. **אבל בלשון חיוב**. כע"ל נסעיף ג' ואם כתב כו' ולמג עמית למקני. מע"ג דמכר כה"ג למ קנה כמ"ש לעיל [סקכ"ח] שלה זו [*כו'] לכשתקנה כו': לב. **כגון שאומר הוו**. למ מיבעיא נאומר נתחייבתי לפלוני מכת"י

באור הגולה

ק. למד [בעל התרומות] כן מדמשכתן דמשעבד למוכו מה שיקנה, כמ"ש לעיל סעיף ג'. ר. ומיאר שם [ס"ב], אף על גב דליתיה לשון הולאה מחייב, למג גרע מערב למג מקבל מידי ומשעבד נפשיה נקנין אפילו לגאר מאן מעות. ש. שם [טור סעיף י"ב] **ושם** [בעל התרומות ס"ג] נשם תשובה להרי"ף [דפוס בילגוריי סי' קס"ח].

כו' למין נריך לזה, דהולמת פע"ד כו', כמ"ש לקמן הרמ"א: לג. **והוא שקנו מידו**. כמו ערב לגאר מאן מעות לנריך קנין, כיון שמשעבד למג מעות:

פתחי תשובה

יא. **או קבל אחריות**. עיין באר היטב [סקט"ו] בשם ש"ך. ועיין בתשובת נודע ביהודה [קמא חו"מ] מסי' כ"ה עד סי' כ"ח שפלפל בזה עם חתנו הגאון מו"ה יוסף ז"ל בפירוש דברי הרמב"ן בזה, כי פירושו של הש"ך בדברי הרמב"ן לכאורה הוא תמוה, דאם כן מה ענין אחריות לכאן שאינו מעלה ומוריד רק מחמת החיוב על גופו, ע"ש באורך: יב. **אבל**. עיין בתשובת נודע ביהודה [קמא חו"מ] סימן כ"ז וכ"ח, שדעת חתנו הגאון מו"ה יוסף ז"ל במכר דבר שלא בא לעולם באופן שחייב את נפשו בכך, בזה בודאי אמרינן אחריות טעות סופר ואפילו אחריות דאקני, ואפילו להתולקים בסימן קי"ב [סעיף א'] דס"ל דדאקני לאו טעות סופר, היינו משום שמסתמא לא יהיב דעתיה על הנכסים שיקנה אח"כ, כי שמא לא יקנה, וכמ"ש הסמ"ע והש"ך שם [סמ"ע סק"ג וש"ך סק"א], אבל כאן עיקר ההתחייבות על מה שיקנה, ואם לא יקנה אין כאן התחייבות כלל, א"כ מסתמא דעתו על מה שיקנה. והוא ז"ל כתב לו, הגם שהוא מילתא דמסתבר, עם כל זה אינני מסכים לסברא זו, ואני אומר להפך, שבזה אפילו אחריות סתם לאו טעות סופר הוא, שהטעם דאמרינן אחריות טעות סופר, דמסתמא לא שדי המלוה זוזי בכדי, וכן הלוקח אינו קונה בכדי, וכל זה בדבר שקונה ודאי, א"כ רוצה להיות בטוח בקנינו ואינו מתרצה לקנות בלי אחריות, אבל במקנה דבר שלא בא לעולם שמקנה לו כשיקחנו והתחייב נפשו, על כרחך הלוקח מכנים עצמו בספק, כי שמא לא יקנה, וכיון שמכנים עצמו בספק, מכנים עצמו גם בספק זה לקנות בלא אחריות, ובעינן שיכתוב לו אחריות בפירוש אפילו על הנכסים שישנם בידו וק"ו על דאקני, ע"ש. ועיין לעיל ס"ק י': יג. **בלשון חיוב**. עיין בכנה"ג בהגהות הטור סי' ל"ו הביא בשם הר"ש הלוי ז"ל [חו"מ סי' ה'], דלא מיקרי לשון חיוב אלא מודה אני שאני חייב כו', אבל האומר אני מתחייב שאתן לפלוני כך וכך, לא הוי לשון חיוב, עכ"ל. ומדברי הסמ"ע ס"ק י"ח לא משמע כן. ועיין בנודע ביהודה [קמא חו"מ] סי' כ"ה בתשובת חתנו הגאון מו"ה יוסף ז"ל שכתב, הגם דלכאורה יש להביא ראיה לדברי הר"ש הלוי מגמרא ב"ב דף קמ"ט [ע"א] בהא דהוצרך איסור לעשות קנין אודיתא כו', אך מדברי רבותינו הראשונים והאחרונים ז"ל מוכח כדעת הסמ"ע דאם אמר הנני מחייב את עצמי ליתן לפלוני זכה הלה כו' [ומבואר עוד שם, דלשון קיבלתי עלי בחוב גמור, היינו כמו שאומר חייבתי את נפשי כו', ע"ש]. ושם בסימן כ"ו בתשובת הגאון המחבר רוצה לומר דגם הר"ש הלוי מודה אם לא אמר אני מתחייב ליתן, אלא סתם אני מתחייב לפלוני בכך וכך, שחל החיוב. וחזר וכתב לו חתנו הגאון הנ"ל [בסי' כ"ז], דכפי שמועתק תשובת ר"ש הלוי בספר כנה"ג, מבואר שכוונתו היינו או שאומר מודה אני לך שאני חייב לך, דזה ודאי הוי

מי שפרע ואם מנהג המדינה הוא שיקנה הרושם קנין גמור נקנה המקח ואין אחד מהם יכול לחזור בו וחייב זה ליתן הדמים [7]והוא שרשם בפני המוכר [8]או שאמר ליה המוכר רשום מקחך.

ב [9]וכן כל דבר שנהגו התגרים לקנות בו [י]כגון [11]על ידי [12]שנותן הלוקח פרוטה למוכר [יג]או על ידי שתוקע לו כפו (או [14]במקום שנוהגים הסומרים [טו]שמוסרים לקונה הממפתח) וכן כל כיוצא בזה.

סעיף ב' ג) שנותן הלוקח. עיין במשובת מהר"מ מינץ סי' ה' דף י"ב ע"ג ובמשובת מהרי"ט [ח"א] סי' קכ"ה וקכ"ו ובמשובת לשד"ם [חו"מ] סי' ס"ג [קש"כ]: ד) שמוסרים לקונה כו'. עיין במשובת רמ"ע מי סי' (י"ט) [כ"ו], [קש"כ]:

ציונים ומקורות ג) טור סעיף ג' בשם הרמ"ם ב"מ פ"ה סי' ע"ב. ד) שם בעור סעיף ג' ובכמ"ם שם בשם ר"ח. ה) הגהות מיימוני פ"ו מהלכות מכירה שם אות ה'. ד"מ ג'.

ערך לחם

סימן רא סעיף א'. ואם מנהג המדינה כו'. כתב הרדב"ז בתשובה סי' אלף קכ"ח [נפנינו בח"א סי' ש"פ] וז"ל, המנהג בזאת המדינה שאחד עומד לקנות סחורה ובא חבירו ואומר בינינו וחולק עמו, וכך אנו דנין בכל פעם, כי המנהג ענין גדול בדיני ממונות, עכ"ל. ועיין הר"ם אלשקר סי' פ',

באר הגולה

ז. שם בגמ"ש [ה"ז]. **סעיף ב'** ה. טור סעיף ג' בשם מיניו הרמ"ם שם בשמו. ולפי זוקף שמקנו כשם, מלמד שמכין בידם לו מזכועותיהן זה ע"ג זה. וכתב הרב ז"ח [שם], ועכשיו נוהגו במפיות מפתח, וכיוצא בזוקף נהגו במוקע כף למכירו, מיהו נראה מלמד שמנהג מלמד שמטלטלין אצל לא בקניית

באר היטב

ב. מקחך. נראה, לפלילו אמר לו שמם זיל קני והלך ואמרו אפילו שלא בפניו, שם דרך אומו מקום לקנות בראשונה קנה זה, ולפ אפילו שלא המוכר שיהם שיקנה זוקף נקנין גמור. ועיין לעיל סימן (ק"ל) [קצ"ב] קל"ו וקל"ח. סמ"ע [פסק"ג]: סעיף ב' ג. פרוטה. ולפ אפילו שיאמר המוכר שרפו מיטין בעלייה, שלא אפילו כן אם במקום שנהגו קיבל המוכר כל דמי המכר, כ"כ הסמ"ע [פסק"ד]. ועיין במשובת מהר"מ מינץ סי' ה' דף י"ב ע"ג ובמשובת מהרי"ט [ח"א] סי' קכ"ה וקכ"ו ובמשובת רשד"ם סי' ס"ג. [ש"ך סק"ב]: ד. המפתח. כתב הסמ"ע [סק"ד] דבסימן קנ"ג נתבאר לעיל קונין קרקע ע"י מסירת מפתח, וה"כ אין לפרש כאן דר"ל שיקנה המלר ע"י מסירת מפתח והמלר יקנה לו הסחורה, שלא ר"ל שיהנהנין הסומרים להקנות הסחורה עצמה ע"י מסירת מפתח שמוסרים לו מהמלר שמוחת הסחורה שם, וכ"כ ב"י, ע"ש. ועוד י"ל, דשם מירי מהדין וכאן מירי מהמנהג, עכ"ל. ועיין בשובת רמ"ע מי סי' (י"ט) [כ]. [ש"ך סק"ג]:

פתחי תשובה

סימן רא סעיף א' א. **ואם מנהג המדינה כו' נקנה המקח כו'.** עיין בנתיבות המשפט [משה"א סק"א] שכתב דסיטומתא הוא רק קנין דרבנן, דהא קנין דרבנן ודאי דלא גרע ממנהג שנהגו הסוחרים כו', ע"ש. אולם בתשובת חתם סופר חלק חו"מ סי' י"ב [אות ב'] אין דעתו כן, וכתב שם שביאר בתשובה אחרת דע"ל דזהו קנין דאורייתא ממש, ועדיף מקנינים שתיקנו רבנן שלא ברצון הסוחרים ורק מטעם הפקר ב"ד נגעו ביה, שיש פוסקים דס"ל דהמקדש אשה בקנין כזה אינו אלא קידושי רבנן, עיין בית שמואל [אה"ע] סי' כ"ח ס"ק ל"ה, אבל סיטומתא ומנהג שנהגו כן מעצמם ורצונם הוא קנין דאורייתא לפע"ד לענין חמץ ובכור וקדושי אשה, ובתשובה [שו"ת הרשב"א] מיוחסת לרמב"ן סי' רכ"ה כתב להדיא דקנין ממנהג הוא דאורייתא ופוטר מבכורה, עכ"ד. והתשובה אחרת הלא היא בספרו חתם סופר חלק יו"ד סי' שי"ד, ושם הביא דברי הגאון נתיבות המשפט הנזכר דפשיטא ליה דסיטומתא לא הוי אלא קנין דרבנן, דלא עדיף מקנינים דרבנן, והוא ז"ל כתב עליו, ולפע"ד לא דמי להדדי, ועכ"פ בנידון שלפנינו [בדבר השאלה שם בעסק בכור] לו ישקל סברת הגאון הנ"ל עם סברתי הזה ספק ספיקא, ספק אולי סיטומתא קונה מן התורה, ואת"ל מדרבנן, אולי קנין דרבנן מהני לדאורייתא [עיין מה שכתבתי לקמן סימן רל"ה סעיף ז' סק"ד]. ועוד, כיון דמשמע מלשון השאלה דהאנד שלאק קונה מדינא דמלכותא באתרא דהשואל, ודינא דמלכותא בזה הוא מן התורה בלי ספק כור, ע"ש. ועיין מה שכתבתי בפ"ת ליו"ד סימן ש"כ סק"ד: **סעיף ב'** ב. **וכן כל דבר.** עיין בתשובת רע"ק איגר זצ"ל [קמא] סי' קל"ד שכתב דהישש"ש פ"ח דב"ק סי' ס' הביא בשם המרדכי [והוא בהגהת מרדכי סוף פרק (ט"ו) [י"ט] דשבת [סי' תע"ב-תע"ג] דאסטומתא לא מצינו דקנה רק בדבר שבא לעולם, דהוי כמו קנין גמור, אבל בדבר שלא בא לעולם לא מהני אסטומתא למחשבה יותר מקנין גמור, וכ"כ בתשובת הרדב"ז [ח"א סי' רע"ח], עכ"ל. וכ"כ בספר קצוה"ח [סק"א] ובספר נתיבות המשפט [משה"א סק"א] סימן זה, והזכיר שם תשובת רש"ל סי' (ל"ד) [ל"ו] שכתב דבאורעגדי מהני שטר אף שהוא דבר שלא בא לעולם כיון [illegible] מנהג ודמי לאסטומתא, ע"ש, וכתב דאפשר כיון דשם הוא ג"כ מדינא דמלכותא, ע"ש. אולם בתשובת חתם סופר חלק [illegible] סי' ס"ו [סוף] [illegible] כתב בפשיטות דסיטומתא מהני גם בדבר שלא בא לעולם, דכ"כ הרא"ש בתשובה כלל י"ג סי' כ', דאם מנהג העולם להקנות בשטרי חכירות דברים שלא באו לעולם מהני מטעם סיטומתא, וכתב דמ"ש [בהגהות] (ב)מרדכי פרק ר' אליעזר דמילה [שבת סי' תע"ג] בשם רבינו יחיאל [והובא ג"כ בב"י יו"ד סימן (רס"ה) [רפ"ד]] במי שנדר לאחד לתת בנו למול מהני מטעם סיטומתא שכן נהגו, אבל אם עדיין לא נולד הילד לא מהני, דאין סיטומתא [illegible] לדבר שלא בא לעולם, היינו מפני שלא נהגו לידור למוהל טרם שבא הילד לעולם, וזה ששינה מהמנהג לא מהני סיטומתא, אבל הראש[illegible] מירי שנהגו לחכור דברים שלא באו לעולם, משו"ה מהני. וכתב עוד, דה"ה וכל שכן דמועיל באסמכתא, דהא טעמא דלא קני מעות [illegible] אסמכא דעתיה, ומכיון שנהגו שפיר אסמכא דעתיה ונקי. אך כתב בנידון שהוזכר בשאלה שם, שיהודי קנה עצים משר אחד ע"פ קאנטראקט ביד יהודי שני שיפרע להשר ה' מאות זהובים שנשאר חייב לו. והתנה הראשון עם השני שאם לא ישלם לו ליום פלוני [illegible] קאנטראקט מוחלט לו, וזה הוא אסמכתא דלא קנה כמ"ש בשו"ע סימן ע"ג סעיף י"ז, וכתב הרב השואל דליקני מטעם סיטומתא. והוא ז"ל [illegible] אינו, כי לא שמעתי מנהג זה מעולם, אדרבה בכל כיוצא בזה מדיינים עליו בדיני ישראל בדיני אומות וא"כ לא קנה היהודי השני, ע"ש. [illegible] פשט דברי הגהת מרדכי שם לא נראה כדבריו, וכן הוא בתשובת רדב"ז ח"א סי' רע"ח, ע"ש: ג. **הלוקח פרוטה.** עיין באר היטב [סק"ב] [illegible] ועיין מה שכתבתי לעיל סימן קצ"ח סעיף ה' סק"ג:

חידושי רעק"א

סעיף ב'. **התגרים.** נ"ב, עיין משובת מוהר"ם סי' ד' וכמ"ש לעיל סימן קל"ו ס"ק י"ו. ועיין ש"ך ס"ק ד' דצ"ק סי' [illegible] בדבר שבא לעולם שיין בית סיטומתא, אבל בדבר שלא בא לעולם ודאי שיין בית קנין, גם מלשון הטור לישועל המנהג להמציאו לקנין, עי"ש. ולענ"ד מבואר בשו"ת [illegible] דגם בדבר שלא בא לעולם מהני, ועיין משובת אי כל כ' רש"ל סי' (ל"ח) [illegible] ס"ק ו':

If a *kinyan situmta* was used to buy or sell future goods, most Acharonim assume it is no better than any regular *kinyan* and is thus ineffective. Chasam Sofer disagrees and assumes that it would be effective.

פתחי תשובה חו"מ סימן רא סק"ב

אם עשו קנין סיטומתא בדבר שלא בא לעולם, דעת רעק"א ועוד אחרונים שלא עדיף משאר קנינים ולא מהני, אבל החת"ס מחדש דמועיל סיטומתא אף בלא בא לעולם (ועיין בנתה"מ שם).

ורמינהי [א] עיר שכבשוה כרקום כל כהנות שבתוכה פסולות אמר רב מרי לנסך אין פנאי לבעול יש פנאי: **מתני'** (א) [ב] האומנין של ישראל ששלח להם עובד כוכבים חבית של יין נסך בשכרן מותר לומר[א] תן לנו את דמיה משנכנסה לרשותן אסור: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב [ג] מותר לאדם לומר לעובד כוכבים צא והפס עלי מנת המלך מיתיבי [ד] אל יאמר אדם לעובד כוכבים עול[ב] תחתי לעוצר אמר ליה[ג] רב עול[ב] תחתי לעוצר קאמרת הא לא דמיא אלא להא [ה] אבל אומר לו מלטני מן העוצר: **מתני'** (ב) [ו] המוכר יינו לעובד כוכבים פסק עד שלא מדד דמיו מותרין מדד עד שלא פסק דמיו אסורין: **גמ'** (ג) אמר אמימר [ז] משיכה בעובד כוכבים קונה תדע דהני פרסאי משדרי פרדשני להדדי ולא הדרי בהו רב אשי אמר (ב) לעולם אימא לך משיכה בעובד כוכבים אינה קונה והאי דלא הדרי בהו [ח] דרמות רוחא הוא דנקיטא להו אמר רב אשי מנא אמינא לה מדאמר להו רב להנהו סבויתא כי כייליתו חמרא לעובדי כוכבים שקלו זוזי מינייהו והדר כיילן להו ואי לא נקיטו בהדייהו זוזי אוזיפונהו והדר שקילו מינייהו כי היכי דתיהוי הלואה גבייהו דאי לא עבדיתו הכי כי קא הוי יין נסך ברשותייכו קא הוי וכי שקילתו דמי יין נסך קא שקילתו ואי ס"ד משיכה בעובד כוכבים קונה מדמשכה

רש"י

כרקום. (ג) מתרגמינן מלור[ה] כרקומין[ו]: כל כהנות הנמצאות בתוכה פסולות. לבעליהן דאשת כהן אסורה אף באונס אבל אשת ישראל לא (ג) הא הכא דשעת מלחמה היא וקתני אסורות דיש פנאי לבעול: לנסך אין פנאי. דילר הניסוך לא תקיף להו וטרודין במלחמה: לבעול יש פנאי. דתקיף להו יצרייהו: **מתני'** מותר לומר לו תן לנו את דמיה. דהא לא קנו לה והוא אינו חייב להן אלא מעות ותניא לעיל (דף סד.) ישראל שעשה בעובד כוכבים מנה מכר עבודת כוכבים והביא לו יין נסך והביא לו מותר: **גמ'** צא והפס עלי מנת המלך. ארנונא שהיו נותנין מתבואותיהן ומבהמותיהן[ז] (ד) עישור וישראל זה שחייב לתת למלך יין מותר לומר לעובד כוכבים הפס עלי אע"ג דקא יהיב האי עובד כוכבים יין נסך והאי ישראל הוא פרעיה דמיה כיון דהוה מצי לסלוקי לשליחא דמלכא בזוזי כי יהיב ליה עובד כוכבים יין נסך לאו שלוחיה דישראל הוא: עול תחתי לעוצר. היכנס במקומי להפיס את השוטר כמו זה יעצור בעמי (שמואל א ט). ל"א לשון אוצר שממונה על אוצרות יין ושמן של מלך לגבות ולאצור: עול תחתי קאמרת. כיון דא"ל עול תחתי (ה) הוי משמע במקומי וכל מאי דיהיב ליה עובד כוכבים הוי כאילו יהביה ישראל דהא במקומו הוא: הא. דרב יהודה לא דמיא אלא לסיפא: אבל אומר לו מלטני מן העוצר. (ו) דאפשר לסלוקיה בזוזי הלכך למיתב ליה חמרא לאו שלוחיה הוא: **מתני'** המוכר יינו לעובד כוכבים. פסק עמו מעות עד שלא מדד דמיו מותרין מפרש בגמרא טעמא איכא דמוקי לה משום משיכה בעובד כוכבים (ז) קנה הלכך כשמודד היינו משיכה וקנייה עובד כוכבים מיד דהוה ליה לישראל זוזי גבי דעובד כוכבים בהלואה ויין נסך לא הוי עד דנגע ביה: מדד עד שלא פסק דמיו אסורין. דעובד כוכבים לא קנייה במשיכה דכיון דלא פסק דמיו לא סמכה דעתיה (ח) הלכך כי נגע ביה הוי יין נסך דישראל ואיכא דמוקי לה כשהקדים לו עובד כוכבים מעות לישראל ובגמרא מפרש לה: **גמ'** משיכה בעובד כוכבים קונה. אע"ג דלא יהיב עובד כוכבים דמי לישראל (ט) משיך מיניה קנייה וכן ישראל מעובד כוכבים: פרדשני. דורון[ז]: ולא הדרי בהו. השולחין אלמא במשיכה קניוהו המקבלין ל"א מתשובת הגאונים פרדשני מי שיש לו כור חיטין למכור פוסק דמים ללוקח והולך לביתו ומשגר לו קב חיטין לראות כמה הן יפות ואם מעכב הלוקח אותו קב אלו מתקיים המקח ואם אינו חפץ בהן מחזירו: רב אשי אמר אינה קונה. אלא במתן מעות קנו: דרמות רוחא. גסות: סבויתא. מוכרי יין: מדמשכיה

תוספות

ורמינהי עיר שכבשוה כרקום. וא"ת דלמא ההיא מיירי לאחר גמר המלחמה דאז יש להם פנאי וי"ל דמשמע בכל ענין אפי' קודם גמר המלחמה: **הא** לא דמיא אלא לסיפא אבל אומר מלטני מן העוצר. פי' רש"י משום רבינו יחיאל[ח] דכי א"ל הכי מותר משום דמצי לסלוקי בזוזי מן העוצר וא"כ כי נמי יהיב העובד כוכבים יין לעוצר לאו שליחות דישראל קא עביד ומשו"ה שרי (י) כי האי גוונא אבל כי א"ל עול תחתי משמע הלשון היה תחתי במקומי וכל מה דיהיב כאילו יהיב ישראל דמי דהא במקומו הוא כפ"ה ול"נ דא"כ פשיטא דמלטני מן העוצר דשרי כיון דמיירי דיכול לסלקו לכן נ"ל שהישראל חייב למלך יין (נסך[ו]) מ"מ שרי כי א"ל מלטני מן העוצר משום דמשמע ה"ק[ז] ליה סלק אותו במה שתוכל אבל איני מצווה[ה] לו לפרוע יין נסך ולכך שרי אפי' לא מצי לסלוקי בזוזי אלא ביין נסך ואפילו הקדיש לו דינר ואמר לעיל (דף סג:) דאסיר גבי פועלים הכא שרי דהתם היינו טעמא משום דהוא מקדיש לו הדינר בשביל שיתן מיין נסך לפועלים אבל הכא קא"ל שיסלקנו במעות אם יכול הלכך לא חשיב כפורע (כ) יין מיין נסך אבל כי א"ל עול תחתי הוי כמו שא"ל פרע למלך תחתי כמו שאני חייב לו יין ונמצא פורע חובו מיין נסך ואפילו לא הקדיש דינר אסור מטעם דפירשתי: **אמר** אמימר משיכה בעובד כוכבים קונה תדע דהני פרסאי משדרי פרדשני אהדדי ולא הדרי בהו. אומר ר"י דאין זה עיקר הטעם אלא משום דאמימר סביר כר' יוחנן דאמר[ה] מעות קונות ודריש לעמיתך בכסף לעובד כוכבים במשיכה כדאמר בבכורות (דף יג: ושם) ומה שמביא ראיה מפרדשני דפרסאי אין זה כ"א אסמכתא בעלמא שמנהג אבותיהם מן הפרסיים שאינם חוזרים אחר המשיכה ש"מ שכך הדין: **פרדשני** דורונות ולא הדרי בהו. אלמא קנהו במשיכה ל"א מתשובת הגאונים מי שיש לו כור חטים כו' (נ) פי' בקונט' זה עיקר דלישנא קמא קני במתנה הוא והוא בא לומר דמשיכה קונה במקח וממכר ואור"י דאפי' למ"ד אינה קונה כרב אשי בסמוך ה"מ כגון דאיכא כספא אבל במציאה ומתנה דליכא כספא כ"ע מודו דקני במשיכה או בהגבהה: **רב** אשי אמר משיכה בעובד כוכבים אינה קונה. לא לדיעויא בעלמא קאמר רב אשי הכי אלא לפי האמת כדמוכח במסכת בכורות פרק ב' (שם:) דקאמר רב אשי מדרישא משיכה אינה קונה סיפא נמי משיכה אינה קונה אלמא הכי ס"ל לרב אשי הלכך ל"ג במילתא דרב אשי לעולם אימא לך פר"ת דאע"ג דרב אשי בתרא הוה לית הלכתא כוותיה בהאי אלא קי"ל כאמימר דאמר משיכה בעובד כוכבים קונה דס"ל כר' יוחנן כדפרישית והלכה כרבי יוחנן לגבי רשב"ל ופלוגתא (מ) היא דר' יוחנן[ט] פרק הזהב (ב"מ מז:) ר' יוחנן סבר מעות קונות דבר תורה וא"כ לדידיה דרשינן לעמיתך בכסף ולעובד כוכבים במשיכה ורשב"ל סבר משיכה מפורשת מן התורה בישראל וא"כ דרשינן לעמיתך במשיכה ולעובד כוכבים בכסף והכי מוכח בבכורות והלכך משיכה בעובד כוכבים קונה כר' יוחנן ואע"ג דרבא קאמר התם פ' הזהב קרא ומתניתין מסייע לרשב"ל לא משום דס"ל כרבא כרשב"ל אבל מ"מ לא קשיא לר' יוחנן דהי להו שפיר כדפי' התם ותדע דהכי הוה כדפי' דלא משום דרבא סבר כרשב"ל קאמר הכי שהרי רבא גופיה פסיק פרק החולץ (יבמות לו. ושם) כרשב"ל לגבי ר' יוחנן בתלת וחשיב להו התם אבל בעלמא בכל המקומות הלכה כר' יוחנן ואם היה סובר רבא כרשב"ל בהא דמשיכה מפורשת מן התורה א"כ ה"ל למיחשביה התם וליכא למימר דלא חש למיחשביה משום דמתניתין מסייע ליה לרשב"ל דהא בהני תלת דקחשיב התם איכא דתניא כוותיה דרשב"ל ואפ"ה קחשיב לה התם אלא ודאי סבר כר' יוחנן בההיא דמעות קונות בישראל א"כ לעובד כוכבים במשיכה כדפי' א"כ המקנה בהמה לעובד כוכבים כדי לפוטרה מן הבכורה צריך שימשכנה העובד כוכבים ובכך סגי בלא כסף מיהו רש"י פי'[ט] דמשיכה אינה קונה בעובד כוכבים אלא כסף דאין הלכה כר' יוחנן אלא כרשב"ל משום דרבא ס"ל כוותיה פ' הזהב מדקאמר קרא ומתניתין מסייע ליה לרשב"ל וכי תימא א"כ אמאי לא חשיב לה בהחולץ בהדי הנהו תלת נ"ל משום דההיא דהזהב משיכה קונה קא"ל רשב"ל פ' שני (נ) בשמיה דר' אושעיא ובפ' החולץ אינו זוכר אלא הנהו דקאמר רשב"ל משמיה דנפשיה דה"נ לא קא חשיב מילתא דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף דפ' השוחט (חולין דף כט:) משום דמשמיה דלוי סבא אמרה רבי שמעון בן לקיש[י] והרוצה לחוש לדברי רש"י ור"ת המקנה בהמה לעובד כוכבים לפוטרה מן הבכורה צריך שיתן העובד כוכבים כסף וגם משיכת העובד כוכבים בסימטא או לרשותו של עובד כוכבים שהוא שלו ואם אין לו רשות לעובד כוכבים מקנה לו הישראל חדר בביתו והעובד כוכבים ינעול ויפתח דבהכי קני ליה לרשות כדאמר בגיטין פ' הזורק (דף עז:) ותיחוד ותפתח וא"כ ימשוך העובד כוכבים הבהמה לאותו חדר ובבכורות פ"ק (דף ג.) פליגי אמוראי מה צריך שיקנה העובד כוכבים מן הבהמה איכא מ"ד שצריך שיקנה דבר שעושה אותה טרפה ואיכא מ"ד אפי' אזנו ונראה להחמיר ולהקנות לעובד כוכבים דבר שעושה אותה טרפה כגון הריאה והראש מן הבהמה או מן העובר כשהיא מעוברת[כ] אמנם א"ל שיתן העובד כוכבים מעות שוה הראש והריאה אלא סגי שיקנם בפרוטה ואע"פ ששוה יותר כפלים אפ"ה אין לחוש משום ביטול מקח שאין סהדי שהישראל גמר ואקני לעובד כוכבים כדי להפטר מן (ס) הבהמה: **שקילו** זוזי מינייהו והדר כיילו להו כו' ואי ס"ד משיכה בעובד כוכבים קונה מדמשכה עובד כוכבים קנייה כו' לא צריכא דכייל ורמי למנא דעובד כוכבים. פירוש אבל לעולם משיכה בעובד כוכבים קונה כדפי' והקשה ר"ת כיון דמשיכה בעובד כוכבים קונה אם כן מעות אינם קונות ואם כן מה היה מועיל המעות שהיו נותנים מתחלה מ"מ הוי יין נסך ברשותו של ישראל מיד שנגע בו ועדיין אינו של עובד כוכבים עד שימשכנו כיון דמשיכה קונה ולא מעות ומיד שנגע בו העובד כוכבים נעשה יין נסך ברשות ישראל

עין משפט נר מצוה

צז א מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הלכה כ טוש"ע אה"ע סי' ז סעי' י:
צח ב מיי' פי"א מהל' מאכלות אסורות הלכה כ סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קלג סעיף ג:
צט ג מיי' שם הל' כ ועיין בהשגות ובכסף משנה סמג שם טוש"ע שם סעיף ה:
ק ד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:
קא ו מיי' שם הל' כג טוש"ע שם סעיף ב:
קב ז מיי' פ"א מהל' זכייה הלכה יד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קצד סעיף ג בהג"ה:

ליקוטי רש"י

כרקום. כרכום, מלור מתרגמינן כרקומא (דברים ג). פסולות. אסורות לבעליהן דאשת כהן אסורה באונס (כתובות כז.).

הגהות וציונים

א] לומר לו (דפו"י): ב] י"ג עול (ב"י, וכ"ה בכמה ראשונים וכת"י): ג] כי"מ לך: ד] כת"י דרוזנות: ה] "משום רבינו יחיאל" נראה מיותר: ו] רש"א מ"י (גליון): ז] דה"ק (ב"ח): ח] מצוה (רש"ש): ט] יש להוסיף ורשב"ל (דפו"י): י] ואפילו הכי (ולא כהגהת הב"ח בש"ס וילנא):

מסורת הש"ס עם הוספות

א) כתובות כז., ב) [לקמן עב.], ג) [בכורות יג:], ד) [שבת לז.], ה) דברים ג ב, ו) [ערי' רש"י כתובות כז. ד"ה כרכום וע"ע תוס' ב"ק], ז) פסחים ה, ח) ב"מ מז:, ט) קדושין יד: ד"ה קנין, י) [וע"ע תוס' יבמות לו. ד"ה הלכתא], כ) בכורות שם.

הגהות הב"ח

(א) במשנה אומנין ישראל כצ"ל ותיבת של נמחק: (ב) גמ' רב אשי אמר (לעולם אימא לך) תא"מ ונ"ב בתוס' לא גרס ליה וכן משמע בפרש"י שלפנינו: (ג) רש"י ד"ה כרכום מצור מתרגמינן ד"ה כל וכו' והא הכא: (ד) ד"ה צא והפס וכו' ומבהמותיהן העישור למלך וישראל זה וכו' ואע"ג דקא יהיב ליה האי עובד כוכבים יין נסך והאי ישראל פרע ליה דמיה: (ה) ד"ה עול וכו' עול תחתי משמע כצ"ל ותיבת הוי נמחק: (ו) ד"ה אבל וכו' מן העוצר דכיון דאפשר לסלוקי בזוזי אי בעי למיתב ליה: (ז) ד"ה המוכר וכו' בעובד כוכבים קונה הלכך כשמודד והיינו משיכה וכו' והוה ליה: (ח) ד"ה מדד וכו' לא סמכה דעתיה שיכול להעלות דמיו הרבה הלכך כי נגע וכו' מעות לישראל וא"ה[?] כל זמן שלא פסק לא סמכא דעתיה דעובד כוכבים ובגמרא מפרש לה: (ט) ד"ה משיכה כו' לישראל מכי משיך: (י) תוס' ד"ה הא לא וכו' ומו"ה שרי רב כי האי וכו' דמשמע דה"ק: (כ) באו"ד כפורע חובו מיין נסך: (ל) ד"ה פרדשני וכו' חטים כו' כך פי' בקונטרס: (מ) ד"ה רב אשי וכו' ופלוגתא דרבי יוחנן ורשב"ל היא פ' הזהב: (נ) באו"ד קא"ל רשב"ל פ' שני דבכורות משמיה דר' אושעיא: (ס) באו"ד להפטר מן הבכורה הס"ד:

קנינים בעכו"ם

גמרא עבודה זרה עא ע"א, תוס' שם ד"ה רב אשי

נחלקו אמוראי אם יש קנין משיכה לעכו"ם. וע' בתוס' דדבר זה תלוי בפלוגתת ר"י ור"ל בב"מ אי דבר תורה מעות קונות או משיכה קונה. ולדינא נחלקו רש"י ור"ת, רש"י ס"ל שכל קנין עכו"ם הוא במעות דוקא, אבל דעת ר"ת דקי"ל כאמימר דעכו"ם קני רק במשיכה. ובמקום שנוגע לדין דאורייתא כתבו תוס' שיש להחמיר לצאת ידי שני השיטות, ויקנה מעכו"ם בכסף ומשיכה.

When selling to a non-Jew, the Gemara cites a dispute whether the *kinyan* of *meshicha* [taking possession] applies. Tosafos link this to the dispute of R. Yochanan and Reish Lakish whether money would be a Biblical *kinyan*. In practice, Rashi's opinion is that money is the only valid *kinyan* when buying and selling with a non-Jew. Rabbeinu Tam rules that the opposite is true – only *meshicha* is a valid *kinyan*. Tosafos advise one to be stringent and use both *kinyanim* when it is relevant to a Biblical obligation.

סעיף ג' ד) **אבל במטלטלין כו'.** עיין בסמ"ע ס"ק ט"ז, עד וגו' מי קונה מיראל כו'. נראה מדבריו, דלפי מיירי שנתן המעות לבד ולא משך, וממלק בין ישראל שקונה מגוי ובין גוי שקונה מישראל. והא ומלי *לימא, *דלפי מילוק, וכמו שכתבתי *לעיל בסק"ק ג', גם מי שפשר לפרש

מכתי"י
מכתי"י

דמיירי כגון שנתינת המעות לבד, דהא הרמ"ם פסק בריש פרק ג' דבכורות, דמשיכה בגוי קונה ולא מעות, ומע"ג דבפרק קמא דבכורות כתב הרמ"ם [סי' ב'] דטעון לסוף גם כן לדברי רש"י [שם ג' ע"ב ד"ה קנין], מכל מקום ולפי מילי דפרק לא נפקא, וכן פסקו הטור והר"ב גופייהו ביו"ד סימן ש"ך [סעיף ג'] דיעשה משיכה עם המעות משום דלילמא מעות אינן קונות, והילך כתבו כאן בפשיטות דקונה עם נתינת המעות, והא נפקא מינה שאם קדם שמשך המוכר אחר במטלטלי זכה, אלא כאן לא נומר לפרוך מאחר שהמוכר לא נתכוון להקנות לו אלא בנתינת המעות, ולא במשיכה, ואפילו הכי קנה, ומשום הכי לא נקט הכא משיכה, ודו"ק:

ש"ך כת"י: עיין בתשובת ר"מ כהן בספר ב' סי' קכ"ו וקי"ז [קש"כ]

משה"כ סק"ג משה"א סק"ה וסק"ח

סימן קצה סעיף א' א) **בקנין כיצד.** עיין בסמ"ע [סק"ב] בשם תשובת הרא"ש בדין העורות כו'. ראיתי מי שכתב דאם

טורי זהב

סימן קצה שו"ע סעיף א'. כיון שמשך המקנה כו'. מ"ש הסמ"ע הזכיר לו בפירוש השחיטה, כגון שאומר לו עורות בהמות אלו אני מוכר לך שאתן אותן לך לאחר השחיטה, דוקא שחוטות מכר, ואז אינו

ביאור הגר"א

מוס' נב"מ אם מ"מ ג' ד"ס נלן, ואם מאמר וכי מימוחב כו'. ומ"ש הרמב"ם אם נפ"ג דזכייה או נדמים, קאי גם כן אקונה, כמ"ש הכסף משנה שם ומ"ש

נפ"ד מהלכות בכורות [ה"ה], ועיינתי בדברי הרמב"ם שם שכתב, אבל הקרקע אינו קונה מיראל ואינו מקנה אלא בשטר, אחין דעתו מוכחת אלא על השטר, אלמא סבירא ליה להרמב"ם דמדינא קונה בכסף אלא משום לחין דעתו

[סומכוס] כנ"ל [עיין סק"ד] נדברי הטור, וכן נראה מיון שקונה בשמטלטלין כל שכן בקרקעות, ות"ם הרמב"ם נפ"ג דמכירה הלכה י"ז, הגוי אינו קונה בחזקה כו', ולא קאמר אינו קונה בכסף, אלא משם דיעא דגמ' [ב"ב ל"ה ע"ב] ישראל הבא ממחמ גוי כו', ולא חזכיר בגמ' דין בכסף אלא בחזקה, אחזקה מדיעה ליה לה, אבל בכסף מועטת אלא אמכא דעתא, והוא דין בכסף הגוי כו', וכן מילקן הרמב"ם בהלכות מכירה ובהלכות זכייה, דלא במגיד משנה בהלכות זכייה שם שכתב מקור של הרמב"ם שם ממ"ש ישראל הבא ממחמ כו', שהרמב"ם לא הזכיר שם חזקה כלל וכ"ל. ומ"מ מה שכתב הרמ"ם בפרק ג' מיהו שכירות כו' וכן אם התנה, נדקו דבריו שהוא אף לדעת הרמב"ם, רק בחזקה סבירא ליה דמדיעה לא קני, ולא משום אמכא דעתא, ולכן כתב וקודם שיחזיק כו', אבל בפוסקים סבירא להו לגמ' בחזקה הטעם משום אלא אמכא דעתא, ובפירושם שמ"ם שם ישראל הבא ממחמ גוי כו' לענין חזקת שלש שנים, בפירוש הרשב"ם והר"ן והרלב"ד וכמ"ש ג"כ בסוף סימן זה, ולכן נתנו הגמ"ר [סעיף ב'] וש"ב שומרים לאפילו אחזיק כו', אבל בכסף לדברי הכל הוא משום אמכא דעתא, ונדקו דברי הסג"א בסעיף ג' שהוא לכולי עלמא, לבד דעת רב הלי [illegible] משמע מדבריו שגם בכסף מדינא לא קני כמ"ש לעיל [סק"א], ולריך לומר לדעתו דכן בשמטלטלין אינו קונה ומקנה בשמעות אלא בחזקה, אבל בחזקה לדעת הפוסקים [illegible] וכללי השמועה, דלעת כל הפוסקים דלא כרשב"ם וסיעתו, אלא כדעת הרמב"ם דבקרקע אינו קונה ולא מקנה לא בכסף ולא בחזקה, אבל בחזקה לדעת הרמב"ם מדינא ולדעת הפוסקים ממחמ דלא אמכא דעתא, ובפקח מינה כנ"ל. ובשמטלטלין דעת כל הפוסקים דמשיכה קונה ומקנה לגד דעת רש"י ונדמו דבריו וכל הפוסקים חלקו עליו בראיות ברורות, אלא שלדעת הרמב"ם קונה גם בכסף ולדעת הפוסקים לא קנה, וכן לענין מקנה, ולמלן ובסו"ע יו"ד סימן קל"ג [סעיף ב'] אמם כהרמב"ם:

סימן קצה סעיף א' א. **כלי כל שהוא.** כמ"ש בסעיף ג': ב. **ויאמר כו'.** כמ"ש [רות ד' ח'] ויאמר כו' קנה לך: ג. **ואין כו'.** כן מ' בסוף פ"ב דגלדים [מ"ח ע"ב] שמוכלקן שם מי הקנין ע"מ להחזיר או לא, ש"מ שהקנין הוא בסמחמ: ד. **וכיוון כו' בכל מקום שהוא.** ב"מ (יו"ד) [ש"ל] ב' [וכי לא היה כו'] ושם מ"ק ב' מי אמרת בשלמא בחלין היינו כו':

פתחי תשובה

סעיף ג' ה. **אלא בקרקע.** עיין בתשובת חתם סופר חלק חו"מ סימן ס"ו, דהוא הדין במטלטלין שעל הקרקע, כמו בעובדא דהתם [הובא לעיל סימן ק"ו סעיף א' ס"ק א'] שאחד קנה עצים מן שר אחד, והתנה עמו שישאר העצים מונחים ביער עד זמן ועידן, וכתב שם, דאילו היה קונה הקרקע שהעצים מונחים עליהם בקנין גמור, אם נתן המעות להשר קודם שקיבל שטר הקאנטר"אקט, לא היה קונה הישראל הקרקע כמו שכתוב בסימן קצ"ד סעיף ג', וממילא דגם המטלטלים היינו העצים נעשו הפקר וכל הקודם זכה, דהכא לא שייך טעם הסמ"ע [סקט"ז] במטלטלין משום שדרך הוא שהלוקח יקחם מיד לביתו, דהכא כל קנינו היה על דעת שישארו העצים שם ביער עד זמן ועידן, ואם הקרקע שהעצים מופקדת גם העצים מופקדים וכל הקודם זכה, אך בנידון זה לא קנה הקרקע בקנין גמור רק בהורת שכירות לזמן, והשר לא סילק ידו ורשותו ממנה, אין אדם יכול לזכות בהקרקע ההיא, ונקנה לישראל בכסף ושטר כדינא [רצה לומר אפילו לדעת הט"ז שחולק לעיל סעיף א' על הרמ"א בענין שכירות מן הגוי, וסבירא ליה דבעי גם כן בשכירות כסף ושטר], וממילא עדיפא הני מטלטלים אפילו משארי מטלטלים דאמרינן הואיל ודרך ליקחם לביתו סמכא דעתיה, מכל שכן הכא שכבר הם בביתו של ישראל שהרי מקומו מושכר לו, בודאי דקנה הישראל להעצים בלי פקפוק, ע"ש:

חידושי רעק"א

סעיף ג' בהגה. בנתינת המעות. נ"ב, עיין מקופת נחלת שבעה סי' ג':

סימן קצה סעיף א' בקנין כיצד. נ"ב, ובקנין חליפין [בגוי] עיין לעיל סימן קל"ג בש"ך ס"ק ג':

באר הגולה

ט. שאין דעת הלוקח לקנות אלא בשטר. טור [סעיף ד'].

סימן קצה סעיף א' ג. נשון הרמב"ם פ"ב מהלכות מכירה דין ה'. וכתב הרב המגיד, כרב דאמר בכללי של [קונה] וכדאמיקנא נגמ' בהזהב [דף מ"ז ע"ב-ע"ב*]. ב. כתב הרמ"ם כלל ס"ו סי' ד' [הביאו] ב"י מחותם ע"פ ב

באר היטב

סעיף ג' יד. במטלטלין. לפוקת נקנין שהם שייך לומר לגבי סמכא דעתיה, אבל נקנין מעלעלים לסלוקת יקחם מיד לניתו, גם מיישינן כולי האי שהגוי יקחם נמלמות ממון ניתו. סמ"ע [סקט"ז]:

סימן קצה סעיף א' **א. כיצד.** עיין בסמוכה מהר"ם שיון סי' ר"ו. [ש"ך סק"א]:

ביאור הגר"א, חו"מ סוף סימן קצד

הגר"א מסכם את השיטות לגבי קנייני עכו"ם: בקרקע הסכימו הפוסקים לדעת הרמב"ם שצריכים שטר דוקא. ובמטלטלין דעת כל הפוסקים כר"ת דמשיכה קונה ולא כסף, חוץ מרש"י שס"ל דכסף מהני ולא משיכה, והרמב"ם שס"ל ששניהם מועילים. *וביו"ד סימן שכ כתבו הרמ"א והגר"א שכדי לפטור את בהמתו מבכורה ע"י מכירתה לגוי יהר לעשות שני הקנינים, ופליגי שם הט"ז וש"ך אם עשה רק קנין כסף אם מהני בכלל.*

The Gra summarizes the opinions of the Poskim when buying or selling to non-Jews: With regards to real estate, all agree that only a written contract is effective. For movable goods, most Poskim rule like Rabbeinu Tam that only *meshicha* is effective and not money, with the exception of Rashi who holds the opposite, and Rambam who rules that both are effective. See Y.D. 320 that when it relates to a Biblical obligation, i.e. Bechor Behema, Rema and the Gra both advise that *meshicha* **and** money should be used.

הלכות פסח סימן תמח

שלא יגע בו כלל אלא ישמרנו לו עד לאחר הפסח (יג) ויחזור (ט) [ט] ויתננו לו, מותר, (יד) *ובלבד שיתננו לו (טו) מתנה (י) גמורה (טז) בלי שום תנאי, (יז) או שימכרנו לו

שערי תשובה

מיעוטא דמיעוטא שישתה ישראל שם, כבר נתבטל, ע"ש. וע"ש עוד בסימן קד באחד שלא בא בע"פ הא"י שהיה רגיל לקנות אצלו והיה סבור שרשאי למכור כל היום ושלח אחר א"י אחר ושוב נתודע לו שאין מועיל מכירה אחר חצות ולא מכר וצוה"פ והוה הפסד גדול וגם הוא בע"ח לנושה ויצטרך לעקור מן הגליל, וכתב לצדד דמותר בהנאה באופן שימכור לבני כפרים הקרובים אליו לכ"א מעט ויזהירם שלא ימכרו לישראל, וכן מהמאל"ן יעשה י"ש וימכור באופן זה, ע"ש: [ט] **ויתננו לו.** עבה"ט מה שהביא בשם שו"ת בני־יעקב. ועיין בשו"ת בית־אפרים סימן מ"א בקנה חמץ מא"י אחר חצות וחזר ומכר ג"כ אחר חצות, והבאתי שם לבסוף משו"ת בני יעקב אלו, ושם כתבתי בשם החכם מהר"י בן־פורנא שכתב עוד טעמא, לפי שבדינא דמלכותא יכול לכופו לקבל החמץ, והתחכם שלא אמר לא"י כלום מחמץ שלו רק הניחו בחדר של חבירו שידע שימכור חבירו החדר ההוא עם חמצו שבתוכו לא"י ומסר לו המפתח, וכן נעשה שמכר ישראל חבירו החדר ההוא לאינו־יהודי ונמכר החמץ שהניח בתוכו בכלל חמץ שבחדר ההוא רק שלא ידע בו לא ישראל המוכר כלל, עמ"א: (ט) **ויתננו לו.** ואם האינו־יהודי אינו רוצה להחזיר לו החמץ אחר הפסח אסור לתבוע אותו בדיניהם, אבל אסור לקנות ממנו ישראל אחר אחר הפסח, ואם לקח צריך לחזור ולמכור לבעלים ראשונים, מ"ב סימן מג, עמ"א, ועיין יד־אהרן. ראובן ואינו־יהודי שהיו שותפים ומכרו שניהם גם יחד חמץ לשמעון קודם פסח וקיבלו המעות אבל עדיין לא משך שמעון החמץ מרשות השותפים ועבר עליו הפסח, חייב שמעון לבערו, בני־יעקב סימן ג. ועיין בתשובת נחלת־שבעה סימן לג ובח"י ס"ק יד ובפר"ח: (י) **גמורה.** ואפילו ע"י שלוחו או אשתו יכול להקנות החמץ, ולא אמרינן אשה לא ידעה לאקנויי בדבר שיחזור לה אח"כ, ח"י. אחד שהיה לו חמץ ורצה למכור לאינו־יהודי כדין,

באר היטב

ביאור הלכה

1234567 אה"ח

על הישראל ואסור לאחר הפסח, וצריך עיון, עד כאן לשונו. ועיין בשולחן־ערוך של הגר"ז שגם הוא מחמיר באופן זה: * **ובלבד שיתננו לו.** עיין משנה ברורה דאין שליחות לעכו"ם אפילו עכו"ם לעכו"ם, והוא ממגן־אברהם וש"א, דלא כמשאת־בנימין וש"ך חושן־משפט סימן רמג. ועיין במטה־יהודה שהאריך בזה וכתב דעל־כל־פנים היכי שהובא כבר החמץ לבית העכו"ם המשלח בוודאי המכירה קיימת, שהרי מדעת המוכר הובא החמץ לבית העכו"ם הלוקח והעכו"ם מדעתו קבלם בביתו, ומעשה השליח לא מגרע דהרי הוא כקוף בעלמא, עיין שם, ומסיים דבזה אפילו היה השליח ישראל דלכולי עלמא אמרינן ביה אין שליחות לעכו"ם, אפילו הכי מהני ומטעם הנ"ל, ופשוט הוא דדבריו לעכו"ם יותר מן הראוי לתת, באופן כזה אינו צריך להחזיר לו אלא בשיעור שראוי לתת: (יד) **ובלבד שיתננו וכו'.** ואפילו על־ידי שלוחו או אשתו (נג) יכול להקנות החמץ לנכרי, אבל לא על־ידי עכו"ם, (נד) דאין שליחות לעכו"ם ואין מכירתו כלום. וכן אין יכול להקנות לשלוחו של עכו"ם, דלא ריבתה התורה שליחות אלא בישראל, ואפילו (נה) היה השליח גם־כן עכו"ם, דאין שליחות לעכו"ם בין מעכו"ם לישראל ובין מעכו"ם לעכו"ם. ועיין ביאור הלכה מה שכתבנו בזה בשם איזה פוסקים: **(טו) מתנה גמורה.** וקנין מתנה הוא על־ידי הגבהה, (נה) או משיכה דבר שאי אפשר להגביה: **(טז) בלי שום תנאי.** דשמא יעבור הנכרי על התנאי ותיבטל המתנה למפרע ועבר על בל יראה, וכדלקמן בסעיף ד: **(יז) או שימכרנו לו.** ובאיזה קנינים קונה העכו"ם, יש בזה דעות בין הפוסקים: יש מי שאומר דקנינו של עכו"ם הוא (נו) בכסף דוקא, ויש אומרים שאין העכו"ם קונה (נז) אלא במשיכה לרשותו (נח) או בהגבהה, דבר שאפשר להגביה; ויש שכתבו עוד, דגם שארי קנינים נוהגין בעכו"ם, כגון (נט) קניית מטלטלין אגב קרקע, (ס) וקנין חצר, וקנין חליפין (סא) דהיינו קנין סודר [אלא דצריך ליזהר בזה שיהא הסודר של עכו"ם, ולא סגי שעדי הקנין יתנו סודרם כמו בישראל, דזה אינו אלא מטעם זכיה שמזכין להמקנה, וגבי עכו"ם אין דין זכיה]. ויש מפקפקים (סב) בקנינים אלו ואומרים דלא מצינו קנינים אלו רק בישראל. ולענין דינא, לכתחלה בוודאי צריך להקנות בקנין גמור (סג) ומוסכם לכולי עלמא, דהיינו בכסף ובמשיכה ביחד, מאחר שנוגע באיסור דאורייתא דבל יראה, ועל־כל־פנים (סד) במשיכה בלבד, דיוצא בזה גם־כן על־כל־פנים לרוב הפוסקים, אבל בדיעבד אף אם לא מכר אלא (סה) בכסף בלבד או שמכר באחד (סו) משארי קנינים שהזכרנו ועבר עליו הפסח, (סז) מותר, דמאחר דחמץ לאחר הפסח אינו אסור אלא מקנסא דרבנן, ועוד, כיון דחמץ לאחר זמן איסורו בלאו הכי אינו ברשותו, אלא שעשה הכתוב כאלו היה ברשותו לעבור עליו, בקנין כל־דהו סגי, דעל־כל־פנים מגלי דעתיה דלא ניחא ליה ואפקיה מרשותו. ובמקום שאי אפשר אחר המכירה. ועיין ביאור הלכה מה שכתבנו בשם פרי־מגדים וחיי־אדם חילוקי דינים בזה: **(יג) ויחזור ויתננו לו.** ואם הנכרי אינו רוצה להחזיר לו, (כמ) אסור לתבוע אותו בדיניהם או לכוף אותו בשאר כפיות. ואם נתן לו רק מקצת דמים והשאר זקף עליו במלוה ואינו רוצה לשלם לו המותר, (כ) בוודאי מותר לתבוע אותו בדיניהם שישלם לו המגיע, או שיתן לו החמץ בתורת תשלומין על חובו. כתבו האחרונים, דאסור לישראל אחר לקנות החמץ מן העכו"ם אחר הפסח, (כא) ואם קנה צריך להחזיר לבעלים הראשונים, ואם שילם

משנה ברורה

מצוי התכנה

שער הציון

(כט) אחרונים: (כ) פשוט, וכן מוכח מהגר"ז: (כא) עיין באחרונים שפלפלו בדין זה ובמקור־חיים השיג עליהם, ובאמת נראה דאינו מן הדין אלא תקנת גדולים, וכן במקור האי דינא בתשובת משאת־בנימין יליף לה מההיא דסיקריקון, ובאמת לא גרע מעני מהפך בחררה שאסור לאחר ליטול ממנו, וכל־שכן הכא דסמיך עלה מתחלתו, וכעיין זה מצאתי בתחם־סופר סימן קטו: (כב) ולא אמרינן דאשה לא ידעה לאקנויי, כן כתבו האחרונים: (כג) קצות־החושן סימן קכו סעיף־קטן טו: (כד) מגן־אברהם וש"א. ועיין בהגהות רבי עקיבא איגר במקור־מים־חיים ביורה־דעה סימן קסט סעיף יא: (כה) תוספות עבודה זרה ע"א דיבור המתחיל 'פרדשני' ושארי פוסקים. ועיין של"ה: (כו) רש"י וסיעתו, עיין בנחלת־שבעה תשובת מהר"ש קאידנאווער: (כז) רבינו תם ושארי פוסקים: (כח) עיין בעבודה זרה דף עא בתוספות ובריטב"א, וכן כתב בשל"ה: (כט) אחרונים, וכן מבואר ברבינו ירוחם בדיני בכור: (ל) עיין מקור־חיים, וכן מבואר בריטב"א בעבודה זרה שם כדבריו. ועיין בשדי־חמד שהביא הרבה פוסקים דקיימי בשיטה זו: (לא) תוספות ושארי פוסקים וכסתימת המחבר חושן־משפט סימן קכג, וכן כתב שם התומים, וכן סתם המגן־אברהם בסימן תמא בשם שלטי־הגבורים, עיין שם בסעיף־קטן א: (לב) לענין אגב, עיין תומים סימן קכג וקצות־החושן סימן קצד ומחצית־השקל; ולענין חצר, עיין מה שכתב בעל אמונת־שמואל להקשות דחצר מטעם שליחות ואין שליחות לנכרי, וכן העתיקוהו חוק־יעקב וש"א; ולענין חליפין, עיין מה שפקפק בזה הש"ך סימן קכג, וכן כתב בבית־מאיר סימן תמא בדעת הרמב"ם: (לג) כל הפוסקים: (לד) עיין בחוק־יעקב ובמקור־חיים: (לה) מגן־אברהם וחק־יעקב, וכן הסכים במשכנות־יעקב סימן קמט: (לו) עיין בדגול מרבבה ובחיי־אדם ובשדי־חמד: (לז) וכתב הגר"ז: וכן אם נזכר לאחר שהגיע שעה ששית שאז אינו יכול להקנותו לעכו"ם, אין צריך לפדותו מהעכו"ם ולבערו מן העולם:

משנה ברורה סימן תמח סקי"ז וי"ט

בהלכות פסח האריך המשנה ברורה בכמה סוגי קנין לגבי עכו"ם, וכתב שלדינא יש לעשות קנין המוסכם לכו"ע דהיינו שיעשה קנין כסף וגם משיכה. וע"ש שאם החמץ מרובה, יכול לסמוך אפילו על קנין סיטומתא. *וע"ש בביאור הלכה דעת הרשב"א ועוד ראשונים היא כהדעה הג', וסוברים דשני הדברים [כסף ומשיכה] מועילים בעכו"ם וכדעת הרמב"ם הנ"ל.*

When selling *chametz* to a non-Jew, Mishna Berura rules that one should preferably use both money and *meshicha*. However, if that is impractical, one may even rely on a *kinyan situmta*.

הלכות פסח סימן תמח

(יח) [יח] (יט) *מכירה גמורה (יט) *בדבר מועט, זאבל

ז שם כתרומת הדשן

באר היטב

ולא האינו־יהודי הקונה, ופסק בתשובת חינון־בית־יהודה סימן יג דאסור החמץ של ישראל האחר, יע״ש: (יח) **מכירה.** ומותר לומר לו

משנה ברורה

הקנות במשיכה כגון שהחמץ מרובה או שהוא ברדך, יבואר לקמיה: (יח) **מכירה גמורה.** אם ישראל מניח חמצו בחדר של חבירו המוכר את חמצו, צריך להודיע לישראל המוכר ויעשהו שליח למכור, ואם הניח שלא מדעתו אסור לאחר הפסח, מאחר דישראל לא ידע לאקנויי (מ) והנכרי לא ידע לקנותו [אחרונים]. עוד כתבו, שמותר לאדם לומר לנכרי: הא לך חמץ זה ותתן לי לאחר פסח חמץ אחר: (יט) **בדבר מועט.** ואין לחוש לביטול מקח, שהרי יודע בעצמו ששוה יותר, ומתרצה להקנות לו (מט) כדי שלא ישאר ברשותו ויהא אסור בהנאה. וטפי עדיף ליה שמוכרו למכיריו, דבזה מסתמא יחזור הנכרי ויתננו לו לאחר הפסח. ועיין בביאור הלכה איך מנהגנו כהיום. כתבו האחרונים, דאף־על־גב דלכתחלה יש למכור בכסף ובמשיכה, מכל מקום אם החמץ מרובה (נ) ואי אפשר למשוך החמץ כולו, וכן אם אין החמץ כאן שיכול העכו״ם למושכו אלא הוא בעיר אחרת או בדרך, יש לו להקנותו לנכרי בשאר קנינים, כגון על־ידי רושם, שנהגו בקצת מקומות שהלוקח רושם על דבר הנקנה כדי שיהיה לו סימן ידוע ועל־ידי־זה קנוי לו הדבר, או על־ידי תקיעת־כף (שקורין צו שלאג) דהיינו שמכין כפיהם זה על זה, (נא) או על־ידי נתינת פרוטה, במקומות שנהגו שכשהלוקח נותן פרוטה למוכר נגמר המקח, או במקום שנהגו שמסירת המפתח הוי גמר המקח [מיהו, על־כל־פנים צריך שיאמר ׳הריני מוכר לך חמץ פלוני ופלוני בעד סך כך וכך׳, ולא כמו שאומרים ההמון ׳הריני מוכר לך המפתח׳, דזה לא חשיב כלום], וכן כל כיוצא בו, כל מקום ומקום כפי מנהג הסוחרים, חשיב הדבר כקנין על־פי דין־תורה, (נב) ושפיר יש להקנות גם החמץ בקנין כזה. או יש למכור החמץ על־ידי אגב, דהיינו שימכור לנכרי קרקע או חדר או ישכיר לו, ואגבן יאמר לו ׳קני החמץ שיש לי במקום הקרקע או בכל מקום שהוא׳, דבקנין אגב קונה אפילו אינן צבורין כאן, והקרקע נקנית לנכרי (נג) בכסף עם שטר. ובשכירות (נד) די בכסף בלבד, ואפילו אם אין הנכרי נותן לו כל הכסף רק איזה זהובים (שקורין אוי״ף גא״ב[1]) סגי, ויתנה עמו הישראל שיקנה בזה האוי״ף גא״ב החדר והחמץ, ושאר הכסף יזקוף עליו במלוה. וכתבו עוד, דאם הבית שהחמץ שם אינו שלו אלא ששכורה בידו, או לא יועיל מכירתו, דאיך ימכור דבר שאינו שלו, אלא ישכיר לנכרי אותו החדר, וישכיר לו סתם (נה) להחזיק בו כליו ומטלטליו, ולא יאמר לו בהדיא שמשכירו להניח בתוכו חמץ. כדלקמן סימן תנ. ישראל שקנה חמץ מהעכו״ם ונתן כסף ולא משך עדיין, אף־על־גב דלכתחלה בוודאי יש לו למכור קודם הפסח, שהרי לפי דעת כמה פוסקים כסף קונה בין ישראל לנכרי, מכל מקום אם לא מכר ועבר עליו הפסח מותר, דהא לרוב הפוסקים אינו קונה אלא במשיכה, אבל כשמשך אפילו לא נתן כסף ועבר עליו

שערי תשובה

כדידיה דמי, וע״ש: [יח] **מכירה.** עבה״ט. וכתב דודי מ״ו הגאון מהר״ם ז״ל בתשובה כת״י בענין שהרבה אנשים לקחו אחר הפסח ממומר אחד מחזיק

ביאור הלכה

לא שייכים רק אם הוליך החמץ לבית הלוקח ממש, אבל לפי מנהגנו שמזכים את החמץ ביחד עם הבית לעכו״ם לא שייכא זה, דהרי אם אין שליחות לעכו״ם אם־כן גם הבית אינו קנוי לו. ודע עוד, דבעל מחנה־אפרים בהלכות שלוחין סימן טו חידש עוד סברא, דהיכי אמרינן אין שליחות לעכו״ם, דוקא היכי דהקנין הוא על־ידי השליח, אבל בכסף לא שייכא זה, דהיינו היכא שהקנין היה בכסף לא משגחינן כלל אשליח, דדל שליח מהכא, הכסף בעצמו קונה הדבר ובעל החפץ מקנה לבעל הכסף בלי אמצעות השליח, עיין שם. ולפי זה יהיה קולא גדולה לדידן דסמכינן בדיעבד אדעת איזה פוסקים דכסף קונה, אם־כן בזה אפשר להקנות החמץ לעכו״ם אף על־ידי שלוחו אם רק שלח העכו״ם הכסף בעד החמץ. איברא דאין דברי מגן־אברהם מוסכמים, ומתשובת ריב״ש סימן תא לא משמע כן, דכתב שם באחד שקנה חמץ עבור עכו״ם בפסח דעובר על בל־יראה ותיב מלקות, דכיון דאין שליחות לעכו״ם הרי הוא כמו שקונה בעד עצמו, ע״ש שם דמיירי ששילם המעות בעד החמץ, ומובא דין זה לקמן ס״ס [illegible] בהג״ה, ולפי דעת מגן־אברהם אמאי פשיטא ליה כולי האי לריב״ש, דהא לדעת רש״י וסיעתו עכו״ם קונה רק בכסף, ולדעת הרמב״ם והרמב״ן והרשב״א ועוד פוסקים עכו״ם קונה בין במשיכה בין בכסף, כמו שכתב במשכנות־יעקב סימן קמט, ואם־כן להני פוסקים אין כאן איסורא, דנהי דאין שליחות לעכו״ם, מכל מקום כספו קנוי ליה והשליח מעשה קוף בעלמא הוא דעבד. ואף שיש לומר דריב״ש סבירא ליה כהנך פוסקים דעכו״ם אינו קונה אלא במשיכה, מכל מקום לא הוי ליה למיסתם ולאחמורי כולי האי מאחר דתלוי הדבר באשלי רברבי, ועל־כרחך דלא סבירא ליה כסברת מחנה־אפרים. וקצת פלא שמגן־אברהם בעצמו בסימנים שאחר זה מביא את דברי ריב״ש אלו ומפלפל בהם, וצריך עיון, ומצאתי בשדי־חמד שכתב גם־כן על דברי מגן־אברהם אלו שיש חולקים עליו, עיין שם: * **מכירה גמורה.** כתב הרב בגדי־ישע סימן ב אות ה, דכיון שמכירת החמץ לעכו״ם צריך להיות מכירה גמורה בלי הערמה, נראה דאחר הפסח כשיחזיר הנכרי החמץ לישראל צריך לקנותו באחד מדרכי הקנאה ולא לקבל ממנו בחזרה סתם, וכמו שכתבו הפוסקים לענין מתנה על־מנת להחזיר בסימן תרנח. ונראה דאחר הפסח די בזה שיקנה מהנכרי החמץ והחדרים בכסף לחוד והנכרי יחזיר השטר־מכירה שקיבל ודי בזה, דאף שישראל מנכרי אינו קונה קרקע בכסף לחוד כי אם בשטרא, התם משום דלא סמכא דעתיה דישראל, מה שאין כן הכא שמחזיר לו השטר, עיין שם: * **בדבר מועט.** עיין משנה ברורה. וכהיום מנהג כל ישראל שאין

שער הציון

(מ) ואפילו אם חצר קונה לעכו״ם, הוא דוקא מדעתו. ועיין בעיקרי הד״ט שהביא פלוגתא בזה ואין סברתו מחוורת, עיין שם, וכפי הנראה לא ראה דברי חינון־בית־יהודה וש״א: (מט) ובחוק־יעקב כתב דבודאי גמר ומקני כדי שלא יעבור בבל יראה: (נ) הגר״ז וש״א: (נא) וזה אינו בכלל קנין כסף, דקנין כסף הוא שנותן לו פרוטה לשם התחלת פרעון והשאר זקוף עליו במלוה, וכאן הוא בתורת השתעבדות, שעל־ידי פרוטה זו משתעבדים זה לזה, זה לקנות וזה למכור, דומיא דקנין שטר וחזקה וקנין־סודר, עיין סמ״ע בחושן־משפט ריש סימן קצ: (נב) כמה אחרונים כתבו מנהגי הסוחרים לקנין גמור אף לכתחלה, אכן באליה רבה ופרי־מגדים נזכר קנין זה רק לענין דיעבד. ועיין בנחלת־שבעה סימן לא שחולק על עיקר קנין זה, ואף דלא חשו אחרונים לדבריו (עיין בחוק־יעקב), על־כל־פנים במקום שאפשר בקנינים אחרים יותר מוסכמים בוודאי טוב יותר, לכן כתבנו עצה זו רק היכי דאי אפשר לו במשיכה: (נג) והשמטתי דברי המגן־אברהם בשם הב״ח דכתב דיתנה שמקנה לו בכסף לבד, דקשה להקל בזה מאחר דעיקר המכירה תלוי בזה, ויש לחוש לדעת הב״ח ושארי פוסקים (הט״ו והדרישה והגר״א בסימן קצד) דסבירא להו דלא מהני תנאי. ודע עוד, דהוא הדין אם החזיק בקרקע באחד מדרכי קניית קרקע, דהיינו בחדר שיש לו מנעול ונכנס בתוכו על דעת להחזיק בו [ח״א]: (נד) תשובת שיבת־ציון ומקור־חיים וחיי־אדם: (נה) דאלו להשכיר לו לדור אין לו רשות אם היא שכורה לו מישראל, עיין בשיבת־ציון סימן י:

תרגום: 1 דמי קדימה.

מסורת הש"ס עם הוספות

עין משפט נר מצוה

מעריכין. לפדותו בלא חומש שאדם מוסיף חומש כשפודה את מעשר שני שלו ואינו מוסיף חומש על של אחרים אם קונהו מחבירו: ופדו בהן מעשר שני. ממנו דהוו להו אחרים לגביה והם סמוכים על שולחנו ושלהם שלו שהם חוזרים ונותנים לו: אלא בזמן שהיובל נוהג. דבעינן ואיש אל משפחתו תשובו (ויקרא כה): שלש מדות. הלוקות בזכיית קטן: וכנגדן בקטנה. חשיב לה יודעת לשמור קידושיה ומתקדשת בקידושי אמה או אחיה לדעתה או בקבלת עצמה אם יתומה היא: למיאון. שצריכה למאן ואינה יוצאה בלא מיאון דתנן ביבמות (דף קז:) כל תינוקת שאינה יכולה לשמור קדושיה אינה צריכה למאן וזו יודעת לשמור היא: הפעוטות. תנן בהניזקין (לעיל דף נט.) דמקחן מקח במטלטלין ופרש' כבר שית כבר תמני: וכנגדן בקטנה. משהגיעה לימים הללו משלחה ואינה חוזרת קרינא בה ומתגרשת בקבלת עצמה אפי' קיבל בה אביה קידושין ומת ואע"פ שקידושיה קידושין מן התורה: הגיעו לעונת נדרים. שנה אחת לפני נערותה נדריה נבדקין כדתנן במס' נדה (דף מה:) בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקין ואם ידעה לומר לשם מי נדרה לשם מי הקדישה נדרה נדר והקדישה הקדש: חולצת. אם הביאה סימנין ולא אמרי' שומא נינהו אבל קודם הזמן הזה קטנה היא ואין סימניה סימנין ואינה חולצת דאיש כתוב בפרשה ומקשינן אשה לאיש: ולמכור בנכסי אביו. קרקעות: עד שיהא בן עשרים. הוי קטן: מתני' אם רצה הבעל לחזור. קודם שיגיע גט לידה: פסול. דאין רצונו שילעיזו עליו שם וקפידא היא: הרי היא במקום פלוני. אינו אלא כמראה מקום שם תמצאנה: ור' אלעזר מכשיר. טעמא מפרש בגמ': גמ' מאי שנא רישא דלא פליג רבי אלעזר. גבי תן גט זה לאשתי במקום פלוני וקתני פסול: מדעתיה מגרש. והדבר תלוי בו איכא למימר קפידא היא ודוקא קאמר ליה אבל איהי דבעל כרחה מיגרשה מנא ידעה דניחא ליה לבעל למיתבי' התם הלכך אינה אלא כמראה מקום שם תמצאנו: מתני' הבא לי גיטי אוכלת בתרומה. אם אשת כהן היא עד שיגיע גט לידה: לאותו מקום. שכך אמרה לו לא תהא שלוחי לקבלה אלא שם ובגמרא פריך וגיטא היכי הוי הואיל וקיבלו במקום אחר ואפי' כשיגיע שם והא תנן לעיל פסול: אוסר מיד. מספירש מאצלה רבי אלעזר לטעמיה דמכשיר כשקיבלו במקום אחר דמראה מקום היא לו ומשעת קבלה איגרשא לה לפיכך משעה שפירש מלפניה אסורה שמא מצאו חוץ לעיר וקיבלו הימנו: גמ' וזימנין דמשכחת ליה בבבל. כיון דהדר אמרה ליה הכי מכלל דלא קפדה אי מקבל ליה בדוכתא אחרינא והאי דקבעה ליה עיקר במתא מחסיא הכי קאמרה לא תהא שלוחי לקבלה להתגרש אני על ידך עד דמטית התם: דהא

כעין דאורייתא תקון ואידך כי אמרינן כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון במילתא דאית לה עיקר מה"ת אבל מילתא דלית לה עיקר מן התורה לא מתיב רב אויא מערימין על מעשר שני כיצד אומר אדם לבנו ובתו הגדולים לעבדו ושפחתו העברים הא לכם מעות הללו ופדו בהן מעשר שני זה (ואוכלו בלא חומש) האי שפחה ה"ד אי דאתיא ב' שערות מאי בעיא גביה אלא לאו דלא אתיא ב' שערות הכא במאי עסקינן במעשר בזמן הזה דרבנן ואמה העבריה בזמן הזה מי איכא והתניא אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג אלא בעצ"ץ שאינו נקוב דרבנן אמר רבא ג' מדות בקטן צרור וזורקו אגוז ונוטלו זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים וכנגדן בקטנה מתקדשת למיאון הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין וכנגדן בקטנה מתגרשת בקידושי אביה הגיעו לעונת נדרים נדריהן נדר והקדשן הקדש וכנגדן בקטנה חולצת ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים: **מתני'** קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה לפיכך אם רצה הבעל לחזור יחזור שאין קטן עושה שליח ואם אמר לו אביה צא והתקבל לבתי גיטה אם רצה לחזור לא יחזור האומר תן גט זה לאשתי במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר פסול הרי היא במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר כשר האשה שאמרה התקבל לי גיטי במקום פלוני וקיבלו לה במקום אחר פסול ר' אלעזר מכשיר הבא לי גיטי ממקום פלוני והביאו לה ממקום אחר כשר: **גמ'** ורבי אלעזר מאי שנא רישא דלא פליג ומאי שנא סיפא דפליג איהו דמדעתיה מגרש קפיד איהי דבעל כרחה מתגרשת מראה מקום היא לו: **מתני'** הבא לי גיטי אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לידה התקבל לי גיטי אסורה לאכול בתרומה מיד התקבל לי גיטי במקום פלוני אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לאותו מקום ר"א אוסר מיד: **גמ'** וגיטא מיהא הוי והאמרת רישא לא הוי גיטא לא צריכא דאמרה ליה התקבל לי גיטא במתא מחסיא וזימנין דמשכחת ליה בבבל והכי קאמרה ליה משקל כל היכא דמשכחת ליה שקליה מיניה גיטא

כעין דאורייתא תקון. והא דסגי בהגבהת טפח גבי חבית של שיתופי מבואות אפי' לפירוש הקונטרס דלא קניא הגבהה בעלמא אלא בג' טפחים חשיב ליה כעין דאורייתא כיון דמגביה בר זכייה ויש בה הגבהה קצת: **ופדו** בהן מעשר שני. וא"ת ומאי מהני פדיית קטן והא אין מעשה קטן כלום ובת"כ (פרשת בחקותי) ממעט קטן שאינו פודה מעשר שני ותנן נמי (תרומות פ"א מ"א) חמשה לא יתרומו וקטן חד מנייהו ולעיל בהניזקין (דף נג.) תניא אפוטרופין תורמין ומעשרין משמע אבל קטן לא ומאי שנא פדיית מעשר מתרומה וי"ל דאתיא כמ"ד במס' תרומות (פ"א מ"ג) דהגיעו לעונת נדרים כשם שנדרן נדר כך תרומתן תרומה וכשם שאל שם תרומה על פיו ומשתרי טבל באכילה ה"נ מחלל מעשר שני על ידו וא"ת היאך פודה לאחרים הא אפי' למ"ד זוכה לאחרים היינו כשדעת אחרת מקנה אותו לאחרים ופדיית מעשר נהי דחשבינן ליה כזוכה לאחרים מ"מ אין דעת אחרת מקנה אותו לאחרים ע"י זכיית קטן והוי כמו מציאה דלא זכי מדאורייתא וי"ל כיון דמופלא הסמוך לאיש דאורייתא ותרומתו תרומה וחילולו חילול אם לגבי ממון זוכה לאחרים מן התורה כשדעת אחרת מקנה אותו א"כ לענין חילול מעשר יש לו להועיל אפי' בלא דעת אחרת אבל לרב חסדא דאינו זוכה לאחרים אע"פ שלעצמו זוכה גם בחילול מעשר לא יזכה לאחרים בחילול אע"פ שלעצמו מחלל: **ואמה** העבריה בזמן הזה מי איכא. ה"נ הוה מצי למיפרך אי בזמן הזה למה לו להערים והלא יכול לחלל שוה מנה על שוה פרוטה וחומשה ולמאן דאמר בזהב (ב"מ דף נג:) [דבעינן אף] בחומשה שוה פרוטה יחלל שוה מנה על חמש פרוטות: **צרור** לעיל וזורקו זוכה לעצמו. וא"ת והא דתנן במי שמת (ב"ב דף קנו:) זכין לקטן ואין זכין לגדול הא קטן גופיה אמר הכא דזכי י"ל דהתם בפחות מכאן אי נמי בקנין חליפין דאין מבחין:

וכנגדן בקטנה חולצת. פירש בקונטרס שנה אחת לפני נערות כגון בת י"א שנה ויום אחד אם הביאה סימנין חולצת ולא אמרי' שומא ניהו וקשה דרבא גופיה פסיק בסוף פ' יוצא דופן (נדה דף מו.) הלכתא תוך הזמן כלפני הזמן ומפרש רבינו שמואל כנגדן בקטנה היינו לא הגיעה לעונת נדרים קאמר אלא בת י"ב שנה ויום אחד דהא הגעת נדרים של קטן כנגדן באשה גדולה היא ואין הלשון משמע כן ואור"ת דאליבא דר' יוסי קאמר רבא הכא דאמרי' בפ' מצות חליצה (יבמות דף קה:) מדברי ר' יוסי נלמד דקטנה חולצת בפעוטות ורבא אמר עד שתגיע לעונת נדרים ועוד מפרש דהא דמסיק התם והלכתא עד שתביא שתי שערות כל זה מדברי רבא כלומר לר' יוסי עד שתגיע לעונת נדרים אבל הלכה עד שתביא שתי שערות והא דנקט רבא למילתיה כר' יוסי כדי לעשות כלל שלו ולומר בכולן כנגדן בקטנה ועוד יש לומר דהכא גרסי' רבה דהא מסיק ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים ובפרק מי שמת (ב"ב דף קנה.) אמר רבא אמר ר"נ מבן י"ח שנה וליכא למימר דהתם משמיה דר"נ קאמר וליה לא ס"ל דהא מסיק התם דמכללא איתמר ומוכח מעובדא דאתא לקמיה דרבא דפחות מבן עשרים דזבין נכסי כו' דסבר רבא בן י"ח: **התקבל** לי גיטי אסורה לאכול בתרומה מיד. הוה לן למימר דאוקי אשה בחזקתה שלא נתגרשה אלא חומרא בעלמא היא שהחמירו חכמים משום דחזקה שליח עושה שליחותו ואע"ג דאין ביד השליח לעשות שמא לא יתן לו את הגט כמו שאסור בכל הנשים שבעולם אע"ג דכל אחת היא לו בחזקת היתר וגם אין ביד השליח לעשות שליחותו:

גליון הש"ס

הגהות וציונים

ליקוטי רש"י

תוספות רי"ד

חשק שלמה על תוס' רי"ד

קנינים בקטן

גיטין סה ע"א אמר רבא כו', רש"י ד"ה הפעוטות

חז"ל תקנו דמעשה הקטן מועיל במקח וממכר כשהגיע לזמן הפעוטות, והוא כבר שית כבר תמני [כפי חורפיה דקטן].

Chazal recognize the business transactions of a minor who has reached the age of *pe'utos*, which is approximately 6-8 years old, depending on the child's maturity.

חושן משפט סימן רלד-רלה

קצות החושן

סימן רלה (א) **במקום שעשו שלא כהוגן.** עיין מ"ש בסימן ס"ו ס"ק כ"ט.

(ב) **ולא נותן עד שיגדיל.** ולמה לפ"ז מכר בעודו קטן וכשגדל

ואם אכלם אכל [ג](ה)**ואין המוכר מחזיר לו כלום.** הגה ד'מכר לו מנהמה שלפ"ז נמדקה כרפוי הוי כמסורה מדברי סופרים שהרי הנדיקה היא מדברי סופרים.

ד (ו)**כל איסורי הנאה בין מדברי תורה בין מדברי סופרים מחזיר את הדמים ואין בהם דין מכירה כלל.**

קצות החושן

גדול לפ מיהא, שוב אינו יכול לממוש, וכמ"ש בשו"ע סעיף י"ד לענין קטן פחות מבן עשרים. ועיין מ"ש סק"ו ובסימן קמ"ט סק"ו.

סימן רלה

קטן וחרש ושוטה ושכור מתי מוכר מטלטלין והקונה בשבת וביום טוב

ובו כ"ח סעיפים

א (א)**קטן עד שש שנים אין הקנייתו לאחרים כלום ומשש שנים עד שיגדיל** (ג)**אם יודע** [א]**בטיב משא ומתן** (ב)**דהייגו שנדקוהו ומשלוהו שיודע** (ב)**ולמחר עשרה כל שאינו שוטה**) מקחו מקח וממכרו ממכר (ג)**ומתנתו קיימת בין בדבר מרובה בין בדבר מועט בין במתנת בריא בין במתנת שכיב מרע ודבר זה מתקנת חכמים והכל במטלטלים** (גויש מומרים הואיל ואינו רק מכח מקנת חכמים אם כן [ב](א)**במקום שעשו שלא כהוגן כגון שמכרו** (ד)**בנכסים מועטים שזכו בהן הבנות מכירתן לאו כלום הוא**) (ה)**אבל בקרקע אינו מוכר** (ב)**ולא נותן עד שיגדיל** (ד)**דהייגו שהקטן בן שלש עשרה והקטנה בת שתים עשרה והגיעו שערות**) (ה)**אפילו הוא קרקע שניתן לו במתנה** [ג](ו)**או שקנה לו האפוטרופוס ואם נתנו** (ו)**אפילו במתנת שכיב מרע אינו כלום אפילו הוא קרקע שניתן לו ואף על פי שהוא יודע בטיב משא ומתן** (ז)**ומיהו** (ח)**כל זמן שלפץ הקטן בשה שעשה ומין קרובין לו**

ציונים ומקורות ד. ריב"ם סימן תע"ט. דלכי משה ב'.

סימן רלה א. לעיל בשו"ע פרק כ"ע ממכירה דין ו'. ב. עור פעיף ג' בשם הרא"ש (ומרמ"ה). ג. ר"ן בשטמה סי' (מ"ע) מ"ד. ד"מ ד'. ד. רמב"ם שם הי"ב. ד"מ ג'. ה. עור פעיף ג'. ו. (גמ') מרדכי ב"ב פרק מי שמת רף (קנ"ו) קנ"ה, סי' תרל"ה תרל"ו. ז. שטומת הרשב"א המיוחסות לרמב"ן סי' כ'. ד"מ ד'.

נתיבות המשפט

משפט האורים - ביאורים

עבר בשוגג על איסור דרבנן אין צריך כפרה

[ג] ואין המוכר מחזיר לו כלום. בש"ך סימן קי"ד ס"ק ד' נהג"ה, פסק דלפילו המוחר משוים פ"ש להחזיר, ע"ש. ולכאורה מינו מוכן, כיון דהמקח בטל הוי כמוכל שלפ במקח ולמה יצטרך לשלם יותר משוים. ולפשט דלף דבמיסורי תורה לפילו מוכלן בשוגג צריך כפרה ושטוחה להגיע על היסורין, מ"מ בשיסור דרבנן פ"ש שוש כפרה וכלילו לפ עבר דמי. תדע, דהא למרינן בעירובין דף (מ"ו) [ס"ז ע"ב] דדרבנן עבדינן עובדא והדר מוחבינן מיוחמא, ולילו היה נעשה על השוגג היתך היו מניחין לו לעבור ולקבל עונש, שלפ ולמי דמינו נעשה כלל על השוגג בשיסור דרבנן והרי הוא להחוכל כלילו אכל כשירה, והרי נהנה כמו מן הכשירה, ומש"ה צריך לשלם כל דמי הנאתו כמו בזה נהנה וזה מסר מועטו, דכללא הוא לצריך לשלם כפי מה שנהנה, משא"כ בשיסור דחוליינא שמקבל עונש על השוגג ומחרטו גדול מהנאתו.

מטר לקטן חפץ שזכו לו ואבד אינו חייב לשלם

סימן רלה [א] **בטיב מו"מ.** עיין ממ"ע פ"ק ד' נהג"ה, שמוכח מדבריו בחמד שזיכה ע"י אחר מהנה להקטן ומסרו האחר להקטן אחר שהגיע שמקחן מקח, שפטור האחר בקטן אחר שהגיע לפעוטות שמקחן מקח. ולמה דהייגו דוקא בכה"ג שהאפץ הנאחד של הקטן, וכיון דחכמים תיקנו שיהיה מתנחו ומחילחו קיים מכל שכן פרעון לידו, אבל של אחרים כשמסרו לקטן אף לכל האפקיד על דעת שמא וכיון הוא שפקיד [ב"מ ל"ו ע"א], מ"מ כשמוסר לקטן חייב כדמוכח בסימן קפ"ח [סעיף ב'].

אי מהני קנין דרבנן במקום שאסור להקנות

[ב] במקום שעשו שלא כהוגן. גלמה דלין זה אינו רק בקטן שהקנין דרבנן לפ הוי רק משום כדי חייו, ולפ תיקנו שיהיה עצמו בדבר המיסור, אבל בגדול מכני קנין דרבנן אין קדושין דרבנן כגון בקטנה שפילו במקום איסור, ועיין במשנה למלך פ"ע מהלכות זכיה ומתנה הלכה (ל') [י"].

[ג] או שקנה האפוטרופוס. עיין ממ"ע פ"ק י"ל, ומינה שפילו הוא טעות סופר וכך ל"ל, דאין מכירתו מכירה בקטן.

משפט הכהנים - חידושים

(ה) **ואין המוכר מחזיר לו כלום.** אפילו המותר משיווי הטריפה, ועיין ביאורים [סק"ג] הטעם.

(ו) **כל איסורי הנאה.** ואפילו מכרה הלוקח לגוי וקיבל דמים, מ"מ צריך המוכר להחזיר לו כל הדמים. והטעם, כיון דאפילו באיסור הנאה שאינו תופס דמיו מ"מ הדמים אסורין למוכר. [סמ"ע סק"ו].

סימן רלה (ג) **אם יודע בטיב משא ומתן.** הטעם משום כדי חייו, ומ"מ יכול למכור אף ביותר מכדי חייו משום דלא פלוג רבנן. [סמ"ע סק"א].

(ב) **לאחר עשרה כל שאינו שוטה.** צ"ע שלא כתב זה בשם יש אומרים, דהא המחבר כתב עד שיגדל אם יודע, משמע כל זמן שלא הביא שתי שערות צריך בדיקה. [סמ"ע סק"ג]. ואם גדול נתן מתנה לקטן קודם שהגיע לעונת הפעוטות וזיכה לו ע"י אחר ולא פירש אימת יתננה לו, ואז אם האחר מסרו לקטן אחר שהגיע לזמן שיהיה מקחו ומתנתו קיימת, פטור האחר אף אם נאבד ביד הקטן, אבל מסרו לו קודם לכן חייב האחר. [שם סק"ד]. {ועיין מכת ביאורים [סק"א] דאם מסר לקטן דבר של אחרים, אף אם הגיע לעונות הפעוטות מ"מ חייב לשלם בנאבד ממנו, עיי"ש הטעם}.

(ג) **ומתנתו קיימת.** דמתנה דמי למכר דאי לאו דעביד ליה נייחא נפשיה לא היה נותן לו מתנה ובכלל כדי חייו הוא. [סמ"ע סק"ה].

(ד) **בנכסים מועטין.** היינו דבנכסים מועטין הדין דהבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים, ואחר תקנת הגאונים אפילו במטלטלין הבנים והבנות יזונו, ואם היתומים מכרו הכל אין להבנות כלום כמבואר כל זה באה"ע סימן קי"ב [סעיף ז' י"ב י"ד] ע"ש, ולזה כתב כאן הרמ"א דבמכירת הקטן כה"ג לאו כלום הוא, וזהו כוונת הסמ"ע בס"ק ח'. ועיין ביאורים [סק"ב].

(ה) **אבל בקרקע.** דבקרקע צריך חריפות ובקיאות טפי. [סמ"ע סק"ט].

(ו) **או שקנה אפוטרופוס.** אבל אם קנה הקטן בעצמו, אף דמהני כמבואר בסעיף ז', מ"מ כיון דהקטן יכול לחזור בו כמבואר שם [סמ"ע סקכ"ט] הרי דינו כמטלטלין. סמ"ע [סקי"ב]. ועיין ביאורים [סק"ג] שדין זה צריך עיון.

(ז) **או במתנת שכ"מ.** וה"ה דלא שייך בקטן לומר מצוה לקיים דברי המת. סמ"ע [סק"ג].

(ח) **מיהו כל זמן.** פירוש, אף שלא אמר לו הקטן בפירוש לאכול הפירות, מ"מ כיון שהיה שם הקטן וקרוביו ולא מיחו, מחילה בטעות כי האי אפילו בקטן הוי מחילה, וכמו בדבר שלא בא לעולם דאי שמיט ואכיל דלא מפקינן מיניייהו, ודוקא בהלך למדינת הים או שמת הקטן אסור להלוקח לאכול הפירות, אבל בהיותו כאן מותר לאכול, ובסעיף י"ד דכתב המחבר דמוציא ממנו כל הפירות מיירי בהלך למדינת הים. סמ"ע [סק"ד]. ועיין ביאורים [סק"ד] דהעיקר דשם מיירי במכירה שכבר נתן הדמים, וכיון שהמכר נתבטל הוי אכילת פירות כריבית, וכאן מיירי במתנה או במכר שלא נתן עדיין הדמים.

שו"ע חו"מ סימן רלה סעיף א' וב'

מקח וממכר של קטן קיים אם יודע בטיב משא ומתן. וע' ברמ"א שמבן עשר ואילך מסתמא מעשיו קיימים כל שאינו שוטה. מיהו, בסעיף ב' נתבאר דכ"ז רק ביתומים, אבל כשיש הורים או אפוטרופוס אינו חל אא"כ יסכימו האב או האפוטרופוס.

The transactions of a minor are valid provided he understands the ways of commerce. Once a child is ten, we can assume he had reached this stage unless he is mentally-disabled. However, this rule is limited to children without guardians. If the child does have parents or appointed guardians, his transactions require their approval.

ב [ט]במה דברים אמורים בקטן שאין לו אפוטרופוס אבל [(י)]אם היה לו אפוטרופוס אין מעשיו כלום אפילו במטלטלים אלא מדעת האפוטרופוס שאם רצה לקיים מקחו וממכרו ומתנתו במטלטלים קיים. הגה יוהוא הדין אם סמוכים אצל בעל הבית שדינו כאפוטרופוס [(יא)]כמו שיתבאר לקמן סימן ר"ל יאאבל משהגדיל אף על פי שיש לו אפוטרופוס שמינהו לו אביו מקחו מקח וממכרו ממכר אף על פי שהאפוטרופוס צריך לקיים דברי המת ואסור ליתנם ליורש ולא ללוקח עד הזמן שציוה [ו][(יב)]מכל מקום מקחו מקח יבואם תפסן הלוקח מיד אין מוציאין מידו.

ג [יג]קטן היודע בטיב משא ומתן שאין לו אפוטרופוס שנשא ונתן במטלטלים וטעה דינו כדין הגדול [(יג)]פחות משתות מחילה [ז]שתות מחזיר אונאה יתר על שתות בטל מקח.

ד [יד]אין מקח הקטן וממכרו במטלטלים קיים אלא [ח]כשמשך או המשיך אבל אם נתן מעות על המקח [ט]וחזר בו [(יד)]אינו מקבל מי שפרע ואחרים שחזרו בו מקבלים מי שפרע.

ה [טו]וכן אם קנו מיד הקטן או השכיר מקום המטלטלים וחזר בו לא קנה לוקח [י][(טו)]שאין מוציאין מיד הקטן

ציונים ומקורות ט. שם ברמב"ם פכ"ט ממכירה דין ז'. י. ריב"ש סי' תס"ח וקמ"א. ד"מ א'. יא. סעיף כ"ד. יב. שם בריב"ש סי' תס"ח ד"ה ועוד כתב. ד"מ שם. יג. הר"ן סוף פרק מציאת האשה כתובות ל"א ע"א מדפי הרי"ף. ד"מ שם. יד. שם ברמב"ם פכ"ט ממכירה דין ח'. טו. שם ברמב"ם.

נתיבות המשפט

משפט האורים - ביאורים

בציווי המתחייב וציווי הקטן מידי משאל אית ביה. ונראה דשם מיירי שלא הכחיש הקטן או שהיה ג"כ כתיבת יד הקטן ולא היה צריך ראיה דידהו נגד הקטן, רק ששאלת השואל הוי דאפשר דלא מהני דהוי כמו קרקע, ועל זה השיב יפה תתמו העדים שהקנו היתומים השטר כי כן הדין וכיוונו העדים לדין אמת במה שכתבו שהשטר הוא של האחר, ולא ללמוד מראיה דידהו, כי ראיה דידהו בכתיבת השטר ודאי דלא מהני נגד הקטן אפילו במטלטלים כיון דהוי כנכתב בלא ציווי המתחייב, ובפרט לדעת הרז"ה ביבמות פרק ארבעה אחין [ט' ע"א מדפי הרי"ף] דהשטר מועיל מטעם שליחות המתחייב, ואין שליחות לקטן.

גם מ"ש הקצה"ח [שם] כיון דהשטר בעי מסירה ולדעת הרמ"א בסימן קל"ז דבעינן מסירה בפניו וקטן כשלא בפניו דמי, ג"כ לא נהירא לי, דהא דבעינן מסירה בפניו אין הקפידא משום בפניו רק משום דבעינן מסירה מיד ליד [עיין תוס' ב"ב ע"ו ע"א ד"ה ספינה] ומהני אפילו בקטן בודאי, דאטו לא יועיל קנין ספינה לקטן שיקנה במוסירה, וכן להנך דס"ל דבהמה גסה לא נקנית רק במוסירה [רש"י קדושין כ"ה ע"ב ד"ה נקנית במסירה] אטו אין לקטן קנין בבהמות. וכן הפוסקים כתבו סתם דיש לקטן קנין במטלטלין משמע דכל הקניינים דשייכים בגדול הן ג"כ בקטן, ובספינה ובהמה גסה דמהני מסירה מהני ג"כ בקטן. וכן כשהמשיך [עיין סעיף ד'] מהני בפניו אפילו לא אמר לו לך משוך אף דקטן כשלא בפניו דמי, משום דקפידא דבפניו הוא רק משום ריצוי, וה"נ הא דבעינן קפידא דבפניו במסירה הוא רק משום דבעינן מיד ליד.

[ו] מ"מ מקחו מקח. עיין סמ"ע ס"ק כ'. ומכאן סתירה למ"ש הסמ"ע בסימן ר"ל ס"ק נ"ח ע"ש, ושם [משה"א סקי"ג] האריכתי ובארתי דהעיקר כמ"ש כאן.

[ז] שתות מחזיר אונאה. ואף דבסימן שמ"ט [סעיף ג'] מבואר דאפילו קטן שגנב כשאין הגניבה בעין דאינו חייב לשלם, מ"מ במו"מ תיקנו חז"ל שיהיה כל דינו כגדול כדי שיהיו נושאין ונותנין עמו כמ"ש הסמ"ע ס"ק מ"ג.

[ח] כשמשך או המשיך. ועיין סימן קל"ט [סעיף ד'] דמשיכה בלא מעות לא קנה ביתומים עד שנתן המעות גם כן.

[ט] וחזר בו אינו מקבל מי שפרע. משמע דבאופן המבואר בסימן קל"ח סעיף ה' וסעיף ו' שהמעות הוא קונה קנין גמור במטלטלין, קונה אף בקטן. ולפי הטעם שכתב הסמ"ע בס"ק כ"ג אף בכה"ג לא קנה הלוקח מהקטן, ושם יבואר.

[י] שאין מוציאין מיד הקטן. עיין סמ"ע ס"ק כ"ג שפירש דהוא טעם למ"ש שאין הקנין מועיל, משום שהמטלטלין עדיין תחת ידו וצריכין להוציא מידו, משא"כ כשכבר משך הלוקח שוב א"ל להוציא מיד הקטן, ע"ש. ואין להקשות דא"כ כשמשכו היתומים ולא נתנו מעות ג"כ לא יקנה דהא צריך להוציא המעות מהיתומים, דזה אינו, דקטן שיש לו אב דמי לקטן שיש לו אפוטרופוס, ואם אין לו אב או שאינו סמוך על שולחנו דמי ליתומים כמבואר בדרכי משה [סעיף ב'], ובלאו הכי לא מהני ביתומים משיכה בלא מעות כמבואר לעיל בסימן קל"ט סעיף ד', {°רק משום תקנה דאל"כ לא ימצא מי שימכור להם [עיין סמ"ע שם סק"י]}. אך קשה דלפ"ז לא כתב שום טעם בהא דחצר לא מהני. ועוד קשה דלפ"ז אם נתן מעות והוא באופנים המבוארים בסימן קל"ח סעיף ה' שמעות קונה בכה"ג כגון שהיה ביתו של לוקח מושכר אצל היתומים מאביהם, וכן באופן המבואר בסימן קל"ט סעיף ב' ג', מ"מ מטעם שכתב הסמ"ע (שיתומים) [ביתומים] אינו קונה, ובגיטין דף (נ"ד) [נ"ב ע"ב] אמרו הטעם דאי יהיב זוזי ליתמי דלא קנו אף דיתומים כהקדש דמי וקניא כסף מ"מ לא יהיה כח (הקדש חמור מהדיוט) [הדיוט חמור מהקדש], וכיון דבאלו אופנים אפילו בהדיוט קני במעות ולא שייך לומר שלא יהיה כח הדיוט מהיכי תיתי לא יקנה°. ועוד מהיכי תיתי אין מוציאין מיד הקטן, הא בעסקי משא ומתן קטן דינו כגדול כמבואר בסימן ל"ו סעיף ג'.

על כן נראה דהטעם שאין מוציאין מיד הקטן שכתב הרמב"ם [פכ"ט ממכירה ה"ט] והמחבר, קאי על השכיר מקום המטלטלין דלא קנה. דהטעם שכתב הסמ"ע [סקכ"ד] דאין להקטן כח להשכיר המקום דשכירת ליומא ממכר הוא, קשה הא דסעיף ו' בקטן שקנה מטלטלין ושכר המקום דלא קנה לפי שאין חצר הקטן קונה, הא בלאו הכי הא כמו שאין הקטן יכול להשכיר כמו כן אינו יכול לשכור קרקע דקנין ומכירה שוה. לכן נראה בדעת הרמב"ם דאף דאין לקטן כח במכירת ולקיחת קרקע, מ"מ בשכירות דיש בו ג"כ חיוב הגוף, דהא אם עבר וסתרו חייב להעמיד לו בית כמבואר בסימן שי"ב סעיף (י"ב) [י"ז], ואילו מכר לו בית וסתרו המוכר אין צריך המוכר להעמיד לו בית רק לשלם לו דמי שווין, וכן בסימן ש"י סעיף ב' במתה דמוכר הנבילה לשכור חמור, אלמא דיש חיוב הגוף להעמיד לו הדבר ששכר ממנו ודמי למחייב עצמו בפירות קרקע, וכ"כ השיטה מקובצת בהדיא [ב"מ ע"ח ע"א ד"ה ומשמע] דחמור סתם הוי כאפותיקי סתם וחמור זה הוי כאפותיקי מפורש, וחיוב הגוף מהני מגדול לקטן, משא"כ מקטן לגדול דחיוב לא מהני גביה שאין מוציאין מיד הקטן כשנתחייב עצמו, ולהקנות גוף הקרקע לפירות גם כן אינו יכול הקטן, משום הכי לא מהני שכירות מקטן, אבל להשכיר קרקע להקטן מהני מטעם דהוי כהתחייב עצמו בפירות קרקע ושיעבד קרקע זו לפירותיה דמהני מגדול לקטן ולא מקטן לגדול, אבל קנין מעות כשהוא באופן דמהני מגדול מהני ג"כ בקטן.

משפט הכהנים - חידושים

(י) **אם היה לו אפוטרופוס.** דשוב לא שייך בו תקנת כדי חייו. [סמ"ע סקי"ח].

(יא) **כמו שנתבאר לקמן.** סימן °ר"צ, סעיף ל"א בטור, כצ"ל [וט"ס בסימן ר"ל]. סמ"ע [סקי"ט].

(יב) **מ"מ מקחו מקח** והיינו אחר שיגיע זמן מסירת אפוטרופוס ליורש אז צריך ליתן להלוקח המקח [סמ"ע סק"כ].

(יג) **פחות משתות מחילה.** משום כדי חייו הוצרך להשוותם גם לענין אונאה לגדולים. [סמ"ע סקכ"א].

(יד) **אינו מקבל מי שפרע.** ☞ועיין ביאורים [סק"ט] דאם הוא באופנים המבוארים בסימן קצ"ח ובסימן קצ"ט שהמעות קונה קנין גמור, קונה אף בקטן.

(טו) **שאין מוציאין מיד הקטן.** עיין הפירוש בביאורים [סק"י].

כן נדפס במהדורת למברג ע"פ הסמ"ע, ובדפוסים הקודמים נדפס בשיבוש

מכת"י

בכת"י נוסף כאן: בלא מעות, וצ"ב

הטעם שקטן אינו יכול למכור מטלטלין כשהשכיר את מקומם, משום שאינו כול להשכיר קרקע

(יח) יט **או מחלת לי.** לו נמצא לי נמצנה. כ"כ הטור [סעיף ד'].
ובפרישה [שם] כתבתי לדקדוק כתב כן, אע"ג דלין מדרך בני אדם למחול ולינן בנמצנה, נמלן בהיסת, וכ"ש סם טוען פרעתי, דכל הלואה לפרעון עומדת: **סעיף ח'** (יט) כ **שגזלתני.** וה"ה סם טוענו שלקח ממנו ריצים. ועיין ביו"ד סימן קס"ט [סעיף כ"ה] ולקמן סימן פ"ג [סעיף י'] מילוקי לינין לענין טענת ריצים, סם טוען לקחתי בהיתר, ואם טוענו קודם שנתנו לו או לאחר כן, ע"ש: (כ) כא **משביעין אותו כו'.** ואע"ג דאם מוסגו גנזלן, וגם העיד עליו עד אחד שגזל כדמסיק, לא מפעיל בעד אחד, ואמרינן דמסוס ספק מלוה יגבה שם לו עלין גזלן ממנו, ונסם יוודע לו לאחר שיעיין בהשטרות שאינו מייב לו, יחזיר לו מה שגזל מידו, ולכך רמו רבנן שבועה עליה, דוודאי לא יגבע מספק, דלילמא ימנא שאינו מייב לו ותהיה שבועתו לשקר, כן כתבו הטעם מלמידי הרשב"ם בהדיא [הובא בב"י מחודש י"א], וכן יתבאר טעם זה בסימן נ"ג בדברי הטור [סעיף ה'] והמחבר [סעיף ג'], ולא כמ"ש ☆בעיר שושן הטעם כאן [סעיף ח'] וכסימן פ"ז סעיף ל' משום דהשוד ממונא ואינו משוד משבועתו כו', ע"ש. שוב ראיתי שבעיר שושן סימן נ"ג סעיף ג' ערבב שני הטעמים יחד, ע"ש [קש"כ], ואינו נכון בעיני. ועל כל פנים סם היתה דעת העיר שושן כאן וכסימן פ"ז כן, לא היה לו לסמוך עלה לפרש ולכתוב "דהשתדל" על הממון להיותו ספק ממון דוקא, אינו נמשך על השבועה, מה שאין כן ראי ממון, וכמו שכתב בסימן נ"כ. וכל זה דוקא בעד אחד שאומר שגזל מכל שני עדים אינו יכול להשבע בטענה זו, וכמ"ש בסימן נ"ג [שם], ע"ש: (כא) כב **שגזלתני.** לו גנבתני. אע"ג דלדברי המובא משוד הוא, משבעינן ליה כיון שלא נעשה משוד ע"פ עדים, כלקמן סימן נ"ג [סעיף ג']. וכ"ש [מחודש י"א] הניע דברי תלמידי רשב"ם מהלוקת הגדולים אם יש להשביעו כשטוען לקחת ממני ריצית, וכן הוא בחידושי ריטב"א ריש מציעא [ה' ע"ב ד"ה וא"ת]. והסכמת הפוסקים ליכול להשביעו כמו שנתבאר ביו"ד סוף סימן קס"ט [סעיף כ"ה בש"ך שקע"ח], ולקמן סימן פ"ג סעיף י', ועיין מ"ש שם [שקכ"ג]. ועיין לקמן סימן פ"ז סעיף כ"ה בהג"ה ס"ק (ל"ח) [ג"ז]: **סעיף ט'** (כב) כג **שהלויתיך כו'.** וה"ה שגזלתני, שאין מילוק בין גזילה או פקדון והלואה נכל דיומה אלו. ועיין לקמן סימן שמ"ה [סעיף ב']:

מעידים שהלוהו ואינם יודעים שפרעו נאמן בשבועת היסת לומר יש לי בידך כנגדן [כג]או מחלת לי. (ועיין לקמן סימן פ"ז כל תלוקי שבועת היסת).

ח [כא]מנה לי בידך [כב][כד]שגזלתני והלה אומר לא היו דברים מעולם משביעים אותו היסת [כה]ואם הודה [ד]מקצת או שעד אחד מעיד שגזלו [כא](טו)[כו]משביעין אותו שבועת התורה*.

ט [כה]מנה לי בידך [כב][כד]שהלויתיך או שהפקדתי בידך והלה אומר איני יודע אם הלויתני או אם הפקדת בידי [ד]ישבע היסת שאינו יודע ופטור

ציונים ומקורות יג) מהרי"ק ס"ק למציעא סי' רכ"ט, ועיין לקמן סימן שמ"ד סעיף מ'. יד) שם. טו) כפול לקמן סימן שמ"ד סעיף מ'. 4) במהדורת הש"ך: **במקצת.** ובמהדורת הבאה"ג: **מקצתו.**

ש"ך בי"ד עיין לקמן סימן פ"ז (סקמ"ז) וסקע"ז ובש"ך שם סקנ"ו

(יח) יט **או מחלת לי.** לו נמצא לי נמצנה. כ"כ הטור [סעיף ד'].
ובפרישה [שם] כתבתי לדקדוק כתב כן, אע"ג דלין מדרך בני אדם למחול ולינן בנמצנה, נמלן בהיסת, וכ"ש סם טוען פרעתי, דכל הלואה לפרעון עומדת: **סעיף ח'** (יט) כ **שגזלתני.** וה"ה סם טוענו שלקח ממנו ריצים. ועיין ביו"ד סימן קס"ט [סעיף כ"ה] ולקמן סימן פ"ג [סעיף י'] מילוקי לינין לענין טענת ריצים, סם טוען לקחתי בהיתר, ואם טוענו קודם שנתנו לו או לאחר כן, ע"ש: (כא) כב **משביעין אותו כו'.** ואע"ג דאם מוסגו גנזלן, וגם העיד עליו עד אחד שגזל כדמסיק, לא מפעיל בעד אחד, ואמרינן דמסוס ספק מלוה יגבה שם לו עלין גזלן ממנו, ונסם יוודע לו לאחר שיעיין בהשטרות שאינו מייב לו, יחזיר לו מה שגזל מידו, ולכך רמו רבנן שבועה עליה, דוודאי לא יגבע מספק, דלילמא ימנא שאינו מייב לו ותהיה שבועתו לשקר, כן כתבו הטעם מלמידי הרשב"ם בהדיא [הובא בב"י מחודש י"א], וכן יתבאר טעם זה בסימן נ"ג בדברי הטור [סעיף ה'] והמחבר [סעיף ג'], ולא כמ"ש ☆בעיר שושן הטעם כאן [סעיף ח'] וכסימן פ"ז סעיף ל' משום דהשוד ממונא ואינו משוד משבועתו כו', ע"ש. שוב ראיתי שבעיר שושן סימן נ"ג סעיף ג' ערבב שני הטעמים יחד, ע"ש [קש"כ], ואינו נכון בעיני. ועל כל פנים סם היתה דעת העיר שושן כאן וכסימן פ"ז כן, לא היה לו לסמוך עלה לפרש ולכתוב "דהשתדל" על הממון להיותו ספק ממון דוקא, אינו נמשך על השבועה, מה שאין כן ראי ממון, וכמו שכתב בסימן נ"כ. וכל זה דוקא בעד אחד שאומר שגזל מכל שני עדים אינו יכול להשבע בטענה זו, וכמ"ש בסימן נ"ג [שם], ע"ש: (כא) כב **שגזלתני.** לו גנבתני. אע"ג דלדברי המובא משוד הוא, משבעינן ליה כיון שלא נעשה משוד ע"פ עדים, כלקמן סימן נ"ג [סעיף ג']. וכ"ש [מחודש י"א] הניע דברי תלמידי רשב"ם מהלוקת הגדולים אם יש להשביעו כשטוען לקחת ממני ריצית, וכן הוא בחידושי ריטב"א ריש מציעא [ה' ע"ב ד"ה וא"ת]. והסכמת הפוסקים ליכול להשביעו כמו שנתבאר ביו"ד סוף סימן קס"ט [סעיף כ"ה בש"ך שקע"ח], ולקמן סימן פ"ג סעיף י', ועיין מ"ש שם [שקכ"ג]. ועיין לקמן סימן פ"ז סעיף כ"ה בהג"ה ס"ק (ל"ח) [ג"ז]: **סעיף ט'** (כב) כג **שהלויתיך כו'.** וה"ה שגזלתני, שאין מילוק בין גזילה או פקדון והלואה נכל דיומה אלו. ועיין לקמן סימן שמ"ה [סעיף ב']:

(כב) כו **לצאת ידי שבים ישלם כו'.** כתב הריב"ש סי' ש"ג שכשם שהלוה לצאת ידי שבים ישלם כו'. כן המבי"ן [ב"מ ח' ע"ב ד"ה מדקאמרינן], שאם אפס המוכע בעדים מפקיען מייניה, שאין אפיסה מועלת כמה שאין לו זכות בלא בעל לצאת ידי שבים. וע"ל להא דלקמן אפס בעדים, היינו משום שהמוכע טוען ברי, (והוא הדין) [*אבל] בטענין ר' בתומר מעצמו גולמין ומיני יודע שם המזכה לך [וכן לקמן סימן ע"ו סעיף ג', וכהאי גוונא] דמייב לצאת ידי שבים, לא מהני אפיסה אפילו אלא בעדים, כיון שאין המוכע טוען ברי, ודוק: (כב) כז **חייב לשלם.** משום דכיון דודאי מייב לו וספק שם המזיק לו, ככהאי גוונא מרינן ברי ושמא ברי עדיף. *ונראה דאפילו ספק הפרעון הוא קודם ההלואה, כגון שהיה לו פקדון בידו, ואמר שנתנה בפשיעה בלא עדים, וכמ"ש לקמן סימן פ' [סעיף א'], אלל לצאת ידי שבים פשיעה דמייב: (כד) כח **חייב לשלם ואין כו'.** כגון שתבעו ע"ג [סעיף י"א,

ע"פ משה"א סק"ה

תומים סק"ו קצוה"ח סק"ה משה"א סק"ה

עיין הערות הרמ"ע

ז [כב]ואם בא [כב][כז]לצאת ידי שבים ישלם* [כב]ואפילו אם טען תחלה טענת ברי אין לך בידי וכשחייבוהו לישבע היסת [כג]חזר וטען איני יודע שאינו יודע [כב]שהלויתיך או שהפקדת אצלי נשבע היסת [כב]שאינו יודע ופטור. [כה]מנה לי בידך שהלויתיך או שהפקדתי בידך והלה אומר יודע אני שהלויתני מנה או שהפקדתו אצלי ואיני יודע אם החזרתי לך אם לאו [כה][כז]חייב לשלם

In instances of dispute between sellers and purchasers, the general rules are as follows: If the possessor is sure of their claim, then we apply the rule of *Hamotzi M'Chaveiro Alav Haraya*, the possessor retains the item until the claimant can prove otherwise, but he must take an oath to that effect. If the possessor is himself in doubt, then we revert to the last point of certainty: i.e., if they are unsure whether there ever was an obligation, then he will not have to pay. But if the obligation is certain, and the doubt is whether the claim has been resolved, then he must pay.

טענות והכחשות בין מוכר ללוקח

חו"מ סימן עה סעיף ט-יא

אם יש טענות והכחשות בין מוכר ולוקח, בדרך כלל ההלכה היא כדלהלן: אם המוחזק טוען ודאי שהוא פטור, המוציא מחבירו עליו הראיה, אך יש חיוב שבועה על הנתבע. ואם המוחזק בעצמו מסתפק תלוי: אם הספק הוא בעיקר החיוב, גם בזה המוציא מחבירו עליו הראיה. אבל היכא שיש חובה ודאית וספק פטור, חייב.

ע״ש בסמ״ע סקל״ד] דכל כה״ג שתבעו בודאי וגם להנתבע ודאי שהיה חייב לו, והפרעון לו ספק, שהתובע נוטלו בלא שבועה: (כה) כו) נאמן בשבועה. מאחר שלא הודה לו בתחילה שעדיין חייב לו. ועיין לקמן ריש סימן ע״ט [סעיף ג׳] ובסימן קכ״ו בטור סעיף י״ז, ובסימן מ׳ [בטור] סעיף ב׳:

כח)ואין התובע צריך לישבע [ח]אפילו [ח]*שבועת היסת [ח]אבל אם ירצה יחרים חרם סתם על כל מי שנוטל ממונו שלא כדין. (כט)[ט]ואם חזר אחר כך ואמר נזכרתי שפרעתיך כו)נאמן בשבועה).

ציונים ומקורות טז) מרדכי פ״ק דכתובות סי׳ קל״ח משערי רב אלפס שער י״ב. ד״מ ח׳.

הלוה לו ונתחייב לשלם לו מאה זהובים, והנפקד אומר יודע אני שלא היה שוה רק חמשים, והלוה אומר איני יודע כמה היה שוה ואפשר היה שוה מאה ומצא שמעולם לא נתחייבתי לך כלום, לפי שהמאה שהלויתני יצאו במאה של דמי הפקדון, אפ״ה חייב הלוה לשלם לו חמשים, דמ״מ הו״ל החיוב ברי והפטור ספק, ובכהאי גוונא ברי ושמא ברי עדיף. וכן משמע מסתימת דברי הפוסקים: (כד) כח) ואין התובע צריך לישבע. כיון דהנתבע טוען שמא, דאין נשבעים אפילו היסת על טענת שמא כדלקמן סעיף י״ז: (כה) כט) ואם חזר כו׳ נאמן בשבועה. *ומהרש״ל [ביש״ש] פרק הגוזל בתרא סי׳ נ״ה כתב דדין זה אינו אלא לשערי רב אלפס [שער י״ב] שפסק באיני יודע אם פרעתיך צריך התובע

תומים סק״ז לצוה״ח סק״ז

לישבע, א״כ לא הוי ממש כחוזר וטוען, שהרי עדיין לא נתחייב לו דדילמא לא ישבע, אבל לפי מאי דקי״ל דנוטל בלא שבועה, אינו חוזר וטוען כלל, אף שזה אינו קרוי חוזר וטוען ממש, שהרי בתחילה היה נסתפק אם פרע או לא ואח״כ נזכר, מ״מ מאחר דדינו לשלם בלא שבועה, אין לך חוזר וטוען גדול מזה, עכ״ל. ועיין לקמן סימן ע״ט סעיף ט׳ ומ״ש שם [סק״כ]: סעיף י׳ (כו) ל) לא תבעו כו׳ ואיני יודע אם החזרתי לך פטור. *ואפילו אם הלה משיב לו אחר כך ברי לי שלא פרעת לי מעולם אך שאין אני יודע מהלואה, פטור. כן משמע מסתימת דברי הפוסקים שלא חילקו בכך, וכן יש להוכיח מן הש״ס פרק הגוזל בתרא [ב״ק קי״ח ע״א], דאל״כ לא הוי צריך להוציא לישנא דחייב מפשוטו, אלא הו״ל לאוקמי בכהאי גוונא, ע״ש. אבל שבועת היסת נראה דחייב [ועיין מ״ש לקמן סעיף י״ז [סקנ״ח] בשם תשובת מבי״ט]. ולא דמי לדלקמן סימן פ״ח סעיף ל״ב, דהתם כיון שטוען ברי שפרעתיך אית ליה מיגו, והוי משיב אבידה, משא״כ הכא שטוען איני יודע, וגם בלאו הכי שדיתי נרגא בהך דלקמן סימן פ״ח סעיף ל״ב, ע״ש [סקנ״ו] ודוק: סעיף י״א (כז) לא) והלה אומר ודאי לי כו׳. אבל אם לא אמר לשון ודאי, לא, ומטעם שיתבאר, עכ״ל סמ״ע [סקכ״ז]. *ולפעד״נ דלשון ודאי בטור [סעיף י׳] ומחבר הוא לאו דוקא [ובמרדכי [ב״ב סי׳ תק״צ] יש לפרש לשון ודאי, שהב״ד יודעים בו שבודאי אמר לו שאינו חייב לו], וכן מוכח מהראיה שבתשובת מהר״מ דפוס פראג סי׳ קל״ה, והובא בהרא״ש [ב״ב פ״ח סי׳ מ׳] ומרדכי פרק יש נוחלין [שם] ובתשובת הרמב״ן [במיוחסות] סי׳ קי״ז דלאו אחונא את כו׳ [ב״ב קל״ה ע״א], וכן משמע עוד ממ״ש המרדכי אחר תשובת מהר״מ וז״ל, וראיה ממי שטענו חטים והודה לו בשעורים פטור [ב״ק ל״ה ע״ב], ופירש״י [שם ד״ה פטור] שמחל לו שעורים מדלא טענו אלא חטים, עכ״ל. וגם בסוף דברי מהר״מ במרדכי שם כתוב, אלא ודאי מה שאמר אינך חייב לי מחל לו בלבב שלם, ולא כתב לשון ודאי. וגם בהרא״ש פרק יש נוחלין [וכן בדברי מהר״מ שבתשובת הרמב״ן סי׳ קי״ז] לא הזכיר בתחילת דברי מהר״ם לשון ודאי, משמע דאין קפידא בכך, וכן משמע בתשובת הר״ב סי׳ ל״ג דף פ״ב ע״א וע״ב, ע״ש [קש״כ]: (כח) לב) אע״פ שיודע בודאי שהוא חייב לו כו׳. נראה דר״ל דאפילו בבא לצאת ידי שמים פטור כו׳. ב״ח [סעיף י׳] *וע״ש. וכן משמע ממ״ש אף על פי שיודע בודאי כו׳, וכ״כ מהרש״ל [ביש״ש] פרק הגוזל בתרא סי׳ נ״ה: (כט) לג) דהוי כאילו מחל לו. בטור מסיים בזה, ולא

אורים סקכ״ט

תומים סק״ח משה״א סק״ז

ש״ך ב״י: עיין לקמן סימן רכ״ב סעיף ב׳.

אורים סק״ל

י ל)[ג]לא תבעו אדם אלא מעצמו אמר לחבירו הלויתני או הפקדת אצלי או גזלתיך ואיני יודע אם החזרתי לך פטור ואם בא לצאת ידי שמים חייב לשלם *אבל אם אמר איני יודע אם הלויתני או אם הפקדת אצלי או אם גזלתיך הואיל ובלא תביעת אדם אמר כן פטור אף לצאת ידי שמים.

יא י)[ג]אמר ליה חייב אני לך מנה כז)[לא]והלה אומר ודאי לי שאינך חייב (לי) כלום פטור לב)אף על פי שיודע בודאי שהוא חייב כח)[לג]דהוי כאילו מחל לו.

ציונים ומקורות י) טור ס״י בשם מהר״מ מרוטנבורק דפוס פראג סי׳ קל״ה, דפוס קרימונה סי׳ ו׳, דפוס ליוורנו סי׳ ק״ו, שי״ג.

אורים סקכ״ט

מכ״י

אם לדעת התובע הוא פטור, והנתבע סובר שהוא חייב, הדין הוא שפטור דהוי כאילו מחל לו.

If the possessor thinks he is obligated, but the claimant denies that he is owed anything, it is the equivalent of a *mechila* and the possessor does not have to pay.

תומים סק״ט

סעיף י״ח (נז) פה) כגון שטענו הלויתיך כו׳. *וכ״כ סמ עטען מימי יודע מס פרעתין והמני ג״כ מינו יודע. כ״כ בתשובת מה״ר שמואל די מודינה [תור״מ] סי׳ (ס׳) דף ל״ב ע״ג בשם מכס מחר, והביג עליו ופסק דבשטר שטענו שניהם ספק חייב הלוה לשלם, והביא רמיה מלעיל סימן נ״ט, ע״ש, ובמלוה על פה ס״ל לשלם, ומכל מקום בשם לנפת ידי שמים מייב, והביא רמיה מלעיל סעיף י״ז, לנפת ידי שמים כו׳ והמפבע לא מודה לו כו׳, ע״ש בשם המפבע מומר שמת, חייב בשם ידי שמים, ע״ש [קש״ך]. ומ״ש בשטר, יפה בתב, ולמש דמק להביא רמיה מלעיל סימן נ״ט, שכן מוכח להדיא לקמן סימן פ״ב סוף סעיף ג׳. ומ״ש במלוה על פה דחייב לנפת ידי שמים מלעיל סעיף י״ז. נ״ל דמין רמיה, דבריהם קאמר כשהמפבע מומר ברי פשיטא דחייב לנפת ידי שמים לכו״ע, ומש״כ מבאר דבטוענים שניהם שמע מינה פלוגתא, כמ״ש הטור [סעיף כ״ד-כ״ה] והמחבר כאן בסעיף זה, ודוק:

(נה) פו) **ומשלם לו מה שברור לו כו׳.** וכאן אין לבי״ד לחקור כו׳ כמו בסעיף שאחרי זה, דשפילו חייב לו לפחות מה שהודה לו, דשפילו חייב לו לפחות פרוטה, מ״מ על השאר כיון שגם המוצא טוען שמת, דשפילו יודה פטור [*אפילו יודה פטור] מהיסת: (נח״) פז) **ויש אומרים כו׳.** *ולפע״ד נלפה להכריע כשברית הרמשונה דפטור לף לנפת ידי שמים, מן הירושלמי סוף פרק הגוזל בתרא [ה״ז], למיתא התם (גזלתני) [גזלתיך] כו׳ והלה חומר מיני יודע, ר׳ ירמיה בשר מימר חייב להעמיד לו מן הדין, ר׳ יוסי בשר מימר עוד היא לנפת ידי שמים. הוקמתי מן הכים ומתני לך, והוא חומר מיני יודע, רב הונא חמר חומרים לו אם לית יהא מהן יהב. ול״ל דה״פ, הוקמתי מן הכים בלי ממין ומתני לך ומיני יודע כמה, והוא חומר ג״כ מיני יודע כמה, חמר רב הונא חומרים לו למוצא אם לית יהא הוא יהב, כמשמיה. ומדמייתי מעיקרא פלוגתא דר׳ ירמיה ור׳ יוסי בנפת ידי שמים, וגם מוקי התם בירושלמי מיד לעיל מיניה מתני דקתני חייב, היינו בנפת לנפת ידי שמים, ובמר הכי חמר קמחא חומרים לו אם לית יהא כו׳, משמע דהוקמתי מן הכים כו׳ פטור לף לנפת ידי שמים, כן נלפע״ד: **סעיף י״ט** (נפו) פח) **שתי כסף ופרוטה כו׳.** מכל קמות מזה, דשפילו יודה בפרוטה לא יחמייב שבועת המורה על השאר כיון דליכא כפירת שמי כסף וכדלקמן ריש סימן פ״ת, ו״כ לא יהיה מחויב שבועה ומינו יכול ליפבע משלם על השאר שבועון מיני יודע, רק יפבע היסת שמינו לפחות פרוטה, ע״ש [בטו״ז סעיף כ״ג] דלא קשה מידי:

ע״פ באה״ט כ״ה במהדורת קניגסברג

יג טענו שניהם ספק [פה]כגון שטענו הלויתיך ואיני יודע כמה והשיבו אמת שהלויתני ואיני יודע כמה אין הנתבע נשבע אפילו היסת [פו]ומשלם לו מה שברור לו ויוצא בו אף ידי שמים [פז]וי״ש אומרים שכיון שזוכר שלוה אינו יוצא ידי שמים עד שיתפשר עם המלוה במה שיוכל ובין כך ובין כך יכול להחרים סתם על כל מי שיודע שהוא חייב לו ואינו פורעו.

יד טענו איני יודע כמה הלויתיך אבל לפחות הלויתיך [פח]שתי כסף ופרוטה או שטענו מנה [12]והלוה אומר אמת לויתי ממך ואיני יודע כמה יש לבית דין לחקור ולשאול לו אע״פ שאינך יודע הסכום אתה יודע לכל הפחות שאתה חייב לו פרוטה [13]ואם

ציונים ומקורות פו) המור פכ״ה בשם י״פ בעל התרומות שער ל״ח ח״ג ס״א.
12) ממהדורת קניגסברג ואילך: **והלה**, וכ״ה בטור.

טורי זהב

תומים סק״ח

אין יכול להשביעו, עכ״ל. *מזה יש ללמוד דלא נתקן היסת על מי שטוען טענה שאין מצוי להיות כן: שו״ע סעיף י״ט. **לכל הפחות שאתה חייב לו.** מה שקשה על זה מסימן פ״ח [בטור] סעיף כ״ז בשם הרא״ש דהוי כמזכיר בפירוש שוה פרוטה, ע״ש [בט״ז סעיף כ״ג] דלא קשה מידי:

ביאור הגר״א

סעיף י״ח נט. **טענו כו׳ ויוצא כו׳.** דמ״ל לנפת ידי שמים מלה נמוכע טוען ברי: ס. וי״א כו׳. פלוגמייהו תלוי במ״ש בס״ז [ע״א] מו מניו של אחד כו׳, ומוקי בגמרא שם בדלמ מבעי ליה ולנפת ידי שמים, וכמב בעל התרומות [שער ל״ט ח״ג ס״ב] בשם י״ת, ה״ה לאחד מכם הפקיד כו׳, והרמב״ן [והרבא בבעל התרומות שם] כמב דוקא בחניו, וכמ״ש לקמן סימן ע״ו בסעיף ג׳, ועיין לקמן סימן ע׳ סעיף ג׳ בהג״ה: סא. **ובין כך.** כנ״ל [סעיף ט״ז]: **סעיף י״ט** סב. **טענו כו׳ יש לב״ד לחקור כו׳.** כמ״ש בירושלמי סוף פרק הדיינין [ה״ח] שלא הלויתיך ואינו יודע היה שוה כו׳, והלה חומר מיני יודע כו׳, ליח לח יודע לחין יודע כו׳, וכ״ל הר״ן מחויב שבועה ומינו יכול ליפבע משלם, והביאו בעל התרומות בשער ל״ם [ח״ג ס״ב] והרמ״ם בפרק הדיינים [סי׳ כ״ח], וכמב הרמב״ן [בבעל התרומות שם], אע״ג שאינו חודה לו בדבר שבמדה ומשקל, וגם אינו חודה בפרוטה, שולאין לו ג״ד שע״פ שאינך יודע כו׳, ואע״פ שאינו חודה אלא ע״י מקיבת ב״ד, ונקבע חודה מקבת הטענה ודבר שבמדה, וכמ״ש בחני בשבועות מ״ג ע׳ לא שנו כו׳, אבל אמר אין זה יודע טעמתה, כ״ל שאנו הולכין ורובו לח עד הוח כו׳, וכ״ם פלוג עליה ואמר דבשעת שיועל דבר שבמדה אפילו, הל כל שמועל אפילו, אף על גב שאמתילה הודה בחלק, וע״פ ג״ד הודה ופירש כמה חייב, (ו)אקבל חודה מקבת: סג. **שתי כסף ופרוטה.** דבפחות מכאן אינו חייב שבועה לתורייחת, כמ״ש בריש פרק הדיינים וכרב [שם שבועות ל״ט ע״ב], דהלכתא כוותיה, וכמ״ש לקמן ריש סימן פ״ת, ובאינו מחויב שבועה לתורייחת לא תמרינן מחויב שבועה ואינו יכול ליפבע משלם, כמ״ש בסעיף י״ד:

פתחי תשובה

גוזרין עליו להחמיר כפי שיראה לעיני הב״ד כו׳, והארין עוד בזה ומסיים דהדין ברור בעידון דידן דלא מהני תפיסה, רק אם ירצה להשביעה תלוי בראות עיני הדיין, ע״ש עוד: סעיף י״ח. כא. **שטענו הלויתיך.** עיין באר היטב [סקנ״א] עד ונ״ל דאין ראיה משם כו׳. ועיין בתומים [סק״ש] שכתב דנראה עיקר כהרשד״ם דחייב בבא לצאת ידי שמים, ע״ש. בתשובת שב יעקב [ח״ב חו״מ] סוף סי׳ ו׳ [שיובא לקמן סימן רכ״ד סעיף א׳ סק״א] כתב

באר היטב

היסת על מי שטוען טענה שאין מכיר לחייב לו, ע״ש]: **סעיף י״ח נא. הלויתיך.** וה״ה אם טען איני יודע אם פרעתיך והביג ג״כ אינו יודע. כ״כ בתשובת מהרשד״ם סי׳ (ס׳) [מ׳] בשם מכס מחר, והביג עליו ופסק דבשטר שטענו שניהם ספק חייב הלוה לשלם, והביא רמיה מלעיל סימן נ״ט, ע״ש. [ולאחם דמק, שכן מוכח להדיא בסימן פ״ב סוף סעיף ג׳]. ובמלוה ע״פ אין לריך לשלם, ומ״מ בנפ לנפת ידי שמים חייב, והביא רמיה מלעיל סעיף י״ז, לנפת ידי שמים כו׳ והמפבע לא מודה לו, ע״מ אם הוא גם המפבע חומר שמת, חייב בשם לנפת ידי שמים, ע״ש. וכ״ל דאין רמיה מאם, דבריהם קאמר כשהמפבע חומר ברי פשיטא דחייב לנפת ידי שמים, ואח״כ מבאר דבשניהם טוענים שמת אינה בסעיף זה, ודוק. ע״ך [סקס״ה]: **נב. שברור.** ואפילו לכו״ע לא לקמר כו׳ כמו בסעיף שאח״ז, דאפילו חייב לו לפחות פרוטה, מ״מ על השאר כיון שגם המוצא טוען שמת, דאפילו יודה פטור מהיסת. שם [ש״ך סקס״ו]: **נג. אומרים.** והש״ך

אמרי ברוך

ש״ך ס״ק ס״ה. כ״כ בתשובת מהר״ר כו׳. נ״ב, יעוין מל״מ פרק (ג׳) [ד״ז] מהלכות שלוה ופקדון דין ג׳:

חו"מ סימן עה סעיף יח

במקום שגם התובע מסופק אם הנתבע חייב, פטור מלשלם אפילו הוא ודאי חיוב וספק פרעון. וי"א שכה"ג כדי לצאת ידי שמים צריך להתפשר עם התובע.

If the claimant himself is unsure of his claim, the possessor does not have to pay even if he definitely had an obligation and is unsure if it was resolved. However, according to some authorities, in the case of a known obligation he must settle with the claimant if he wants to avoid the censure of Heaven.

סימן ט

טענות והכחשות בין הקונה למוכר

שאלה

מה הם עיקרי ההלכות למעשה במקרה שישנן הכחשות בין קונה למוכר לגבי קבלת סחורה והתשלום עבורה?

תשובה

א. אם המוכר טוען בודאות שנתן את הסחורה ולא קיבל את כל התמורה עבורה, והקונה מודה שקיבל את הסחורה, אך הוא מסופק אם שילם עבורה - ישלם הקונה את כל הסכום שתובע ממנו המוכר, והמוכר אינו חייב להשבע כדי לאמת את טענתו. אולם במקרה שיש לקונה חשד מוצדק ורגליים לדבר ששילם כבר - הוא יכול להחרים (לאחר קבלת אישור מבית דין) את מי שלקח ממנו ממון בהקשר לסחורה הנ"ל שלא כדין.[1]

מקורות

1. הלכות אלו מבוארות בגמ' ב"ק (קיח.) ובשו"ע חו"מ (סי' עה סעיפים ט-יא, יח), ועיין גם בש"ך שם (ס"ק כה, כז, סה-סז), ובנתיבות ובפ"ת שם.

היסוד העיקרי לדין זה הוא כדלהלן: אם הנתבע מכחיש לחלוטין את החיוב כגון שטוען שלא התחייב מעולם או ששילם את כל מה שהתחייב או שטוען שמא הוא לא התחייב כלל, מושג הנקרא בחז"ל "איני יודע אם נתחייבתי", הוא פטור בדיני אדם (כל זמן שלא יביא התובע ראיות לדבריו), ולפעמים חייב לצאת ידי שמים. אולם אם הוא מודה שהתחייב אלא שמסופק אם שילם את חובו, מושג הנקרא בחז"ל "איני יודע אם פרעתי את החוב", במקרה זה אם יתבעו אותו בטענה ודאית - הוא יתחייב גם בדיני אדם (ברוב המקרים), אולם אם גם התובע מסופק - בדרך כלל אין על הנתבע יותר מחיוב לצאת ידי שמים ולפעמים גם את זה אינו צריך. והדברים התבארו בתשובה בדוגמאות בסעיפים ד-ה וע"ש.

משפטי התורה אותיות ב-ד (עמוד סז)
בספר משפטי התורה נותן כמה דוגמאות של הכחשות שבין מוכר ללוקח התלויים בדינים הנ"ל.

In his *sefer, Mishpetai HaTorah*, Rav Spitz shlit"a gives several examples of disputes between sellers and purchasers that are governed by the abovementioned Halachic guidelines.

ב. הדין האמור בסעיף א קיים, גם כאשר הקונה טוען שהוא "כמעט בטוח" שנתן למוכר שיק דחוי לפני שקיבל את הסחורה, ואילו המוכר טוען בודאות שלא קיבל תמורה עבור הסחורה שמכר לו (מציאות שכיחה בחנויות מכולת וירקות שמשלמים בהן לספקים בשיק דחוי), גם אז חייב הקונה לשלם למוכר, מאחר וחיוב התשלום עבור הסחורה שקיבל הינו ודאי, ואילו הפרעון הינו רק בגדר "שמא". במידה ושניהם מסופקים בעובדות - עיין להלן בסעיף ה.

ג. אם הקונה מכחיש בודאות את טענת המוכר, והוא טוען שלא קיבל מהמוכר את הסחורה או שברור לקונה שפרע למוכר את חובו - הקונה פטור מלשלם לו ממון, אולם רשאים בית הדין לחייבו להשבע שבועת היסת כדי לאמת את דבריו או להטיל חרם על מי שלקח את הסחורה הנ"ל מהתובע ולא שילם עבורה, או לפשר ביניהם, הכל לפי ראות עיני ביה"ד.

ד. אם הקונה מסופק אם קיבל את הסחורה או לא, והמוכר טוען בודאות שנתן לו, וכן במקרה שהמוכר מסופק אם נתן לו את הסחורה, ולעומת זאת הקונה בטוח שקיבל את הסחורה אולם מסופק האם שילם עבורה - אין בית הדין יכול לחייבו לשלם. אולם בדיני שמים לא יפטר הקונה אם לא ישלם למוכר, במידה ואכן קיבל את הסחורה ולא שילם עבורה, לפיכך ראוי לצדדים להגיע לידי פשרה.

במקרה הראשון שהקונה מסופק אם קיבל את הסחורה, אם גם המוכר

מקורות

נוסיף עוד, שבכל מקרה שהדין הוא שפטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים, בדרך כלל ראוי לצדדים להתפשר ביניהם על החוב וכל אחד ימחול לשני על החצי. כלומר, הנתבע ישלם לתובע חצי מסך התביעה, ואז התובע ימחול לנתבע על החצי שלא שילם [אם באמת היה חייב לו את כל סכום התביעה], והנתבע ימחול לתובע על החצי ששילם [אם באמת היה פטור לגמרי]. (או שיתפשרו ביניהם באופן אחר כמו שליש ושני שליש וכדו'). ישנם מקרים, בפרט כשהחוב הוא סכום קטן, שבו התובע מוחל מרצונו על כל החוב, כאשר הוא יודע שבדיני אדם לא יוכל לחייבו בבית הדין, ועכ"פ צריך תמיד שידברו ביניהם כדי להגיע למחילה מפורשת בפה.

מסופק אם נתן לו לבסוף את הסחורה - פטור הקונה אפילו מלצאת ידי שמים.

אם המוכר טוען בודאות שנתן לקונה את הסחורה אלא שהוא מסופק אם הקונה שילם לו עבור הסחורה, אז אם הקונה טוען בודאות ששילם עבור הסחורה - פטור הקונה מלשלם ומלהשבע על כך. אבל אם גם הקונה מודה שקיבל את הסחורה אלא שהוא מסופק האם שילם עבורה - הקונה פטור לשלם בדיני אדם ואם רוצה לצאת ידי שמים ישלם למוכר או שיתפשרו ביניהם על סכום מסויים, וכל אחד ימחול לשני על יתרת התשלום.

ה. אם אבד למוכר או נגנב ממנו הפנקס שבו היה רשום החוב של הקונה, ושניהם מודים שקיבל את הסחורה אולם אינם יודעים באיזה סכום קנה, או שאינם זוכרים אם פרע לו הקונה את כל החוב, ישלם הקונה למוכר את סכום הכסף שאותו הוא בטוח שחייב לו, ועל הסכום שמעבר לכך - להרבה פוסקים הוא פטור אפילו בדיני שמים, ולכתחילה ראוי שהמוכר והקונה יתפשרו ביניהם אודות הסכום הנוסף שהם מסופקים בו, וכל אחד ימחול לשני אם נשאר חייב סכום נוסף לחבירו או שקיבל ממנו יותר מהמגיע לו.

ו. אין הבדל בכל ההלכות שהובאו לעיל, בין אם החוב הממוני נובע מחמת מכר, הלואה או מסיבות אחרות.

ז. טענת ברי נחשבת כטענה ודאית, רק כאשר היא נובעת מחמת ידיעה אישית של העובדות, ואפילו כאשר היא נאמרת בשקט. אולם אם חסר למי שטוען ברי אפילו מעט בודאות העובדות - נחשבת טענתו כטענת שמא, ואפילו אם היא נאמרת בקול רם.

סימן טז

התחייבות מחמת חתימה

שאלה

באלו אופנים חתימה על שטר חוב או על חוזה מחייבת, והאם החותם מתחייב גם אם יעידו עדים שהחותם לא ידע או לא הבין על מה הוא חותם?

תשובה

א. חתימת אדם על שטר חוב, על חוזה או על הסכם הנערך בין שני אנשים או יותר בנושאים שונים - נחשבת כקנין גמור. לפיכך, אין החותם רשאי לחזור בו מהתחייבותו, ללא הסכמת הצד השני שהוא התחייב כלפיו בעת החתימה.

ב. בחתימת אדם על שטר, הוא מתחייב בכל הסעיפים והפרטים השונים הכתובים בשטר הנ"ל, ואפילו במקרה שיעידו עדים שלא קרא או שלא הבין את מה שנאמר בשטר לפני שחתם. לפיכך, יש לחותם לקרוא היטב את הנאמר בשטר לפני שיחתום עליו, או לבקש מאדם הנאמן עליו שיקרא ויבאר לו על מה הוא מתחייב בחתימתו.

ג. החתימה מחייבת בין אם השטר נכתב על ידי החותם, ובין אם השטר נכתב על ידי אדם אחר ונחתם בסופו ע"י המתחייב.

לעומת זאת, אם המתחייב חתם בראש השטר ולא בסופו, הוא מתחייב רק במקרה שהמשך השטר נכתב בכתב ידו של החותם עצמו, אולם אם אדם אחר כתב את נוסח השטר - אין החותם מתחייב בכך.

ד. כתב אדם בשטר את הנוסח הבא: "אני חייב לפלוני סכום כסף מסויים", ומסרו אח"כ לנושה - הרי הוא מתחייב בכך, אף על פי שהמתחייב לא כתב את שמו בשטר ולא חתם עליו. לכן יכול שותף לתבוע את חבירו על סמך שטר שכתב לו: אני חייב לפלוני או קיבלתי מהשותפות סכום כסף מסויים.

משפטי התורה פט"ז אות ב'

החותם על הסכם ואח"כ טוען שלא ידע מה כתוב בו, אינו נאמן בזה, אפילו עדים מעידים שלא קרא את ההסכם. ע"כ יש לאדם לעיין היטב קודם שחותם על שום הסכם. *מיהו יש פוסקים שאי"ז אלא בדברים השייכים לעיקר הנדון, אבל דבר צדדי בעלמא, וברור לנו שלא ראה השטר, אין להניח שידע מזה.*

One who signs an agreement and later claims he was unaware of its contents, is not believed even if witnesses testify that he didn't read it. Therefore, one should be careful to understand any agreement he consents to. *According to some Poskim, this is limited to regular terms and clauses that are relevant to the particular agreement. If, however, some unrelated or unpredictable clause is found there, the consenting party can claim that he was unaware of what he was agreeing to.*

Kinyanim Part IV Overview

A TRANSCRIPTION OF THE YORUCHA CURRICULUM WEEKLY OVERVIEW VIDEO

THE KINYAN OF SITUMTA:

One of the most important factors in *kinyanim* is the current market policies in every time and place. Contemporary business practices have a tremendous effect on how halachic transactions are established, and, in fact, are the *kinyanim* most commonly used in today's society.

We find this concept in the Shulchan Aruch (Choshen Mishpat 201) where it discusses a case of a warehouse that sells barrels of wine to stores and retailers. When an order came in, the common custom was to mark the barrels that had been set aside for that particular retailer with a specific symbol. Once the symbol has been marked on a barrel, according to common business practice of the time, that barrel now belonged to the retailer that had ordered it. The Shulchan Aruch rules that since this was the common practice, it also works as a halachic *kinyan*, and the ownership of the barrel is transferred to the retailer as soon as the mark is made.

This concept of accepting common business practices as valid *kinyanim* is known as "*situmta*".

In today's society, this would apply to purchases made with checks, credit cards, and through online sales, amongst other contemporary business practices. Since these are all recognized by common business customs of today's society as acceptable forms of purchase, they would also work according to halacha to transfer ownership as a valid *kinyan*.

As we mentioned in a previous segment, according to Chazal a cash payment is not a valid *kinyan* for movable objects. Rav Elyashiv and many other Poskim consider a check to be akin to cash, which would mean that according to Chazal it would not suffice to make a *kinyan*; however, because a check is accepted as a way to transfer ownership according to contemporary business norms, it would be a good *kinyan* according to the laws of *situmta*. From this ruling, we see how powerful *situmta* can be – to the extent that common practice can even override a decree of Chazal (since they allowed it).

The Mishnas Shalom says an even greater *chiddush*. He states that even though Chazal decreed that a cash payment does not constitute a *kinyan*, if the common business practice of a certain industry is for cash to be used as a means of transferring ownership, it will work as a good *kinyan*. According to his words, *situmta* is so strong that it can work even against the cash limitation of Chazal.

This concept is actually already mentioned in the Sm"a (Choshen Mishpat 201), who says that a first payment of a token amount is enough to serve as a valid *kinyan* of *situmta*. However, the Mishnas Shalom is adding that even a full payment could serve as a valid *kinyan* of *situmta*.

THE STATUS OF A CHECK:

We previously stated that without the concept of *situmta*, a check would be considered the same as cash; however, the truth is that this depends on a discussion in the Poskim, many of whom say that there are times when a check can be considered cash, and other times when it can be considered like an IOU, but not like an actual payment.

Some propose that there would be a difference between using a check in Israel and in America. In Israel, it is illegal to place a stop on a check once it has been issued. Accordingly, these Poskim suggest that a check has the strength of actual currency, and would have the exact same status as cash. In America, a stop can be put on a check until it is cashed; therefore, it cannot really be considered a form of cash and would have the status of a document that represents a debt, similar to an IOU.

D'OHRAYSA OR D'RABANAN:

The Pischei Teshuva (Choshen Mishpat 201) discusses whether *situmta* is recognized as *kinyan m'doraysa* or only *m'derabanan*. The relevance would be whether it works for a Biblical law, such as making a *Kiddushin* by giving a woman a check or credit card. Although the Pischei Teshuva cites sources that say it only works *m'derbanan*, the Chasam Sofer rules that it works *m'doraysa*, meaning that it would suffice for a *Kiddushin*.

TRANSACTIONS WITH NON-JEWS, MINORS AND WOMEN:

A common usage of *situmta* is in the selling of chametz to a non-Jew. Through the rule of *situmta*, the sale can be made through any common form of acquisition, such as an online sale.

As to general transactions between Jews and non-Jews, there is a dispute between Rashi and Rabbeinu Tam whether one must use cash or *meshichah*. The Rema rules that because of this disagreement, when making a transaction with a non-Jew that is relevant to a Torah obligation, one should use both cash

and *meshichah*.

The Pischei Teshuva (Yoreh Deah, Hilchos Bechor) rules that one may also use a *situmta* with a non-Jew, a ruling echoed in the Mishnah Berurah (Hilchos Pesach) as integral to the sale of chometz.

DAVAR SHELO BAH L'OLAM:

Another application of *situmta* is found regarding a *davar shelo bah l'olam*, an item that does not yet exist.

Halachically, one cannot purchase an item that is not yet in existence. For example, one cannot buy the crops of a field before they grow or the eggs of chickens before they are laid. The Pischei Teshuva quotes some opinions that if it is common practice in a certain land for merchants to buy next summer's crops or to purchase stocks in a company before they go up for sale, the sale is valid because of the rule of *situmta*.

Again, we see from this ruling that *situmta* can be even more effective than an actual *kinyan*.

MAZAL U'BRACHA:

In the diamond industry, it is common to seal a deal with the words *mazal u'bracha*. In fact, even non-Jews use this salutation as a signal that a deal has been concluded. Since this is accepted in the business community, it is a form of *situmta* and is recognized as a valid *kinyan*.

In an interesting application of *minhag hamedinah*, Rav Akiva Eiger rules that one may go in front of the industry board to adjudicate matters between businessmen of that particular industry. Although it is forbidden to take monetary disputes before a secular court, in this instance it is permitted, as the board is only deciding whether a certain act is in compliance with their agreed upon methods of business and is not acting as a court of law issuing rulings that may be against the Torah.

DISAGREEMENTS BETWEEN BUYERS AND SELLERS

Common custom applies to other aspects of a transaction as well. For example, Sefer Mishpatei Hatorah discusses a case of a young child going into a store and buying a large amount of candy. This could lead to a dispute between the parents and the store owner, with the parents claiming their son had no right to purchase so much candy and, since he is a minor and not capable of making a *kinyan*, the sale is not valid. The store owner may claim that he simply treats children like any other customer and, as far as he is concerned, the sale is 100% valid. Sefer Mishpatei Hatorah rules that this sale would be valid. He explains that it is very common today for children to go shopping for their families and buy products from the store with their parents' money. Since it is understood that this is the common custom, the transaction would be valid.

HONESTY AND INTEGRITY NEVER CHANGE:

Despite the ability of the forms of kinyanim to change with time and place, the fundamental concept of *kinyanim* never changes. The main lesson of *kinyanim* is that a commitment is a serious matter and one must keep his word. There are various levels of commitment, as we detailed previously, and each one has consequences for one who backs out. The Torah's insistence on honesty and integrity remains unchanged, irrespective of which physical act of *kinyan* is used to finalize a transfer of ownership.

To watch the video or listen to the shiur given by the Dayan, visit:
www.baishavaad.org/yorucha-topics
Or signup to receive them via whatsapp: 732.232.1412

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

MISSION

To facilitate and provide a framework for the frum businessman to gain the in-depth halachic knowledge he needs for contemporary business dealings.

VISION

Through increased knowledge and guidance, Yorucha will elevate the frum public's adherence to halacha as it pertains to choshen mishpat and standard business practices.

What

This ambitious project will harness the collective expertise of a team comprised of advanced talmidei chachamim, experienced, seasoned Dayanim, that are well versed in corporate practice and common business norms.

Collaborating with a talented group of editors and writers, they have created a syllabus and curriculum of study, with accompanying shiurim and personal guidance, enabling participants to have the tools to proclaim with confidence, "Yes. *Nossasi venosati be'emunah!*"

How

The core curriculum is segmented in modules, and can be learned as an individual self paced; or, participants can join chaburos coordinated by the Bais HaVaad for those that desire group study. Page by page, step by step, the learning will be facilitated with a daily audio "Blatt shiur" guiding the participant through the sources as well as a weekly video shiur presented on each topic by Dayanim that will share fundamental and practical applications of the sugya covered.

Daily practical Q&A applications of the subject matter will be offered alongside through the Business Halacha Daily series.

Why

As participants amass a broad and deep knowledge on an academic level directly from the source — coupled with real life scenarios presented by experienced Dayanim — they will acquire the clarity to determine not only what is a שאלה, but, more important - why.

Only through עמלות בתורה — understanding the fundamentals of the subject — can one truly appreciate and internalize what defines right and wrong.

Fulfillment and satisfaction in the realm of the divine is like no other. A *mesayem masechta* revels in the transcendent feeling of his accomplishment. Truly sublime and the envy of his peers.

Contemporary businessmen have their own, unique, 'siyum hashas' at the completion of Yorucha corriculum. It is the moral imperative of a frum yid, and now accessible to all.

The *hadran alach* of Yorucha is the ultimate badge of honor and medal of distinction for the businessman of our times.

Similar to a sofer who, with his intensive knowledge of hilchos safrus, is confident and secure in the propriety of his profession; so, too, businessmen will gain the peace of mind knowing with conviction that they ply their trade *be'emunah uveyosher*.

Core Curriculum

(subject to change)

PART I
Business Halacha Fundamentals

Elul 5780

- Dina D'malchusa Dina- 2*
  - Obligation to Adhere to Civil Law
  - How Civil Law Impacts Agreements Between Two Parties
- Common Business Practice & Minhag Mevatel Halacha - 2
  - What Constitutes a Minhag
  - How Minhag Impacts Employment, Tenancy, Partnerships and Real Estate Deals etc.

Tishrei 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Business and Employment on Chol Hamoed

PART II
Setting Up A Kosher Business

Winter 5781

- Introduction to Choshen Mishpat & Business Halacha -1
- Gezel - 3
- Gezel Akum, Ta'os and Mate' Akum -2
- Geneivas Da'as - 1
- Acceptable Marketing - 1
- Halachic Considerations of Corporate Gifting - 1
- Halachos of Employment -4
  - Backing Out
  - Where Backing Out Causes a Loss
  - Working Pro Bono and Hiring Jewish
  - Obligations of Employer and Employee
- Halachic Deals and Documents - 4
  - Understanding Asmachta
  - Agreements and Kinyan Devarim
  - The Halachic "Agreement Validation" Clause
  - Non-Competes and Non-Circumvent Agreements
- Partnerships & Corporations - 4
  - Structuring
  - Legal Entities and Trusts
  - Management
  - Divisions of Profits and Losses

Nissan 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Corporate Chametz - The Issues and the Solutions
- Isurei Hana'ah

PART III
Maintaining A Kosher Business

Summer 5781 - Commitments & Kinyanim

- Hasagas Gevul & Competition - 4
  - Ani Hamehapech
  - Ma'arufiya
- Kinyanim Expounded - 4
  - Mechusar Amana
  - Mi Shepara
  - Situmta and Kinyanim of the Marketplace
- Ona'ah - 2
- Mekach Ta'os- 2

Summer Break 5781 (Special Edition)

- Tzedaka and Maaser
  - As a Business and Individual

* Number of weeks for this topic

Elul 5781 - Maintaining a Kosher Work Environment

- Yichud in the Workplace - 2
- Interaction With the Opposite Gender - 2

Tishrei 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Websites and E-Commerce on Shabbos and Yom Tov

Winter 5782 (Leap Year) - 1st Semester

- Loans and Guarantees - 2
- Ribbis 101/The Basics - 4
- Insurance Issues - 1
- Brokerage - 2
- Lashon Hara in Business - 2
- Legal Holidays and Chukos HaGoyim - 1

Winter 5782 - 2nd Semester - When Things Don't Go As Expected:

- Bais Din - 3
- Din and Lifnim Mishuras Hadin - 2
- Arka'os - 2
- Quitting, Firing, and Severance - 2
- Partnership Dissolution - 2
- Collections - 2
- Bankruptcy - 1

Nissan 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Maintaining a Facility on Pesach

Summer 5782 - Final Testing and Review

PART IV

Industry-Specific & In-Depth Supplemental Tracks

Choshen Mishpat Supplemental Track

- More In-Depth and Intricate Learning of Previous Topics
- Nizkei Shcheinim
- Mazik, Garmi, and Halachic Torts
- Hashavas Aveida
- Mitzva of Lending
- Yerusha and Trusts
- Trustees and Executors
- Shomrim and Fiduciaries
- Shluchim and Agents
- Harsha'a and Power of Attorney
- The Shibuda D'Reb Nosson Law
- Hefker, Pruzbul, and Other Choshen Mishpat Topics

Real Estate Track:

- General Real Estate
- Bar Metzra
- Acquisitions and Ani Hamehapech
- Lo Sachmod
- Brokerage
- Landlord/Tenant
- Zoning Laws
- Rent Control and Evictions
- Fix and Flip
- Administrations and Boards

HealthCare Track:

- Shabbos and Yom Tov
- The Kosher Kitchen
- Employment Training
- Facility and Housekeeping
- Compliance and Fiduciary
- Partnership and Employment
- Medical Issues

Finance and Ribbis Track:

- Introduction: Understanding Ribbis
- Ribbis of Non Jews and Mumar
- Foreign Currencies & Commodities: Se'ah Bese'ah Applications
- Corporate Lending & Borrowing
- Credit Unions - Ownership in Ribbis Entities
- Credit Unions: Paying Ribbis by Court Order
- Pesika:Deposits & Price Guarantees
- Tarsha- Paying for Credit & Early Bird Specials
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Non Jew's Loan
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Ribbis Loan
- Differentiating Between Expenses & Interest: Defining the Two
- Ribbis in Partnerships
- Ribbis in Contracts - Capital Calls and Late Fees
- Deal Syndication & the Real Estate Process From Negotiation to Closing
- Ribbis as a Knas: Fines & Penalties
- Purchasing Tax Liens and Mortgage Bundles
- Using a Purchased Item When the Sale was Reversed
- Selling Conditional on Reversing the Sale
- Ribbis Responsibilities of Lawyers, Brokers, and Witnesses
- Review of Ribbis Fundamentals
- Hard Money Loans & Heter Iska - Kulo Pikadon; Chatzi Milve
- Heter Iska- The Approach of Reb Moshe Feinstein
- Heter Iska Klali and Loans Specified to be Al Pi Heter Iska
- Ribbis Mukdemes - Ribbis MeUcheres
- Ribbis Devarim
- Defining Ribbis: Gifts, Favours and Charitable Donations

CURRENT YORUCHA CHABUROS

BELLE HARBOR
Congregation Bais Yehuda
R' *Dovid Semel*

BROOKLYN
Bais Aharon (Felder's)
Rabbi Heshy Wolf

Flatbush Park Jewish Center
Rabbi Eli Moskovitz
Rabbi Yisroel Perelson

Yad Yosef Torah Center
Rabbi Eddie Kassin

CHICAGO
Agudas Yisroel of West Rogers Park
Rabbi Moshe Scheinberg

CLEVELAND
Beis Doniel
Rabbi Dovid Aron Gross

DALLAS
Cogregation Toras Chaim
Rabbi Yaakov Rich

DETROIT
Lakewood Kollel
Rabbi Boruch Miller

FAR ROCKAWAY
Khal Zichron Moshe Dov
Rabbi Ahron Stein

Sulitzer Bais Medrash
Rabbi Avrohom Hartman

JACKSON
Khal East Veterans
Rabbi Baruch Issac

LAKEWOOD
Bais HaVaad
Rav Dovid Grossman

Bais Medrash of Lutzk
Rabbi Yaakov Pascal

Bernath And Rosenberg
Rav Baruch Fried
R' Yossi Schuck
R' Yehoshua Wolf

Bitbean
Rabbi Aryeh Caplan
R' Ephraim Arnstein

Kehal Zichron Yaakov
Rabbi Mayer Boruch Turin
R' Moshe Netzer

Madison Executive Offices
Rabbi Doniel Dombroff

LAWRENCE
Heichal Dovid (W)
Reb Yakov Lowinger
Rabbi Mattisyahu Blumenthal

Yeshiva Gedolah Ateres Yaakov
Rabbi Yisroel Gold

LOS ANGELES
Bait Aaron Torah Outreach Center
Rabbi Moshe Nourollah
R' Avraham Hirshberg

Kollel of LA
Rabbi Zalmen Frager

LIDO BEACH
Lido Beach Synagogue
Reb Yakov Lowinger

MINNEAPOLIS
Minneapolis Kollel
Rabbi Maeier Kutoff
Rabbi Binyomin Stoll

MONSEY
Brisker Kollel
Rabbi Michoel Illes

Cogregation Torah Utfila
Rabbi Moshe Langer

Haverstraw Community Chabura
Rabbi Tzvi Rubin

Zichron Yakov
Rabbi Yehuda Russack
R' Simcha Levi

PHILADELPHIA
Philadelphia Community Kollel
Rabbi Yosef Prupas
Rabbi Yaakov Baum

QUEENS
Cong. Ohr Bechor Halevi
Rabbi Chaim Schwartz

ST. LOUIS
St. Louis Chabura
Mr. Yaakov Klein

STATEN ISLAND
Kehilas Niles
Rabbi Dovid Waldman

TORONTO
Ateres Mordechai, Thornhill Kollel
Rabbi Yosef Rothbart

WEST HEMPSTEAD
Eitz Chayim of Dogwood Park
Rabbi Dov Greer

Young Israel of W. Hempstead
Reb David Felt
Reb Aaron Gershonowitz

WOODMERE
Aish Kodesh
Rabbi Yoni Levin

Kehillas Bnai Hayeshivos
Rabbi Shmuel Witkin

Yeshiva Gedola Five Towns
Rabbi Ami Glassberg

TO CREATE OR JOIN CHABURA CONTACT US

732.232.1412 888.485.VAAD(8223) #302 yorucha@baishavaad.org baishavaad.org/yorucha

JOIN THE YORUCHA INITIATIVE!

888.485.VAAD(8223) #303
yorucha@baishavaad.org
baishavaad.org/yorucha

3 WAYS TO JOIN:

AS AN INDIVIDUAL

Join the national Yorucha chabura together!

Tap into the physical or digital resources via hard copies, web, email and/or whatsapp.

Connect with Bais HaVaad Dayanim and Poskim for any questions you may have, as well as arranging study sessions with a Dayan, setting up a chavrusa, and more.

AS A COMMUNITY

Set up or join a community or shul chabura

Reach out to organize a choshen mishpat chabura in your own shul.

AS A BUSINESS

Set up a Board Room Bais Medrash in your business

Mincha Learning In just 5 minutes a day, before or after Mincha, you can learn short, practical and insightful Business Halachos.

Weekly Lunch & Learn Join a deeper dive into the background of the halachos by understanding the sugya behind the halachos as well.

CURRENT CHABUROS

Five Towns • Belle Harbor • Chicago • Queens • Lakewood • Dallas • Jackson • Philadelphia • Lido Beach • Staten Island • Monsey
Los Angeles • Baltimore • Far Rockaway • West Hempstead • Cleveland • Flatbush • Toronto • Boro Park • Minneapolis • Detroit • St. Louis